Zürafanın Boynu

JUDITH SCHALANSKY

Almancadan Çeviren: Süreyya Turhan

AYRINTI

JUDİTH SCHALANSKY

Sanat tarihi ve iletişim dizaynı okuyan Schalansky 1980 Greifswald doğumludur. Denizcilerle ilgili olan ilk romanı, *Mavi Sana Yakışmıyor*, 2008 yılında yayımlanmıştır. Ücra Adalar Atlası ile Kitap Sanatı Vakfı'nın (Stiftung Buchkunst) 2010 yılı birincilik ödülünü almıştır. *Zürafanın Boynu* Berlin'de yaşayan yazarın Suhrkamp Verlag'da çıkan ilk kitabıdır.

Ayrıntı: *1308*
Edebiyat Dizisi: *242*

Zürafanın Boynu
Judith Schalansky

Kitabın Özgün Adı
Der Hals der Giraffe

Almancadan Çeviren
Süreyya Turhan

Son Okuma
Derya Şahin

© Suhrkamp Verlag Berlin 2011

Bu kitabın Türkçe yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak Fotoğrafı
Digital Vision Vectors / Getty Images Turkey

Kapak Tasarımı
Arslan Kahraman

Dizgi
Kâni Kumanovalı

Baskı ve Cilt
Ali Laçin - Barış Matbaa-Mücellit
Davutpaşa Cad. Güven San. Sit. C Blok No. 286
Topkapı/Zeytinburnu - İstanbul - Tel. 0212 567 11 00
Sertifika No.: 33160

Birinci Basım: *Haziran 2019*

Baskı Adedi *2000*

ISBN 978-605-314-265-2
Sertifika No: 10704

AYRINTI YAYINLARI
Basım Dağıtım San. ve Tic. A.Ş.
Hobyar Mah. Cemal Nadir Sok. No: 3 Cağaloğlu – İstanbul
Tel.: (0212) 512 15 00 Fax: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

twitter.com/ayrintiyayinevi facebook.com/ayrintiyayinevi instagram.com/ayrintiyayinlari

Judith Schalansky

Zürafanın Boynu

EDEBİYAT DİZİSİ SON ÇIKAN KİTAPLAR

BİR SON DUYGUSU / *Julian Barnes*
HAYAT DÜZEYLERİ / *Julian Barnes*
MUTSUZLUK ZAMANLARINDA MUTLULUK / *Wilhelm Genazino*
KIRIK KÖŞELİ İLKBAHAR / *Mario Benedetti*
GECELERİ DAİRELER ÇİZEREK YÜRÜRÜZ / *Daniel Alarcon*
BİR BUĞDAY TANESİ / *Ngũgĩ wa Thiong'o*
İSTİSNA / *Christian Jungersen*
ORBITOR / *Mircea Cărtărescu*
KAYBOLUYORSUN / *Christian Jungersen*
İÇERDEKİLER / *Victor Serge*
TİBET ŞEFTALİ TURTASI / *Tom Robbins*
BAHAR / *Sabine Adatepe*
CHE'NİN BİRLİĞİ / *Carlos Gamerro*
EFENDİNİN GÜZELİ / *Albert Cohen*
FRANSIZ SAVAŞ SANATI / *Alexis Jenni*
ARADAKİ NEHİR / *Ngũgĩ wa Thiong'o*
BEDENİN GÜNCESİ / *Daniel Pennac*
ZAMANIN GÜRÜLTÜSÜ / *Julian Barnes*
ORBİTOR Göz Kamaştırıcı / *Mircea Cărtărescu*
KIRAÇ GÖKYÜZÜ / *E. E. Sule*
DENİZ DENİZ / *Iris Murdoch*
BAŞLAMA YERİ / *Ursula K. Le Guin*
SİLAHI SEÇMEK / *Judith Kuckart*
KARANLIK GÜZERGÂHLAR / *John Ralston Saul*
AĞABEYİNE ÇİÇEK TAŞIYAN KIZ / *Natsuki Ikezawa*
NOSTALJİ / *Mircea Cărtărescu*
KELEBEKLER ZAMANI / *Julia Alvarez*
EVA / *Ersi Sotiropoulos*
AHU HANIM'IN KOCASI / *Ali Muhammed-i Efgânî*
GÜCÜMÜZÜN DOĞUŞU / *Victor Serge*
ADINLA BAŞLAR HAYAT / *Zakes Mda*
ÇALILIK / *Christian Jungersen*
GULYABANİNİN BAHÇESİ / *Leïla Slimani*
SAVAŞTAKİ KIZ / *Sara Nović*

Zürafanın Boynu

Doğal Döngü

Inge Lohmark "Oturun" demiş, öğrenciler oturmuştu. "Kitapta yedinci sayfayı açın" demişti, öğrenciler sayfa yediyi açmışlardı. Sonra başlamışlardı ekosistemleri, doğanın düzenini, türler arası bağımlılıkları, etkileşimleri, canlılar ve çevreleri, toplum ve mekân arası etkileşim örgüsünü işlemeye. Karma ormanlarda besin örtüsünden çayırlarda besin zincirine, ırmaklardan göllere ve sonunda da çöllerle gelgit sahillerine gelmişlerdi.

"Gördüğünüz gibi, hiçbir hayvan, hiçbir insan tek başına var olamaz. Canlılar arasında rekabet hüküm sürer. Bazen bir çeşit iş birliği de olur. Ama enderdir. Rekabet ve soygun-yağma ilişkileri en önemli birlikte yaşam biçimleridir."

Inge Lohmark, tahtada yosunlardan likenlere ve mantarlara, solucanlara, geyik böceklerine, kirpilere, sivri farelere, sonra büyük baştankaraya, geyiğe, çakır kuşuna ve en sonunda da kurtu gösteren oklar çizerken, yavaş yavaş oluşan

piramidin tepesinde bir çift yırtıcı hayvanın yanı sıra bir insan oturur olmuştu.

"Şu bir gerçektir: Kartal ve aslanı yiyen hiçbir hayvan yoktur."

Büyük tebeşir çizimini daha iyi görebilmek için bir adım geri çekilmişti. Etkileşim şemasındaki oklar, birinci ve ikinci sınıf üreticilerle tüketicileri, imalatçılarla birinci, ikinci ve üçüncü derece tüketicileri, kaçınılmaz küçük yokedicilerle birleştiriyordu. Hepsinin ortak yönü, nefes alma, biokütlede görülen ısı kaybı ve çoğalmaydı. Doğada her şeyin bir yeri vardır; her canlının olmasa bile, her türün kaderi: Yemek ve yem olmaktır. Mükemmel.

"Defterlerinize geçiriniz."

Söylediği yerine getirilmişti.

Yıl yeni başlıyordu. Haziran çalkantıları, çekilmez sıcaklar, çıplak kollu giysiler geride kalmıştı. Cam cepheden tüm şiddetiyle vuran güneş sınıfı seraya çevirmişti. Boş kafatasların arka bölümünde yaz beklentisi çimlenmeye başlamıştı. Günlerini bomboş geçirecekleri duygusu öğrencilerin tüm konsantrasyonunu alıp götürüyordu. Yüzme havuzu gözleri, yağlı tenleri ve terli özgürlük dürtüleri ile sandalyelere yayılmış yaz tatilini bekliyorlardı. Bazıları dikkatsiz, aptal ve akli dengesi bozukmuş gibi görünüyordu. Bazıları ise yaklaşan karneler nedeniyle yağcılık gösterişi içinde, kedinin halının üzerinde yakaladığı fare misali, biyoloji başarı kontrol ödevlerini öğretmen masasına sürmeye çalışıyordu. Ellerinde hesap makineleri, virgülden sonra üç basamaklı not ortalamasını hesap etmeye çalışıyorlardı. Bunu sırf bir sonraki derste notlarını sormak için yapıyorlardı.

Ama Inge Lohmark karşısındakine boyun eğen öğretmenlerden değildi. Tek başına ve tümden anlamsızlaşmaya düşmekten korkmayanlardandı.

Yaz tatili yaklaştıkça bazı öğretmenler şefkatli-yumuşaklık-hastalığına yakalanmış gibi oluyordu. Dersleri seyircilerin katıldığı bir tiyatro oyunu oynamaya dönüşüyordu. Şurada dalgın bir bakış, şurada okşamalar, korkma, başınıdik-tut jestleri, o film izleme saçmalıkları. İyi not enflasyonu,

pekiyi'ye ağır hıyanet. Hiç umut vermeyen bazı öğrencileri bir üst sınıfa geçirmek için ders yılı notlarını yukarı çekme saçmalığı. Sanki birilerine faydası olacakmış da. Öğretmen arkadaşları, öğrencilere bu tür yaklaşımla kendi sağlıklarına zarar verdiklerini bir türlü anlamak istemiyorlardı. İnsanın tüm enerjisini tüketen kan emicilerden, öğretmenlerinden, öğretmenlerin sorumluluklarından, onların görevlerini yerine getirememe korkularından beslenen, durmadan insanın tepesine binen, iğrenç samimilikleri ile saçma sapan sorular soranlardan başka neler ki bunlar. Kelimenin tam anlamıyla kan emicilik, vampirizm.

Inge Lohmark artık kendini limon gibi sıktırmıyor. Öfkelenip bağırıp çağırmadan, elindeki anahtarları öğrenciye fırlatmadan dizginleri çeken, ipi kısa tutan öğretmen olduğu bilinen birisi. O bundan gurur duyuyordu. Gerektiğinde ipi biraz gevşetmek her zaman mümkündü. Durduk yerde dudaklara biraz şeker, biraz bal.

Önemli olan öğrencilere yolu göstermek, konsantre yeteneklerini geliştirmeleri için at gözlüğü takmayı öğretmekti. Gerçek bir huzursuzluk ve uğultu başladığında tırnağı ile tahta üzerinde gezinerek hafiften gıcırtı çıkarmak veya köpeklerde bağırsak solucanını anlatmak yetiyordu. Onun için öğrencilere söz, karar verme hakları olduğu safsatasını söylemek yerine her an öğretmene muhtaç ve bağımlı olduklarını hissettirmek daha iyiydi. Inge Lohmark'ta karar verileceğinde öğrencilere söz hakkı düşmezdi, seçim hakları yoktu. Varsa yoksa doğal seçilim vardı, başka hiçbir şey tanımazdı.

Sene çoktan başlamıştı ama ders yılı şimdi başlıyordu. Bu yıl pazartesiye isabet eden bir eylüldü. Inge Lohmark tüm iyi niyetlerini ışıl ışıl yılbaşı gecesinde içinden değil, solmuş ve porsumuş yaz sıcağında sıralamıştı. Okulda ders planından sorumlu öğretmen ona her yıl takvim yılını geçmeye yardım ediyor ve o bundan mutlu oluyordu. Bir yaprağı çeviriverir gibi, geri sayım ve şampanya bardakları sesi duymadan.

Inge Lohmark başını bir santimetre olsun kıpırdatmadan ilk üç sıranın üzerinden bakmıştı. Yıllar içinde her şeye

muktedir sabit bakışını en mükemmel hâle getirmişti. İstatiksel olarak biyoloji dersine en az iki öğrenci ilgi duyuyordu. Ama görünüşe göre istatistik tehlikedeydi. Gauss'un normal dağılımı ne derse desin, istatistik tehlikeye girmişti. Nasıl olmuştu da buraya kadar gelebilmişlerdi?

Altı haftanın haylazlığı yüzlerinden okunuyordu. Hiçbiri bir defa olsun kitap açmamıştı. Koca yaz tatili. Eskisi kadar uzun olmasa da yine de uzun bir yaz tatili! Onları okul biyoritmine sokuncaya kadar en az bir ay geçecekti. Hele şükür ki Lohmark onların hikâyelerini dinlemek zorunda değildi. Hikâyelerini her yeni sınıfla tanışma ritüelleri düzenleyen Bayan Schwanneke'ye anlatabilirlerdi. Yarım saat sonra bütün öğrencileri, kırmızı bir ip yumağına dolaşmış, yanındaki öğrencinin adını, soyadını ve hobilerini söyleyebilecek duruma getiriyordu.

Sadece serpiştirilmiş birkaç sandalye doluydu. Ne kadar az oldukları somutlaşıyordu. Doğa tiyatrosunda az izleyici: On iki öğrenci; beşi erkek, yedisi kız. Schwanneke'nin tüm direnmelerine rağmen on üçüncü öğrenci ortaokula geri gönderilmişti. Tekrar tekrar özel dersler, ev ziyaretleri ve psikolojik rapor önerileri. Bir çeşit konsantrasyon zayıflığı. Neler, neler yoktu ki! Üstünkörü okunup geçilmiş gelişim sekteleri. Kim bilir sonra daha neler icat olunacaktı? Biyoloji alerjisi? Eskiden sportmen değil, müzik yeteneği yok denilirdi. Yine de koşmak, yine de şarkı söylemek zorundaydılar. İrade meselesiydi, o kadar.

Zayıfları zorla sürüklemeye değmezdi. Yüktüler, diğerlerini engellerlerdi. Doğuştan çakanlardı. Sağlıklı sınıfın sırtında parazitlerdi. Zayıf zekâlılar er ya da geç yarı yolda kalacaklardı. Her başarısızlığın arkasından yeni bir şans tanımak yerine erken aşamada gerçekle yüzleşmeleri daha iyiydi. Toplumun değerli bir üyesi, topluma yararlı biri olma vasfından yoksun oldukları gerçeği ile yüzleşmeleri. Bu dalkavukluk niye? Herkes başarılı olamazdı ya. Hem niye? Kör sersem her seviyede vardı. Bazılarının temel birkaç iyi vasfa sahip olması egzersiz yoluyla sağlandığında insan mutlu oluyordu. Nezaket, zamanında okulda olmak, temizlik. Tepe

notlarının kaldırılması bir felaketti. Tertip, düzen. Gayret. Katılım. Davranış. Eğitim sisteminin yüz karası.

Başarısız bir öğrenciden ne kadar geç kurtulunursa o kadar tehlikeli oluyordu. Diğerlerini sıkıştırmaya, haksız taleplerde bulunmaya başlıyorlardı: Herkese gösterebileceği iyi notlar, pozitif değerlendirme ve hatta iyi paralı bir işyeri ve mutlu bir hayat. İhmalkâr iyi kalpliliğin sonuçları uzun süre destek olmaktı. Hiçbir başarı umudu olmayanları diğerlerinden farklı olmadıklarına ikna edenlerin, onların günün birinde onların, yıllarca söz verildiği hâlde yerine getirilmeyen şeylerin intikamını almak için ellerinde bombalar veya küçük kalibreli silahlarla okula dalmalarına şaşırmamaları gerekir. Sonra ellerinde mumlarla ışıklı zincirler kurup yas tutanların da.

Yeni moda, herkes kendini bulma iddiasında ve talebinde. Gülünç şey. Hiçbir şey ve hiç kimse adil değil. Toplum hiç değil. Doğa, belki. Doğal seçilim boş yere değil, bugün böyle olmamızı doğal seçilime borçluyuz: Beyninde en derin kıvrımları olan varlık biziz.

Ama o Schwanneke, onun entegrasyon inadı, hâlâ direniyordu. Dizili sıralardan harfler ve sandalyelerden yarım daire yapan birisinden, başka ne beklenir ki? Uzun süre öğretmen masasını kucaklayan büyük bir U. Yeni buluşu köşeli bir O, herkesi birbirine bağlayan, başlangıcı ve sonu olmayan, sadece yuvarlak bir bakış, öğretmenler odasında öyle tarif etmişti. On birinci sınıf öğrencilerinin kendisine hitaplarında sen demelerini beklemesi. Inge Lohmark, bir öğrencinin bir defasında teneffüste, ona Karola dememizi istiyor dediğini duymuştu. Karola! Hay Allah! Kuafördeler mi ne!

Inge Lohmark, öğrencilerine dokuzuncu sınıftan itibaren siz diye hitap eder ve siz diye hitap edilmesini isterdi. Bu, Doğu Almanya'da o yaşlara gelen gençleri kutsama ritüellerinden (Jugendweihe) kalma bir alışkanlıktı. Evrensel, tüm dünyayı kapsayan, insanlığı kucaklayan ve sosyalist karanfil buketli kutsamalar. Gelişmemişliklerini yüzlerine vurmanın ve mesafe koymanın en iyi aracı.

Profesyonel ilişkilerde yakınlığın veya anlayışın yeri yoktur. Öğretmenin gözüne girmek için çaba, öğrencinin zavallılığını kanıtlar ama anlaşılır bir davranıştır. Güçlünün önünde dize gelmek. Buna karşılık bir öğretmenin yeniyetme birisini sınıftan atması affedilmez davranıştır. Kıçının yarısıyla öğretmen masasına oturmak. Taklit modalar, kopya sözcükler. Kulvar diye boyna dolanmış rengarenk kumaşlar. İki tel bir tutam sarı saç. Bütün bunlar kendilerini onlara eşit göstermek çabasıydı. Onursuzluk. Hayali bir cemaat adına son erdemi kurban etmekti. Sevgilileriyle en başta Schwanneke geliyordu: Teneffüste onu sohbetlerine çeken fiskos yumurcaklar, pörtlek gözleri ve rujlu dudaklarıyla önlerinde anahtar deliği şovu çektiği ses kırılması kurbanları. Çoktan beri aynaya bakmamış olsa gerek.

Inge Lohmark'ın sevgili öğrencisi olmadı, olmayacak da. Ona göre coşmak, ermemişliğin, yanlış yönlendirilmiş duygu patlamasının, hormonsal taşkınlığın yeni yetmelere emriydi. Annesinin dizinden ayrılmış ama karşı cinsin cazibesine dayanacak güçten yoksunluktu. Tanımlanamayan duygular yüzünden yedekleme olarak aynı cinsten aciz birisi veya ulaşılması mümkün olmayan bir yetişkin yardıma çağrılıyordu. Benekli yanaklar. Yapış yapış gözler. İltihaplı sinirler. Utanılası bir yanlışlık, normalde eşeysel bezlerin ergenleşmesiyle kendiliğinden geçen yanlışlıktı. Doğal olarak: Branşta yeterli olmayanlar derste öğrendiklerini sadece seksüel sinyallerle yayarlardı. Yağcı stajyerler. En iyi öğretmenler. Schwanneke.

Sekizinci sınıfın aptallarını öğretmenler kurulunda nasıl da savunmuş, nasıl da angaje olmuştu. Alnını kırıştırıp boyalı dudakları ile öğretmenlere seslenişi: Her öğrenciye ihtiyacımız var! Çocuğu olmayan, geçenlerde kocası tarafından terk edilen Schwanneke'nin bir tek çocuklar geleceğimizdir demediği kalmıştı.

Geleceğimizmiş. Laf. Buradaki bu çocuklar gelecek falan değil. Aslına bakılırsa geçmiş bunlar: Sınıfta dokuzuncu sınıf öğrencileri oturuyor. Charles Darwin Lise'sinde son defa bir dokuzuncu sınıf, dört yıl sonra lise bitirme sınavla-

rı ile olgunluklarını kanıtlayacak dokuzuncu sınıf öğrencileri. Inge Lohmark sınıf öğretmeni rolünü almak zorunda kalmıştı. Gayet basitti, dokuzuncu sınıftı. Dokuzun arkasına artık harf ekleme gereği de yoktu, eskidendi A'dan G'ye kadar harf eklemeler. En azından sayı olarak savaş zamanının bir bölüğü kadarlardı. Son olarak zar zor bir sınıf oluşmuştu. Şaşılası bir durum değil, eyalette doğum oranının en düşük olduğu yıldı. Sonraki sınıflar için yetecek öğrenci yoktu. Darwin'in sonu geldiği söylentilerinin yayılmasına ve bölgedeki okullardan liseye gitmeleri önerilen öğrenciler konusunda daha esnek davranılmasının anlaşmaya varılmasına rağmen. Bunun sonucu alfabeyi söken her çocuk liseli olup çıkıyordu.

Öğretmenlerin tavsiyesi ne olursa olsun, çocuğunu ille de liseye göndermek isteyen ebeveynler her zaman olmuştu. Ama bu kasabada artık yeteri kadar ebeveyn de yoktu.

Yok, hayır, Inge Lohmark için bu öğrenciler hiç de evrim tacını süsleyen elmaslar değil. Çoğalma gelişmeden farklı bir şey. Nitel ve nicel değişimin geniş anlamda birbirinden bağımsız oluşumu burada gözler önüne serilmiş ve kanıtlanmıştı. Çocukluk ile ergenlik arası eşik-beraberlikler-doğasında hiç de göze hoş görünmüyordu. Karada yaşayan omurgalılar. Okul bir çeşit mandıra. Kötü zaman başlıyor, bu yaştakilerin kokusuna karşı pencereyi açıp sınıfı havalandırmak gerek; misk ve feromon salgısı, yavaş yavaş biçimlenen vücutlar, dizardı terlemeleri, yağlı ten, donuk gözler, önüne geçilmez büyüme ve azma. Cinsel erginliğe ulaşmadan çok daha basitti bunlara bir şeyler öğretmek. Şimdi ise anlamsız yüzlerinin arkasında ne olduğunu bulup çıkarmak büyük zorluk: Yetişilemeyecek derecede ileride mi olduklarını yoksa şantiye sahası olmaları nedeniyle geride kaldıklarını mı?

Durumları konusunda hiçbir bilince sahip olmadıkları gibi durumlarının üstesinden gelmek için disiplin sahibi de değillerdi. Tek yaptıkları gözlerini boşluğa dikip beklemekti. Umursamaz, yılgın, yalnız ve yalnız kendileri ile ilgilenir hâlleri. Ataletlerini itirazsız kabullenmişlik. Yerçekimi etki-

si onlar üzerinde normalin üç katı olsa gerek. Her şey inanılmaz bir çaba. Vücudun en küçük enerji kıvılcımının, tırtılın kelebek oluşunu aratmayan bu ıstıraplı metamorfozu tükettiği süreç. Bunlardan kelebek olduğu çok enderdi.

İkincil cinsel özelliklerin çıban gibi çoğaldıkları yetişkinliğe çıkan bu yolda bu biçimsiz ara biçimler zorunluydu. Burası, insan olma yolunun ne zor olduğunun hızlı geçişle sergilendiği yerdi. Ontojeni filojeneziyi tekrarlamakla kalmıyor, aynı zamanda ergenliği de tekrarlıyordu. Büyümüşler. Gece gündüz aralıksız büyümüşler. Ataklar hâlinde ve yaz tatili boyunca, insan güç bela tanıyabiliyor. Uysal kızlar isterik canavarlar, akıllı ve açıkgöz oğlanlar pısırık, yontulmamış proleterler olup çıkmışlar. Buna ek olarak ahlaksızca ve kaba partner seçim denemeleri. Yok, hayır, hiç de orijinal değil bu doğa. Ama adil. Hastalığa benzer bir durum. Beklemek, geçmesini beklemek. Bir hayvan ne kadar büyük olur ve ne kadar çok yaşarsa gençlik o kadar uzun sürer. Yetişkin oluncaya kadar insan, ömrünün üçte birini harcıyor. İnsanoğlunun kendi ayaklarının üstünde durabilmesi için ortalama on sekiz yaşına gelmesi gerek. Wolfgang ilk eşinden olan çocuklarına, onlar yirmi yedi yaşına gelinceye kadar ödeme yapmıştı.

Yaşama yeni başlayan en toy acemiler işte şurada oturuyorlar. Kalemlerinin uçlarını açmış, beşer saniyelik aralıklarla başlarını indire kaldıra tahtadaki piramidi defterlerine geçiyorlardı. Tekâmül etmedikleri hâlde arsız, kibirli ve küs-

tah bir doğallık. Her an yaslanacak birini arayan, yalan yanlış her vesileyle bireysel mesafeyi hiçe sayan, zorla sürtünen, yeni yetme şımarıklar gibi şehirlerarası otobüste insana yiyecekmiş gibi dik dik bakan çocuklar değillerdi artık. Genç yetişkinler, çocuk yapma iktidarına sahiplerdi ama dalından erken koparılmış meyveler misali olgunlaşmamışlardı. Onlara göre Inge Lohmark muhakkak yaşı belirsiz birisiydi. Onların gözünde belki de yaşlı bir ihtiyardı. Öğrencileri için artık değişmez bir durum. Eskiden genç olan ihtiyarlamak zorundaydı, ihtiyarladı. Yaşlı, yaşlı kalıyordu. Yarı ömür süresini çoktan geride bırakmıştı. Çok şükür. Böyle olunca hiç olmazsa göz göre göre değiştiğinin ayrımına varmak zorunda kalmayacaktı. Huzur verici bir düşünceydi. O ise başkalarının kendisini büyürken gözlemledikleri gibi bu insanların büyümelerini görecekti. Onu bu bilinç güçlü kılıyordu. Henüz şaşılacak derecede birbirlerine, sınıf geçme hedefine yürüyen bir sürüye benziyorlardı. Ama en kısa zamanda kalleşçe özgürleşecekler, iz sürüp suç ortağı bulacaklardı. Fakat Inge Lohmark ağır aksakları görmezden gelecek, gizlice saf kan birisine göz dikecekti. Birkaç kez hissetmişti bunu. Aralarında bir pilot da vardı, bir deniz biyoloğu da. Taşrada bir kasaba için hiç de azımsanacak av değildiler.

En önde ürkek bir rahip kızı oturuyordu; ağaçtan yapılmış melekler, mum lekeleri ve blok flüt dersleri alarak büyümüş bir kızdı. En arkada süslü püslü iki yeni yetme oturuyordu. Biri sakız çiğniyor, öbürü ikide bir düzeltmeye çalıştığı, her telini tek tek incelediği aygır tüyü saçlarına tutkundu. Onların yanı başında ilkokul çocuğu büyüklüğünde açık sarı saçlı bir yumurcak. Farklı cinslerin adaletsiz gelişmesini doğanın üzücü sergileyişi.

En sağda, pencerenin önünde, edepsiz bir laf ederek saha markalamaya hazır, ağzını açmış erkek bir hayvancık. Bir tek göğsünü yumruklaması eksikti. Inge Lohmark'ın ona bir şeyler yaptırması gerekiyordu. Öğrencilerin adlarını yazdıkları kâğıt önünde duruyordu, yasal, geçerli bir imzaya giden eciş bücüş şeyler. *Kevin*. Tabii. Başka ne olacak ki?

Jennifer: Sarıya boyalı saçlar. Çizgi dudak. Erken ergen. Doğuştan egoist. Düzelme ihtimali sıfır. İnsafsız, büyük, yarışma göğüslü.

Saskia: Makyajsız, olasılıkla güzel. Düzgün bir yüz, alın yok, cımbızlanmış kaşlar, bön bön aptal bakışlar. Postuna bakım zorunlusu.

Laura: Eğri büğrü, gözkapaklarına kadar inen renksiz perçem, sulanık gözler, sivilceli ten, ihtiras ve ilgiden yoksun. Çekicilikten ot kadar mahrum.

Tabea: Yamuk yumuk pantolonlu, kazağı delik vahşi kurt çocuk. Çocukçuk şema yüzlü çocuk. Yabanıl gözler. Sol elle yazmaktan sırtı eğrilmiş, kendinden pek fazla bir şey beklenmeyecek biri.

Erika: Süpürge çalısı, eğik, bakımlı üzüntü. Sütümsü yüzde çiller. Dişlenmiş tırnaklar, perçemli, kahverengi saçlar. Kaymış göz. Sabit, şaşı bakış. Hem uykulu hem uyanık.

Ellen: Hissiz sabır hayvanı. Çıkıntı alın, tavşan bakış. Teneffüs alaylarından ağlamsı mimik. Evde kalmış bakire örneği şimdiden gereksiz.

Ferdinand: Sevecen ama kontrolsüz bir yüz. Mağara kadar derin gözler. Habeş kobayı misali çok omurgalı. Okula erken başlamış. Belirgin erken olgun.

Kevin: Temiz değil, atıp tutar, bir iki tel bıyık, yağ kaplı yüz. Aptal ama beklentili en kötü kombinasyon. Sürekli meşgul etmeyle rahat durması sağlanır tiplerden. Örnek alacağı insan tutkunu. Sinirbozar.

Paul: Hırsız kedi boyunlu Kevin karşıtı. İyi gelişmiş, adaleli. Anlamlı görünüm. Yeleye benzer kızıl saç. Kırmızı dudaklarda sürekli sırıtış. Klasik: zeki ama tembel. İnatçı ve risk alır.

Tom: Sevimsiz hantal vücut. Tombul suratta minnacık gözler. Ruhsuz bakış. Gece pollusyonundan hâlâ sersem. Mağara semenderi daha güzeldir. Felaket orantılamaların büyüdükçe düzeleceğini umut etmek beyhude.

Annika: Kestane rengi belik, monoton yüz. Aşırı hırslı. Neşesiz ve arı gibi çalışkan. Öne çıkma isterikli. Doğuştan sınıf başkanı. Zor kız.

Jakob: Rahip çocuğu. Tipik ilk sıra öğrencisi. Dar göğüs. Gözlüğe rağmen kısık göz. Huzursuz parmaklar. Köstebek postunu andırır sık saç. Çekici denilecek kadar şeffaf ten. En az üç kardeşi var. Art niyetsiz.

"Kevin!" Telaşla başını kaldırmıştı Kevin.

"Bölgemizde bildiğin birkaç ekosistem söyle bakalım." Önündeki diğer öğrenci pis pis sırıtmaya başlamıştı. Bekle, şimdi sen de görürsün.

"Paul! Şu dışarıda gördüğün ağaç ne ağacı?" Paul pencereden bakmıştı.

"Eee." Hafiften bir boğaz temizleme, hem de acındırmak istercesine.

"Teşekkür!" Bu ona yeterdi.

"Biz bu dersi görmedik" demişti Kevin. Aklına başka gerekçe gelmemişti. İçi boş organa benzer beyin, saman kafa.

"Öyle mi?" Tüm sınıfa yönelme zamanı. Karşıdan direkt saldırı.

"Hepiniz iyice bir düşünün bakalım."

Sessizlik. Nihayet ilk sırada oturan Atkuyruk parmağını kaldırmış, Inge Lohmark iyilik etmiş, ona söz vermişti. Sorunun cevabını tabii ki biliyordu. Her sınıfta böyle birisi olur. Sınıfı kurtaran Atkuyruk atçık. Ders kitapları bu kız için yazılmış olmalıydı. Paketlenmiş bilgilere aç, önemli cümleleri yaldızlı kalemle deftere geçen kız. Böyleleri öğretmenin kırmızı kaleminden henüz korkanlardır. Gülünç bir araç, sınırsız güç sembolü.

Inge Lohmark bunların hepsini biliyordu. Kimin ne olduğunu hemen bilirdi. Sınıf sınıf, yıl yıl bunlara benzer çok öğrenci görmüştü. Kendilerinin başka olduklarını sanmasınlardı. Sürpriz yoktu. Sadece rol dağılımı başkaydı. Bu defa kimler rol alacaktı? Oturma düzenine bakmak yetiyordu. İsimlendirme her şeyi açıklıyordu. Her organizmanın bir adı bir de soyadı vardı: Tür, soy, aile, sınıf. Ama Inge Lohmark önce adlarını öğrenmek istiyordu.

Bu kadar. Her zaman olduğu gibi, sürpriz yoktu. Atkuyrukçuk bitirmişti bile. Elleri düzgünce masanın üzerindeydi. Tahtaya meraklı bakışlar.

Inge Lohmark pencerenin önüne yumuşak kuşluk güneşine gitmişti. Ne iyi geliyordu. Ağaçlar renk değiştirmeye başlamıştı. Azalan klorofil yerini pırıl pırıl yaprak pigmentlerine bırakıyordu. Karotenoidler ve ksantofil. Güve yeniği

uzun saplı kestane yapraklarının kenarları sararmıştı. Yakında atıp ayrılacakları yaprakları için ağaçların bu çabası. Tıpkı öğretmen Inge Lohmark gibi. Her yıl aynı uğraşı. Otuz yıldan beri hep aynı. Yeniden başlayış.

Öğrenilenin değerini kavrayabilmeleri için henüz küçük yaştalardı. Teşekkür beklemek nafileydi. Sorun, hasarı minimize etmekten ibaretti. Olsa olsa. Öğrenciler hafızasız yaratıklardı. Günün birinde hepsi de gidecekti. Kuru, tebeşir tozlu elleriyle yalnız o kalacaktı. Bu sınıfta, şurada, dürülüp toplanmış plaket koleksiyonları ile objeler vitrini arasında: Kemikleri kırık bir iskelet, sentetik deride yara izli, yağ kaplı organ modelleri, ölü gözlerle camdan bakan, derisi yanık delikli içi doldurulmuş porsuk. Yakında onu da öyle yapabilirlerdi. Ölümden sonra da üniversitesine bağlı kalmak istediğinden haftalık oturumlara mumya olarak katılan İngiliz bilim insanı gibi. Onun son arzusu yerine getirilmiş, iskeletine elbiseleri giydirilmiş, içine saman doldurulmuş, kafatası mumyalanmıştı. Ama bir şeyler yanlış yapılmıştı, o nedenle üstüne mumdan bir baş monte edilmişti. Londra'ya gittiğinde görmüştü, öyleydi. Claudia bir ara Londra'da öğrenim görmüştü. Bilim insanı, önü cam kocaman ahşap bir kasanın içinde çömelmiş duruyordu. Elinde baston, başında hasır şapka ve ellerinde, bin dokuz yüz seksen yedi yılı ilkbaharında Exquisit isimli dükkânda seksen yedi marka aldıklarına benzer, yeşil süet eldivenler vardı. Wladimir Iljitsch hiç olmazsa uyuyordu, komünizm rüyaları görebilirdi. Ama o İngiliz bugün hâlâ görevi başındaydı. Her gün ilgiyle derslikelere giden öğrencilere bakıyordu. Onun mezarı vitrindi. Kendisi ise kendi heykeli. Ebedi yaşam. Organ bağışından daha iyi.

"Yaşlı insanlar" diye başlamıştı aniden. "Yaşlı insanlar, her şeyi unutmuş bile olsalar okul anılarını hatırlarlar." Sürekli okula gittiği zamanlardan rüyalar görüyordu. En fazla da lise bitirme olgunluk sınavlarından. Rüyasında aklına bir şey gelmeden orada dikilip kaldığı anı görüyordu. Uyandığında korkacak bir şey olmadığının ayrımına varıncaya kadar, öbür

tarafta, emin tarafta olduğunun ayrımına varıncaya dek epey bir zaman geçiyordu.

Yüzünü dönmüştü. Şaşkın bakışlar.

Çok dikkat etmek gerekiyordu. İnsan kendini sınıfta, kahvaltıda en çok ne sevildiğine, evcil hayvanların gömülme ritüellerine ilişkin saçma bir tartışmanın içinde buluveriyordu. Bütün öğrenciler aniden keyifleniyor ve ders bitiyordu. Kelleyi koltuğa alıp inanılmaz ilişkiler göstermek, coşkudan yerinde duramayan öğrencilerin anlamsız surat takındıkları ekosisteme geri dönmek gerekiyordu. En tehlikeli olan hava durumuydu. Hava durumundan kişinin kendi durumuna geçiş kıldan inceydi. Bunu öğrenmelerine gerek yoktu. İpi, ucunu kaçırdığı yerde yakalamak gerekiyordu. Öğretmen masasına kasten yavaş yavaş yaklaşıyordu. Renkli dosya yapraklarından uzaklaşmak. Uğursuz hava durumundan. İleriye hamle yapmak.

"Öyle durumlar var ki kendi çocuklarının ve eşlerinin isimlerini hatırlamayan Alzheimer ve demans hastası insanlar biyoloji öğretmenlerinin isimlerini hatırlıyorlar." İnsan kötü deneyimlerini iyi deneyimlerden daha iyi hatırlıyor. Bu kadar basit.

"Doğum veya evlenme önemli bir olay olabilir ama hafızada yer edinme garantisi yoktur." Beyin bir kalbur.

"Aklınıza kazıyın. Hiçbir şey garanti değildir. Garantisi olan hiçbir şey yoktur."

Artık işaret parmağı ile kendi başını tıklatmaya başlamıştı.

Sınıf afal afal bakıyordu.

Metinle devam.

"Dünyada yaklaşık olarak iki milyon kadar tür vardır. Doğal koşulları değişirse tehlikeye girerler."

Mutlak ilgisizlik.

"Bildiğiniz nesli tükenmiş bir tür var mı?"

Beş parmakla sayılacak kadar kalkan eller.

"Dinozorlar hariç."

Kalkan eller hemen inivermişti. Kahrolası çocuk odası vebası. Karatavuğu sığırcıktan ayırt edemezler ama nesli

tükenmiş büyük sürüngenlerin taksonomisini bilirlerdi. Ezbere brakizor resmi çizebilirlerdi. Maraza erken duyulan coşku. Yakında intihar hisleri ile mezarlıklarda dolaşmaya başlarlardı. Öbür dünyayla cilveleşme. Ölme dürtüsünden çok ölüm temayülü.

"Örneğin, urus. Prezewalski yaban atı, kızıl akbaba, Tasmanya kaplanı, dodo ve Steller'in deniz ineği!"

Hepsinden bihaberler, duymamışlar bile.

"Bering denizinde yaşayan çok büyük bir hayvanmış. Tonlarca büyüklükte bir vücudu, küçücük bir başı, körelmiş uzuvları, bir santimetre kalınlığında yaşlı meşe ağacı kabuğunu andıran derisi varmış. Deniz ineği sakin bir hayvanmış. Hiç bağırmaz, sadece yaralandığında kısaca iç geçirmesine benzer bir nefes alışı varmış. Doğuştan uysalmış, kenara çıkarmış, insanlar okşarmış. Ama hem okşamış hem de öldürmüşler.

"Bu kadar ayrıntıyı nereden biliyorsunuz?" Erika, tepeden inme, parmak kaldırmadan.

Haklı bir soruydu.

"Alman doğa bilim insanı, natüralist Georg Steller'den. Yaşayan deniz ineğini en son gören oymuş."

Erika ciddi bir biçimde başıyla onaylamıştı. Anlamıştı söylenenleri. Annesi babası ne iş yaparlar acaba? Eskiden sınıf defterine bir göz atmak yeterdi. Akademisyen, hizmetli, işçi, işçi subayı. Akademisyen rahip.

Ellen parmak kaldırmıştı.

"Evet?"

"Ona ne yapmışlar?" Tabii ya, kendine mağdur dost arıyor.

"Etini yemişler. Tadı sığır etiyle aynıymış. İnek inektir."

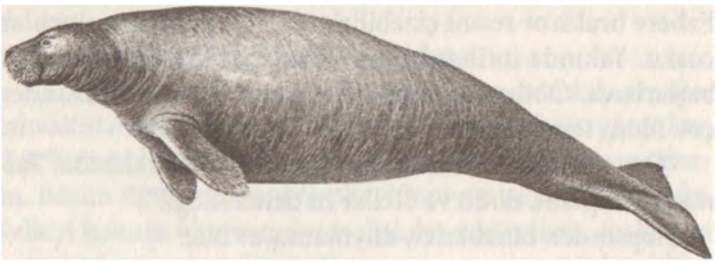
Yaşayanlara geri dönme zamanı.

"Peki, nesli tükenme tehlikesi olanlar?"

"Panda, koala ve balina hariç."

Eller birer birer yine inmişti. Pelüş hayvan koruma kurumu. Bambi efekti. Pelüş hayvan endüstrisi maskotu. "Bizim bölgede yaşayan bir hayvan mesela?"

Mutlak şaşkınlık.

"Almanya'da küçük orman kartalından yaklaşık yüz çift kadar kalmış. Tarlalarını ekmemeleri için bazı çiftçilere para bile veriliyor. Küçük orman kartalı ekilmemiş tarlalarda avını daha kolay yakalayabilir de ondan. Genellikle kertenkeleler ve ötücü kuşlarla beslenirler. İki yumurta yumurtlarlar ama yavrulardan sadece biri yaşar." Doğru vurgu. Kulak kabartmışlardı. "Yumurtadan ilk çıkan yavru ikincisini öldürür. Sonra çıkana birkaç gün durmadan, öldürünceye kadar gaga vurur. Sonra da ölü kardeş anne ve babası tarafından ona yedirilir. Bu olaya doğuştan Habilizm denir." İlk sıraya bir bakış. Rahibin oğlu kıpırtısız. Çocukluk inancını mı yitirmişti ne? Yaşamak için İncil'de belirtilen her cinsten bir çiftin Nuh'un Gemisi'ne çıkmasından çok daha fazlası gerekir. Bir deneme daha.

"Kardeşlerden biri diğerini öldürüyor."

Sessiz şaşkınlık.

"Barbarlık değil, doğal bir olay." Belli durumlarda sonradan doğanın öldürülmesi yeni kuşaklar için zorunludur.

Uyandılar, pür dikkat.

"O zaman niye iki yumurta yumurtluyorlar?" Paul, gerçekten bilmek istiyor, meraktan sorduğu belli.

"Neden olacak, yedek." Gayet basit.

"Peki anne baba?" Tabea'nın gözleri fal taşı gibi açılmıştı.

"İzlerler."

Teneffüs zili çalmıştı. Bu bir başlangıç, bir girişti, ilk ders.

Bitiş sözü fena değildi, tam zamanındaydı. Zil değil, çıngırak sesiydi çalan. Zil sistemi hâlâ bozuktu. Ta tatilden önce sökülüp Kalkowski'ye götürülmüştü. Inge Lohmark onu ilk kez, kendine büro olarak düzenlediği eski kalorifer dairesinde ziyaret etmişti. Duvarlar hayvan resimleriyle kaplıydı, yazı masası hassasiyetle düzenlenmişti. Yıllar önce bölgesel ısıtma sistemine geçildiği hâlde hâlâ kömür kokuyordu. Son on üçüncü sınıf öğrencilerinin olgunluk karnesi şakası olarak zilin arkasına sıkıştırdıkları mukavvayı çıkarmasını rica etmişti. Oturmaktan çökmüş koltuğuna yaslanan Kalkowski intikam gibi abuk sabuk bir şeyler söylemişti. Lise son sınıf öğrencilerinin ömürlerinden bir yılın çalınması gibi şeyler. Söylediklerinde çok ciddiydi. Neredeyse Kattner gibi konuşuyordu. Duvarlarda birçok hayvan posteri ve aralarında göğsü açık bir kadın fotoğrafı vardı. Birçokları arasında çıplak bir hayvan işte. Okul hademesi okul hademesidir. Ama söylediklerinde haklıydı. Yeni öğrenim planları, durmadan bir öyle bir böyleydi. Tabii ki konuları on iki yılda işlemek mümkündü. Gereksizler çıkarılsa on yılda bile mümkün olurdu. Sanatı, ıvır zıvırı mesela. Yine de zili tamir etmiş olabilirdi.

Gözler kapıda, kitapları defterleri çantalara sokuşturmaya başlamışlardı. Ama Inge Lohmark uzatmaya başlamıştı. Kesin kurallar ilk dersten itibaren şarttı.

"Lütfen ayağa kalkınız!"

Söylediği yerine getirilmişti. Derse başlarken ve ders sonunda öğrencileri ayağa kaldırmak etkili bir sinyaldi, tenefüs zilinin güçlendirilmesi sinyaliydi. Inge Lohmark'ın öğretim metodu, yıllar içinde oluşan ve sürekli geliştirdiği önlemlerden oluşan bir metottu. Er ya da geç deneyim, bilginin yerini alıyordu. Ancak uygulanabilenler bir gerçektir.

"Perşembeye..." O anı biraz daha uzatmak için derin bir nefes almıştı. "... beş ve altı numaralı ödevlere çalışın."

Yapay mola.

"Şimdi gidebilirsiniz." Bunu lütuf gibi söylemişti. Öyle de olması gerekiyordu. Fırlayıp dışarı çıktılar.

Inge Lohmark pencereyi açtı. Nihayet temiz hava. Yapraklar hışırdıyordu. Havada kamp ateşi kokusu. Birileri gazel yakıyor olmalıydı. Derin bir nefes almıştı. Sonbahar kokusu iyi gelmişti.

İnsanın bir değişiklik olmayacağını zannettiği, her şeyin olduğu gibi yürüyüp gideceğine inandığı anda bir sonra ki mevsim geliyor. Doğal döngü. Anıları refleks gibi canlanı-vermişti. Geçen yıl ne olmuştu? Kattner'in bildirimi. Şaşkın öğretmen arkadaşlar. Ne zannetmişlerdi ki? Son anda buraya akademik büyük bir ailenin geleceğini mi? Mormonlar olması gerekirdi. Onların ensest çocukları liseye gidecek akla zaten sahip değiller. Evvelki yıl? İlk devekuşları. Dokuz hayvan. Birbirinden ayırt edebilmek için Wolfgang hepsine de farklı renklerde çorap bağı bağlamıştı. Çayırda koşan jartiyerli dokuz devekuşu. Nasıl da dedikodu olmuştu. Her gün izlemeye gelenler oluyordu. Dokuz dişi, bir erkek devekuşu. Şimdi oldular otuz iki. Bir sınıfta öğrenci sayısı kadar. En azından eskiden olduğu gibi.

Sınıfın kapısını arkasından kapatmıştı.

"Lütfen biraz daha yukarı."

Bir bu eksikti. Bayan Schwanneke koridorda on birinci sınıf öğrencilerinden ikisiyle duruyordu. İki erkek öğrenci bir çerçeveyi duvara bastırmakla meşguldü. Schwanneke pencereli cephede parmak uçlarına dikilmişti. Elini kolunu sallayarak öğrencileri yönetiyordu. Kot pantolon üzerinde kısa bir elbise. Ye beni, ben ilkbaharım.

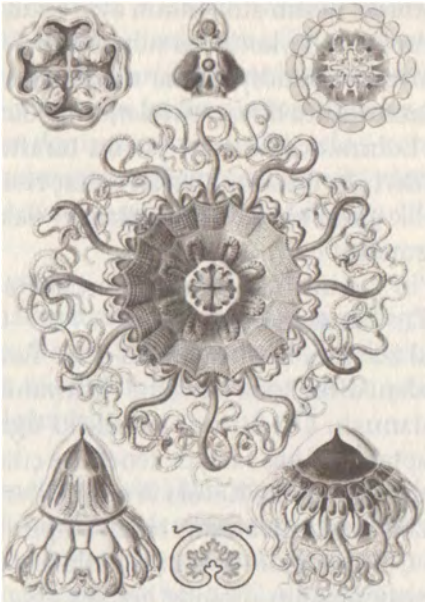
"Tamam, böyle iyi." Parmaklarını havada açmıştı.

"Ah, Bayan Lohmark!" Sevinmiş gibi yapıyorduJJ "Koridoru biraz olsun güzelleştirelim diye düşünmüştüm. Yeni yıla empresyonizmle başlayacağız da..."

Gerçekten de duvarda enlemesine bataklığı andıran yağlı bir şey asılıydı.

"Monet'nin Nilüferleri sizin denizanalarına uyar diye düşündüm..." Ellerini şaplatmıştı. Denizanalarının komşuya gereksinimleri olurmuş da dedim kendi kendime.

İnanılacak gibi değil. Ne cüret? Otumsu su bitkilerini sadece üç el genişliği uzaklıkta o muhteşem medüzlerin

yanına çivilemişti. Resim atölyesinin aynı katta olması, sanki öğrencilerin iki de bir koridora suluboya bulaşıkları damlatması yetmiyordu. Şimdiye kadar markalamaya uymuştu. Karola Schwanneke'nin duvarı tuvaletlerin öbür tarafındaki duvar, Inge Lohmark'ın duvarı ise bu taraftaki duvardı. Schwanneke ileri gitmişti. Ama çirkin birkaç resim yüzünden ders yılının ilk gününde savaş başlatmak? Sakin ol. Akıllı hayvan beklemesini bilir.

"Haeckel'in Denizanaları, sevgili meslektaşım. Bunlar hâlâ Haeckel'in Denizanaları."

"Duygusal izlenim, bu nedenle bu isim. Yani empresyonizm, doğrudan, direk içsel izlenim." Schwanneke tam gaz gitmeye başlamıştı. On birinci sınıflı iki öğrenci öylece dikiliyordu, aptal aptal baş sallıyor, teneffüse çıkmaya cesaret edemiyorlardı. Bu sırf ona Karola diyebildikleri içindi.

O biçimsiz, hantal, enlemesine resim bir pırıltı görünümü sergiliyordu. Çürük renkler üzerinde küflü lekeler. Çamurlu bataklık su birikintisinin dibinde her şey ama her şey kök salıyordu. Çürümeye başlamış tatlı küf kokusu. Modernmiş, ne olmuş yani. Doğanın güzelliğinin değiştirilmesi gerekmez. Doğaya yaklaşmak mutlak özen ister ve kesinlikle mümkündür.

Onun yanında ne denli göz alıcı netlik ne denli muhteşem bir kararlılık Haeckel'in Denizanaları: Leylak rengi, ışık yüklü kıvırcık çemberiyle cepli denizanası, kaliks çiçek borusu. Ortada erguvani hunisiyle dilimli denizanası. Mavi rüşlü jüpon görünümlü dalga dalga duyargalar. Minnacık kristal işlemeli kardeşlerin hayranlığı. Tam sağ tarafta, düğümlü şemsiyesinden çıkan, neredeyse tam simetrik iki avlama kollu, çiçek şapkalı denizanasının saydam muhteşemliği. Kocaman girlantları, kırmızı düğmeli, inci işlemeli medüzler. Biri kırmızı beyaz alevlenen yaprakları ile Rembrandt lalesi, diğeri ise Kafkas beyni kadar düzenli. Bu şahane resimleri Inge Lohmark, okul arşivinde bulduğu medüzler monografisinden koparıp almıştı. Arşiv demeye şahit gerekti. Yırtık pırtık gazetelerin, camlı portrelerin, incecik çerçeveli resimlerin, sunta üzerine gerilmiş tuval baskıların atıldığı bod-

rumda bir girintiydi. Kırmızı Yanaklı Hayvanat Bahçesi Peter'i, Baltık Denizi plajında Genç Çift isimli ve gün şığından solmuş ayçiçeği resimleri. Kalkowski medüzleri gümüşi çerçevelere yerleştirinceye kadar gözüne duvarlar çıplak görünmüştü. Önce denizanası vardı. Diğerleri sonradan geldi. Ulaşılmaz muhteşem mükemmellikler; iki yönlü hiçbir hayvanın ulaşamayacağı güzellik. Radyal simetriden daha mükemmel...

Şimdilik yeter.

"Denizanaları tuzlu sularda yaşarlar, nilüferler tatlı sularda. İyi günler, Bayan Schwanneke!" Gerçek güzellik duygusunu, gerçek büyüklük hislerini tamamen yitiren birisi ile tartışmaya değmezdi.

Büyük teneffüste küçükler okul bahçesinde toplanmışlardı. Seviye ikiler eski dersliklerinde kalabilmenin imtiyazını yaşıyordu. Inge Lohmark buna karşı çıkmıştı. Ona göre temiz hava ve güneş ışığı her türlü organizmaya her yaşta iyi gelirdi. Enerji dönüşümü için. Vinç, raket ve radyolu, yağmurdan yaştan solmuş, bozulmuş duvar mozaiğinin altında toplanmışlardı. Sigara izmaritlerini avuçlarında saklayışları dokunmuş, Inge Lohmark'ın gerekeni yapmak arzusunu bastırmıştı. Hem terbiyeli terbiyeli selamlamışlardı. Teneffüs nöbeti ağzından sigarayı düşürmeyen Bernburg hanımındı ama görünürlerde yoktu. Muhtemelen ders yılı başında hemen hasta yazılmıştı. İhtiyaten.

Ana bina yetmişli yıllarda yapılmış iki katlı bir binaydı. Yukarıdan bakıldığında eğri, dumura uğramış bir H'ye benziyordu. Yukarıdan çekilmiş ama şimdi her nedense sekreterlik odasında asılı fotoğrafta da görülüyordu. Yan aşağısında büyük I harfini andıran, kocaman bir apandise benzer derslikler vardı. Kumluk zeminde asfalt grisi iki harf. Kötü malzemeden yapılmış şeyler. Yağmur oluklarının arkasında giderek büyüyen beton çürümesi. Bentten taraf her zaman nemliydi. Kırmızı tuğladan yapılmış spor salonuna giden karo taşlardan oluşan ince bir yol vardı. Ana binanın girişinde spreyle yazılmış *Darwin ölüyor*! yazısı.

Lilo Herrmann'ı hatırlatan hiçbir şey kalmamıştı. O zamanlar her şeyi doğru yapmak istemiş, o eski ismi ve kontrplak resimleri söküp atmışlardı. Genişletilmiş denilen ortaokul-lisenin adını, Halkların Kardeşliği Meydanı'nın ve Wilhelm-Pieck-Caddesi'nin adlarının değiştirilmesinden önce değiştirmişlerdi. Lilo Herrmann ölmüş, kesin unutulmuştu. Dört yıl daha, ondan sonra burası da bitecekti. Onun için de bitiyordu. Inge Lohmark'ın illüzyonu yoktu. Herhangi bir yerde yeniden başlamak? Bensiz! Yaşlı bir ağacın yeri değiştirilmezdi. O bir ağaç da değil, bir kadındı, adam da değildi. Kattner yine bir çocuk yapmıştı. Öyle söyleniyordu. Liseyi bitirir bitirmez eski bir öğrencisiyle yapmıştı. Ceza hukukuna göre sorun yoktu. Muhtemelen doğru değildir. Önemli de değildi. Adamın en verimli zamanı. Inge Lohmark'la aynı yaşlarda. Pis moruk. Olur ya Inge Lohmark seksen veya doksan yaşına kadar yaşar. İstatiksel bakılırsa yüksek ihtimal, doğum oranının düşmesini, ihtiyarların tehlikeli biçimde çoğalmasını gözler önüne seren yıllık demografide pembe kabarıklığa dahil olurdu. Çam ağacından arı oğuluna. Arı oğulundan urnaya. Herkes mezara marş. Filiz ve filizlenmek barışçıl günlerde. Savaş zamanı düşüşü ve doğum kontrol hapları düşüşü. Ayaklarınızı gösterin. Seksen, doksan yıl yaşam beklentisi. İnsanın yaşamdan bekledikleri işte. Sonuçta bekleyen bir sürü beklenti. Bütün bu zamanda ne yapacaktı? Bekle, çay iç gör? Niye olmasın? Bekle gör. Bekle, çay iç gör. Can sıkıntısına düşmezdi. Inge Lohmark'ın hiç canı sıkılmazdı. Ama yeniden yeni bir şeye başlamak? Yeni bir şey ne olabilirdi? Yaşlı bir ağaç yani. Ağaç gibi yaşlı işte. Farklı genişlikte elli beş halka. Çabuk ağaç, yavaş ağaç. Farklı büyüme koşulları. Halkalar yerine kırışıklıklar. Hiçbir yıl başka bir yıla benzemiyordu. Ama hepsi de geride kalmıştı. Başka bir yere taşınmak kesinlikle söz konusu olamazdı. Wolfgang ve onun devekuşlarıyla asla. Hem şimdi tam kuluçkadalarken! En iyisi Claudia geri gelmeliydi. Çok oldu gideli, on iki yıl oldu yabancı ülke deneyimi, ebediyet kadar uzun bir zaman. Çocuk değil artık, doğru dürüst bir yaşama başlama zamanı geldi. Örneğin, bir ev yapabilir.

Ahırların yanında yeteri kadar yer vardı. Milli parkta evi Polder çayırı manzaralı yapabilirdi. Her gün ona uğrardı, birlikte kahve içer, çayır alana bakarlardı. Claudia kahve içiyor muydu? Çoktan zamanı gelmişti, geri gelmeliydi.

Öğretmenler odasında Thiele ve Meinhard ekmek kutularına eğilmişler, dolu ağızla selama karşılık vermişlerdi. Ders planının yanında yapıştırılmış hâlâ optik Lilo'nun fotoğrafı asılıydı. Yürekli kadın, komünist kimyager, bir zamanların doğrusu için kendini adayan insan. Bir gazete kupürü, kupürde, aptalca sırıtarak kara tahtaya o İtalyan şehrinin adını yazan kız çocuğun fotoğrafı vardı. Onun yanında halk eğitim merkezinin kursları, yabancı yuvada asalakların: İşyeri açmada temel prensipler, keçeden terlik yapımı, kâğıt yapımı, yaşlılarla felsefe, ölüme mahkûm meşgalesi.

Kattner odaya girmişti, ortaya selam verdikten sonra yedek öğretmen planını incelemeye başlamıştı. Tahtada renk-

li flamalar. Anlaşılmaz çılgın bir sistem. Ona hâkim olması için haftada iki ders indirimini cebe indiriyordu.

"Inge, ne yapmak istersin? Günlük yaşam biyolojisi?" Yedekler planında bir iki saatin yerini değiştirmişti. "Mantar toplama kursu? Bahçede haşere mücadelesi?"

"Selam Kattner!" Halk eğitim kursu fıkrası anlatsa daha iyiydi. Inge Lohmark öyle pek kolay provokasyona gelmezdi. Olabilir, kalabilirdi. Halk eğitim merkezi okul binasını devralabilirdi. En alt kata bazı kurslar zaten çoktan yuvalanmıştı. Ama Inge Lohmark asla! Yapacak varsa yapsındı. Doğal bilimlerden hobi olmazdı. Hücrenin yapısı veya sitrik asit dönüşümüyle kimse ilgilenmesindi. Atalarından bir meşhur araştırması yapsınlar, yıldız falına baksınlar veya yabancı dil öğrensinlerdi. Uzak Doğu'dan slayt gösterili konferanslar düzenlesin, dünyadan bir şeyler görsünlerdi. Dünya aslında şuracıkta, burunlarının dibinde: Orman, mera, ırmak, bataklık. İnanılmaz sayıda türler için yaşam alanı. Üstelik çevre bakanlığı tarafından birçoğu korumaya alınmıştı. Sayıları çok azaldığından bazıları resmen kaydedilmişti. Bazen yeni türler peyda oluyordu, davetsiz misafirler, kaçak yabancılar. Sibirya sansarı. Her şey yiyici. Leş oburu. Rakuna benziyor, porsuk ve tilki inlerini istila ve istimlak ediyordu. Hastalık getiriyor, yerli türleri ekolojik alanlarından ediyordu. Yavruların bakımıyla hem anne hem de baba ilgilendiklerinden çok çabuk üreyen bir türdü.

Hepsi çoğalıyordu. Ama kendi türü hariç. Sanki burada artık elde edilecek bir şey kalmamış gibi davranıyorlardı, gelecek başka yerdeymiş gibi, ta oralarda bir yerlerde, Elbe'nin öbür tarafında, sınır ötesinde, bir başka anakarada. Burada görmek istemedikleri, gözlerini kapadıkları realitenin küçük bir ucunu yakalamak istiyorlardı. Sanki burada yaşam yokmuş gibi. Yaşam her yerdeydi. Yaşam birikmiş, uzun zamandan beri öyle durgun duran yağmur suyunda bile vardı.

Sonuçta her şeyin suçlusu havaydı. Kızının orada kalmasının da suçlusuydu. Ne demişti kızı bir defasında: İnsan bir kere güneşe alışmayagörsün Orta Avrupa'ya ebedi dönüp bakmaz. Orta Avrupa. Kulağa gelişi, ses tonu. Yer-değişimi,

hava-değişimi, iklime verilen gereksiz fazla değer. Tüberküloza yakalanmış değiller ya.

Herkes ipi kırıyordu. Hiçbir şey anladıkları yoktu. Dünyayı anlamak isteyen önce burada evinde başlamalıydı. Vatanda. Bizim vatanımızda. Arkona Burnu'ndan Fichtelberg'e kadar. İpi kırmak iş mi yani! Inge Lohmark'ın hep başkalarına bıraktığı şeydi. Böyle bir şeyi aklından geçirmesi çok kısa sürmüştü. Ama çok olmuştu. Gitmemiş, kalmıştı. Özgürlüğe fazla anlam yüklenmişti. Dünya keşfedilmiş, türlerin çoğu isimlendirilmişti. Gönül rahatlığıyla burada kalınabilirdi.

"Hayır. Lohmark kesin Ami ülkesine, kızının yanına gider. Verandada sallanır sandalyeye oturur, torununun oyununa bakar." Kattner hâlâ yedek öğretmen planıyla oynuyordu.

Efendice bir deneme.

Inge Lohmark yanlarına oturunca Thiele ve Meinhard yer açmışlardı. Meinhard şaşılacak derece çabuk alışmıştı. Anaç vücutlu, genç bir adam. Matematik stajyeri. Bir el genişliği kemeri yüksek bağlanmıştı. Yaşamı seven, neşeli, kırmızı yanaklı, sakalsız bıyıksız, üstdudağı ayva tüylü, hantal bir iyimserdi. En üst düğmesine kadar ilikli açık renk gömleğinin altından meme uçları beliriyordu. Erkek hastalıkları için iyi bir araştırma konusu olurdu. Bir şeyler tamamlanmamış ve hiçbir zaman tamamlanmayacak vücutlu biriydi.

Buna karşılık Thiele keskin hatlı, ince yüzlü, dudaklarının kenarında derin iki kırışık vardı. Kırlaşmaya başlamış saçlarını arkaya tarıyordu. Tel tel olmuş Lenin sakalına rağmen bakımlı görünümlüydü. Kaç komüniste asil gibi görünmüştü acaba? Her an huzursuz ama yuvasının yıkılmasına metanetle bakmaya kesin kararlıydı. Genellikle kabuğuna çekilir gibi, büro olarak düzenlediği harita sehpalarının, ders malzemelerinin bulunduğu küçük depoya çekilirdi. Şahsına ait politbürosuna. İthal sigarillo içen, dünya devrimini bekleyen biriydi. Sürekli sesler çıkarırdı, peristaltik gurultusu. Zayıf gövdesi ıstırap veren sorunlarının amplifikatörü gibiydi.

"Veba bu." Tipik Thiele. Dünya görüşü sakalında sürekli bir mırıltıydı.

"Ne?" Meinhard bir şey anlamamıştı.

"Çağımızın vebası!" Thiele gözlerini masanın yüzeyine dikmişti. Pasaklı zavallı moruk.

"Yetmiş kadına yüz erkek." Başını kaldırmıştı.

"Jeton düştü mü? En iyisini kadınlar seçer."

Eşi onu terk etmişti.

DDR (Alman Demokratik Cumhuriyeti) zamanında onu ötelemişti. Şimdi kalkmış, demografik değişimin kurbanı rolünü oynuyordu. Kadın düşmeyen otuz erkekten, ebedi bekârlığa mahkûm birini oynuyordu. Genellikle konserve yerdi, sefilliğin sınırında yaşam. Çamaşırlarını kendi eliyle makineye tıkma mecburiyeti vardı.

"Geri kalanlar homoseksüel olsun." Yine Kattner. Onların yanına ağzı kulaklarına varırcasına bir sırıtışla oturmuştu. Gözlerinde biraz tatil yorgunluğu vardı. Fırça kesimi saçlarının altında Inge Lohmark'ın bir türlü aklında tutamadığı bir yüzü vardı. Gömleğinin yenlerini yukarı kıvırmaya başlamıştı. Dikkat çekici bronzlaşmış kollar. Kattner, on parmağında on marifet, sürekli ve her şeye dayanıklı, değişkensıcaklı yaratık. Onun yaptığı işi kimse yapmak istememişti. Kurban olmayı kabullenen o olmuştu. Öğrencilere demokrasi öğretmek için gelen sosyal bilimler öğretmeni geçen yıllar içinde alfa hayvana dönüşmüştü. Geçici müdür, burası var olduğu müddetçe işlerin tıkırında gitmesini sağlayan neşeli infazcıya dönüşmüştü. On beş yıldan beri bu okulda müdürdü. Görüldüğü kadarıyla okulu son sürat kapanmaya doğru götürmekten zevk de alıyordu. Okulun kapanmasının herkes için bir şans olduğunu bile iddia etmişti. Kendisi için olabilirdi de. Onun o macera oyun bahçesi. Kattner arka bahçede hâlâ iki tane plan B'si olan adamdı. Kendine ait evi, boşandığı eşi, haşarı iki çocuğu vardı. Dedikodular doğruysa. Tutuk, güvensiz ama üzüntülü değildi. Aslına bakılırsa okulun tasfiyesini kim gerçekleştirirse gerçekleştirsin önemli de değildi. Işığı en son çıkan söndürecekti.

"Yıl bin beş yüz altmış beş, üçte biri vebadan ölmüş. Şimdiki ise yeni bir veba türü." Konuyla ilgisi var mıydı? Ama Thiele için her an dersti.

"Thiele, aslında sen dinler tarihi yapabilirsin." Heyecanlanmasına gerek yok. Inge Lohmark kendi lekeli elini hafifçe okşadı. Taze deri gibi yumuşaktı.

"Yüzde otuz. Bununla bir seçim bile kazanılabilir." Meinhard. Galiba konuyu değiştirmek istemişti.

"İyi de millet." Kattner ellerini ovuşturmuştu. Çenesi açılmıştı. Belli oluyordu. "Bu artık sonu gelen bir okul. Biz bunun sonunu getirmiyor, geleceği olan kuruma dönüştürüyoruz." Belli. Ölüm yaşamın bir parçasıdır. "Ölen coğrafyalar hiç de öyle yeni, öyle dramatik ve benzersiz değillerdir. Başka yerlerde de okullar kapanıyor. Batıda da. Ruhr bölgesinde de. Aşağı Saksonya'nın yarısı boşalmış. Genel bir oluşum. Taşradan kaçış, duymadınız mı hiç?" Galiba bizim ondan ders almaya ihtiyacımız varmış zannediyor. "Doğu'da durum daha iyi. Buraya hiç olmazsa para akıyor. Sokak lambaları. Otoban..."

"Yaptıkları hesaplara göre, trafik az olduğundan otobanlar rantabl değilmiş." Meinhard galiba gazete de okuyanlardandı.

"Evet, buraya gelen yok. Buradan gidiyorlar. Tek istikametli yollar yapsalar daha iyi olurmuş." Son durak Vorpommern. Yaşam alanı yaratanın lütfu.

"Manyakça bir şey." Thiele boğazını temizlemişti. "Şehrini terk edenlere eskiden ceza verilirmiş. Sürgün en kötü şeymiş." Başını kaldırıp süzmüştü. "Şimdi ise kaçanlar kazananlardan oluyor."

Kattner bir havuç ısırıp arkasına yaslanmıştı. "Martenlere daha iyi akıl ve öğüt verilse yırtmış olurduk."

"Martenler?" Nasıl da aptal aptal bakabiliyormuş Meinhard.

"Ada tavşanları gibi..." Kattner havucu avucuna almıştı. "Olsun, önemli değil. Onlar gibi üç aile, çoktan kurtulmuş olurduk. Emekli oluncaya kadar sınıflarımız olurdu. Ama yok! Liseyi bitiren frijit oluyor."

"Galiba kısır demek istemiştiniz." Meinhard'da öğretmen hastalığı olsa gerek. Düzeltme takıntısı.

"Eee, aynı şey işte."

"Eh, yetmesi için sen elinden geleni yaptın. Ama çok daha erken başlaman gerekirmiş."

Taş hedefini bulmuştu. Kattner yine öne doğru eğilmişti. Saldırı hevesliydi.

"Bana bak, Lohmark. Hepimiz için de değerlendirme yapılmıştı. Bizim de müfettişimiz vardı. Sadece senin değil."

Yine girmişti o konuya. İstilacılar süresi bitmişti, ukalalar zamanı, köşeye bir sandalye atıp uzaktan seyretmek, farecikler oynamak isteyenlerin zamanıydı. Okullar idaresinden o son müfettiş, o pis çene-sakal, dostane tavırla konuşuyordu.

Dersimi eleştiren o farecik bir lağım faresiydi. "*Bayan Lohmark cepheden ders veriyor*, yazıyordu verdiği raporda. Ne zannediyordu ki ukala! Konuşma çemberi mi Bayan Schwanneke gibi? Grup çalışması falan mı? Öğrenciler zaten zırvalıyorlardı. Mikroskop altında soğan kabuğu yerine burun boklarını inceliyorlardı. Saman çayına benzer o pis kokan suyu tuvalete boşalttıklarında terliksi hayvanın arkasından ağlıyorlardı. Sonucu da nasıl olsa Atkuyruk'tan kopya çekiyorlardı.

Gerçeğe yakın olmalıymış dersler, öyle tavsiye edilmişti. Ne saçmalık! Biyoloji zaten gerçeğe yakındır. Yaşam öğretisi, yaşamın yasallık durumu ve zuhur edişi, zaman ve mekânda çoğalmadır. Tüm duyulara hitap eden gözlemleme bilimidir. Ama yine tipik bir durum: Hem otopsi dersi için hayvan öldürmeyi yasaklayacaksın hem de gerçeğe yakın ders bekleyeceksin!

Artık neler yasaklanmıyordu ki. Hayvanlarla deney, bilmem ne. Hayvanlara eziyet veya işkence bunun neresinde? Hayvanlar zaten ölü durumda, deney objeleriydiler. Araştırma amaçlı. Deney. Döllenmiş bir yumurtanın kırmızı ışık altında kuluçkaya konulmasıydı. Sonra da açıp kalp atışlarını görmek içindi. Lambayı kapat. Kanıtlama tamam. Hamile olup olmadığını anlamak için kurbağa testi. Dişi idrarında yumurta dökümü. Petri kabında pesenk. Gövdeden ayrılan kurbağa bacağında titreme. Hâlâ ıslak. Gümüş ve demire temas eden kaslar. Galvani'nin uzak dizisinden iki metal, kıymetli metal, kıymetsiz metal. Ortaya konulan kanıt. Sinirlerin iletkenliği. Kimyasal enerjinin elektrik enerjisine dönüşü. Doğa deney konuşuyor. Ama hayır: Şimdi ancak ölü balıkların karnı yarılabilirmiş. Ringa balıkları çabuk kokar. Alabalık pahalı. Hiç olmazsa inek gözlerine izin vardı ama deli dana nedeniyle domuz gözü kullanılmalıydı. Inge Lohmark bu anı çok severdi, merceğin serilen kâğıt üzerine düşmesiyle makalede bir kelimenin büyümesi anını. Herkeste bir sessizlik olurdu. Çocuklar tiksinmeyi unutur, ağtabakanın parıltısını dikkatle izlerlerdi. Tabii ki sorun somutluk sorunuydu. Her gün her gün yakalama tepkesini, rejenerasyon tutkunu solucanı veya Pawlow'un salyalı köpeklerini anlatılmazdı ya. Diorama doğa müzesinde var. Alkollü sıvılarda saklanan hayvanlar, flüorışıllı kemikler, sinyal pırıldayan kafalar. Cepheden dersten daha iyi ne var ki! Dersleri, ders verişi iyiydi. Öğrencileri iyiydi. Elbette: Bazıları Inge Lohmark'tan korkardı. Başarı kontrol testlerini aniden, hiç haber vermeden yapardı da ondan. Ama bu zaten konuşuluyordu, herkes bilirdi, yani genelde hazır olurlardı. Ne öğrenileceğine, konulara hâlâ hep o karar verirdi. Spiral müfredat programı. Basitten komplekse, tümevarım. Kendi içinde karmaşık görünümler biçiminde sürekli yeniden zuhur eden konular. Mengene gibi, yavaştan başlayıp giderek iyice sıkıştırmaya benziyordu. Önemli olan sonuçtu. Inge Lohmark'ın aldığı sonuçlar iyiydi. Not ortalaması eyalet not ortalamasından daha iyiydi. Her zaman. Tabii ki şansı yaver gidiyordu. Biyoloji ve spor. Yaşamın izindeydi.

Fen bilimlerinin yeniden yazılmasına gerek yoktu. Sorun benim ne düşündüğüm değildi. Gözlemlenir, incelenir, adlandırılır ve açıklanır olandır. Hipotez, endüksiyon, dedüksiyon. Doğanın yasaları enternasyonaldir. Thiele ve Bernburg Hamfendi yeni veriler ve olgularda nasıl da zorlanmışlardı! Hiç olmazsa birkaç sınır daha az. Ama biyoloji. Biyoloji bir realiteydi. Biyoloji dersi realite raporuydu. Bu derste birkaç değişiklikle başka bir politik sistemi geçersiz kılan bilgiler değil, kesin garanti altına alınmış bulgular öğretiliyordu. Dünya kendi içinden tanımlanabilir ve açıklanabilirdi. Onun yasaları sınırsız geçerliydi. Oya sunulmazdı. Gerçek diktatörlüktü!

"Meinhard, Martenlerin çocuklarını nasıl tanırsın biliyor musun?" Kattner öne doğru eğilmişti. "Kemirilmiş yanaklarından." O haz, yanaklarında parmaklarını gezdirme hazzı.

"Bırak şu korku masallarını." Bir türlü vazgeçemiyordu bundan. Hem onun zamanından çok önceleriydi. Öykü asalağı.

"Kaldıkları avluda onlar da bir kenefleri olsun istemiş. Bodruma bir boru uzatmışlar, al sana Kenefkulübe. Lağım fareleri gelene kadar. Lağım fareleri önce bodruma, sonra merdivenlere sonra da çocuk odasına çıkmış. Yeteri kadar çocuk varmış ya zaten..."

Çoğalmak için çeşitli stratejiler vardır. K-strajistler az altsoy için çok zaman ve çaba sarf ederler, R-strajistler çok için az zaman. Nitelik ve nicelik. Hedef, yaşam idamesi şansının artırılmasıdır. Bahis gibi: Ya ne varsa hepsini bir seferde basarsın ya da parayı dağıtırsın. Martenlerin kopillerinin yüzlerinde gerçekten bene benzer yara izleri var idiyse de hayatta kalmışlardı, yaşıyorlardı. "Bu ise geri zekâlı çocuklar okulunda öğretmen arkadaşların hiç olmazsa birkaç yıl daha çalışma olanağı var demekti."

Kattner iç çekti. Sır söyleme şekli. İkaz ve kamuflaj.

"Hani ya meslektaşlarım, neydi o günler, yakın derslerin öğretmenlerinin aynı masada oturmaları..." Şimdi de dostluk, kardeşlik taktikleri. Ortak duşlar. "Herkes kendine. Pencere

önünde gak gaklayan resim-Almanca-öğretmeni kadınlar, coğrafyacılar ve tarihçiler biraz daha önde, ter kokan spor öğretmenleri, mümtaz matematik-fizik-fraksiyonu şurada içi kupa dolu vitrinin önünde." Kazanılan kupaları gösteriyordu, aniden durmuştu. Ne şovama! "Onların tozunu almak gerek, Lohmark."

"Evet, öyle." Sanki bunu Inge Lohmark'a tatilden önce söylememişti.

"Her neyse. Şöyle bir bakın etrafınıza! Her taraf boş. Sadece iki masa. Burada fen bilimleri, orada da sosyal bilimler. Burada veriler, orada varsayım. Burada realite, orada yorum." Çılgınca bateri ve son vuruş timpani! "Bu okul ölmez. Asıl önemli olana yoğunlaşır." Masaya vurmuş, alnını kırıştırmıştı. Maşallah! Galiba söylediklerine kendisi de inanıyordu. "Ama biz bu konuyu az konuşuyoruz." Okuldalardı, parti kongresinde değil. "Bu bizim için inanılmaz bir şans." Henüz bitirmemişti sözünü. Haftalık toplantılarda olduğu gibi durduk yerde bir prensip tartışması başlatır sonra da bunu demokrasi çalıştayı olarak satmaya kalkardı. İsteyen herkesin bir şeyler söyleme hakkı olurdu. Hem herkes söylediklerinde haklı olurdu. Toz pembe dünya, herkes gülüm balım! Söylenilen her şey ama her şey çelişkili olabilirdi. Her şey anlamsızdı.

Gerçek hiç büyümemişti: Tek gerçeğin, denetlenebilirliğin, kanıtlanabilirliğin varlığı. Öncelikle bu adamlar, gerçek hayattan, korkularından okulda kalıp kapalı kapılar arkasında yeni yetmelere karşı kabaran bu adamcıklar. Ebedi sınıfta kalanların hava atmaları. Dünyayı olduğu gibi kabul etmek gerekir. Hayal ettiği gibi değil.

"Hepinize söz veriyorum: Rekabet yeteneğimiz olacak. Bu okulu geleceğin okulu yapacağız. Hep beraber. Öğrencilerle beraber. Daha fazla angajmana gereksinimimiz var. Okul ve dersler dışında da. Bu nedenle karar verdim. Her hafta bir konuşma yapacağım. Motivasyon egzersizi. Birlikteliği güçlendirmek için. Gelecek konuşması. Ne dersiniz? Bir çeşit çağrı. Biliyorsunuz ya."

İyice sıyırdı galiba. Gücünü harcamıyor herhâlde. Şimdi de parolalar ve sınıflarda ulaşılmak istenilen hedef. Öğrenci ruhları yaratmak ve güçlendirmek. Kalkınma yardım uzmanı vaaz vermek istese gerek. Cenaze vaazı. Tam program.

"Her hafta yaparsan özelliği kalmaz. Herkes bıkar." Bu numara daha önce de işe yaramıştı.

"Haklısın Lohmark. Ayda bir. Pazartesileri. Hayır! En iyisi hafta ortasında. Çarşambaları! Büyük teneffüste. Her ayın ilk çarşambası. Aynen öyle. Öyle yapalım." Mutlu görünüyordu. Sırıtıyor ve gözlüklü portreye işaret ediyordu.

"Kimdi bu Lilo Herrmann?" Sevinci vurguluydu.

"Bir Alman işçi faşisti." Thiele'nin yanıtıydı. Kuru, başını bile kaldırmadan. Yirmi yıl önce sınavda kız öğrencilerden biri soruyu böyle yanıtlamış. Provoke etmek için değil, kelimenin tam anlamıyla aptallığından. Thiele'nin en sevdiği fıkra. Kattner'in de severek taklit ettiği. Bizleri soğutmak istediği bölgeden anekdotlar. Bizzat yaşamadığı için içten içe üzülüyordu. Buralı olduğuna inanıldığında gururlanırdı.

Kattner Thiele'nin omuzuna dokunmuştu.

"Yoldaş, senin politbüro konusunu konuşmamız gerek. Bu böyle yürümez."

Thiele ses çıkarmadı. Kattner de bıraktı. Kapıda bir kere daha döndü.

DDR sporcu selamı "Sport frei!"ı* çakıp "Yaşasın temiz hava, kadın meslektaşım" deyip gözden kaybolmuştu. Bu okul gerçekten batmakta olan bir gemiydi. Kürek çekme zamanı çoktan geçmişti. Herkes kendi yaşam mücadelesindeydi. Olayların rastlantısallığına ve zorunluluğuna bir anlam yüklemekten başka ne kalıyor ki yapacak? Evlenme, ilk çocuğunun kaçınılmaz doğumu, ikincinin neredeyse zorunluluğu. Kemikleşmiş Kızıl Thiele eşini üçüncüye de mecbur etmişti. Komünistlerin üç çocuğu oluyordu, rahiplerin dört veya beş ve asosyallerin altı ve daha fazla. Martenlerin bu arada kaç çocuklarının olduğu meçhuldü. Geri zekâlı öğren-

* Doğu Almanya'da spor dersleri ve her spor dalı takımlarının antrenmanları sportif selam "Sport Frei!" ile başlardı. (ç.n.)

ciler aynı otobüsle şehre geri dönerken Bayan Inge Lohmark Martenlerin kopillerinden birine sormuştu. Çocuk evde sorayım diye söz vermişti. Daha sonra otobüste parmakları ile kardeşlerini saymaya başlamıştı. Üç ele gereksinim duymuştu. On üç kardeşlermiş. O zamanlar. İki büyük kızın bebekleriyle hatta on beş. Org boruları gibi. On üç. Inge Lohmark'ın sınıfındaki çocuklardan daha çok.

Onun tek bir çocuğu vardı, bir tek. Çok uzakta olduğundan sayılmazdı da. Galiba K-stratejistlerdendi. Doğum oranının böyle düşük olması nedeniyle türün yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalınıyordu. Dünyanın öbür ucundaki bir çocuğun ne faydası olacaktı ki? Saat farkı nedeniyle ondan ayrı olan çocuğun, dokuz saat, yarım gün? Biri diğerinden her zaman ileride. Kimin kimden ileride olduğunu akılda tutmak mümkün değil. Bir anlığına olsun bölmek de mümkün değil. Biri kaybolsa bile Martenlerin yeteri kadar yedeği var. Ama bir tek çocuk. O ya hep ya hiç.

Spor salonundaki odası tatilden önce bıraktığı gibi duruyordu. Masanın üzerinde düdük ve kronometre. Perdeler kapalıydı. Hoş bir loşluk.

Kendini aniden nasıl da yorgun hissetmişti. Oturmak. Kısaca, bir anlığına. Başını duvara yaslamak. Lavabonun üzerindeki aynada başının bir bölümü. Kırışıklıklar. Saçların başladığı yer, saçlar yirmi yıldan daha uzun zamandan beri kırlaşmıştı. Birkaç dakika nefeslenmek. Gri-mavi eşofmanı dizlerinin üzerinde. Bacakları çıplak, peynirimsi, sanki bütün yaz güneş görmemişlerdi. Uyluklarının üzerinde ellerini soğuk hissediyordu. Sıcaklık dalga dalga yukarı doğru çıkıyordu. Başına doğru. Gözlerinin üzerinde bir pırıltı, ani bir ter basması. Kitaplarda anlatıldığı gibi sıcak basması. Ama bu hiçbir ders kitabında yazmıyor ki. Bunu öğrenmemişlerdi. Onlardan vücudun ikinci kez dönüşümünü gizlemişlerdi. Eskiye doğru yavaştan ilerleyiş. Rahim bölgesinin körelmesi. Âdet kanamalarının durması. Kuru vajina. Sarkık et. Konu hep çiçek gibi açılmaydı. Sonbahar. Hayret! Evet, artık sonbahardı. Yaprak hışıltısı. İkinci bahar nasıl ola ki? Gülünçtü.

Hasat ambara. Ağların çekilme zamanıydı. Hasat şenliği havası. Emekliliğin ön sevinci. Yaşam-akşamı. Tüm zirveler üzerinde huzur vardı. Neydi ama o yorgunluk? Havadan mıydı yoksa ilk ders günü yorgunluğu muydu?

Dün gece uykusundan uyanmıştı. Saat dörtten önce olsa gerekti. Daha zifiri karanlıktı. Yüzünü okşayan bir hava akımı. Bir kez. Bir kez daha. Nabzı hemen tavan yapmıştı. Bir sarsılma. Kocaman bir kelebek? Bir Sphinx ligustri ama onun için artık geçti. Sonra sükûnet. Konmuş olmalıydı. Belki artık burada değildir. Bir süre gece lambasının düğmesini aramıştı. Sonra ani aydınlıkta odada yıldırım gibi uçmuştu. Büyük daireler çizerek uçuyordu. Hayali dikkatle, tavandan üç el genişliği aşağıda. Korku tüneli çırpınışları. Yarasa! Yolunu şaşırmış genç, cüce bir yarasa. Radar sistemi çökmüş, şaşmaz yön bulma organı bozulmuş. Ağzı açıktı, çığırıyordu. Ama bu çığırışlar duyulmaz çığırışlardı.

Belki yarı açık pencereden uçup çıkmaya yetecek, burada ahır aralığı, ağaç kovuğu, trafo binasının duvar deliği olmadığını anlamaya yetecek zekâsı vardır. Ama hayır, pencere aralığını bulup dışarı çıkmaya yetecek kadar yok. Artık yaz sonunda dağılmaya başlayan yazlık lohusalık yuvasından gelmiş de olabilir. Her hayvan artık tek başına kalmıştır. Kendi yuvasını kendisi aramak zorundadır.

Işığı söndürmüş sessizce bodruma inmişti. Emniyet tedbiri olarak başına bir battaniye çekmişti. Wolfgang'ın uykusunun derin olması iyiydi. Görse korkardı. Onu, gece turlayan bir cin zannederdi. Konserve kavanozları rafının önünde dururken hâlâ horlama sesi geliyordu.

Sonra her şey çok çabuk oluvermişti. Muhtemelen hayvancağız kurtuluşunun onun elinde olduğunu anlamıştı. Bir iki defa kaçmıştı. Sonra, ama sonra, kavanozu tekrar o küçücük vücudun üstüne kapatmak istediğinde korkudan teslim olmuştu. Bir iki titreme, sonra kanatlarını toplamış, taş kesilmişti. Ölü gibi görünüyordu. İçi doldurulmuş gibi. Kırılıverecek gibi: Sık kahverengi fare tüyü. Küçük, eğri tırnaklar. Derimsi kanat uçları. Uçma diyaframı. Çıkık, kırmızı eklemler. İnce, uzun başparmakta siyah çengel. Yassı bir baş.

Islak parıltılı ağız. Küçücük vampir dişleri. Yeni doğanın dehşete düşmüş dudakları. Sert bakışlı ürkek gözler. Bu kadar korku. Aslında insanlarla akrabalığı farelerle akrabalığından daha yakındır. Aynı kemik sistemi: Üst kol, ön kol kemiği, dirsek ve el bileği kemikleri. Hunimsi kulaklarda aynı kıkırdak. Anatomik olarak aynı olan cinsel organ. Göğüste bir çift meme ucu. Boşta sallanan penis. Yılda bir veya iki yavru. Doğumda onlar da tamamen çıplak.

Bir anlığına yarasayı derste kullanabilir miyim diye düşünmüştü. İçinden yeni sınıfa tipik bir sinantrop örneği gösterebilirim diye geçirmişti. Memeli hayvanların en küçüğünü. Ama sonra hayvancağızı çabucak salıvermek istemişti. Önce pencereyi açtı. Sonra kavanozu. Hayvan yavaş yavaş çıktı. Önce bir düşüş. Sonra kendini toparladı, kanatlarını açtı ve karanlıkta kayboluverdi, garaj tarafında bir yerlere uçup gitti.

Çabucak pencereyi kapattı ve gidip yattı. Ancak ortalık aydınlanmaya başladığında uyuyabilmişti.

Koridorda kızlar gak gaklıyordu. Hemen başla. Alelacele kalktı, giyindi ve okul bahçesine sıra olmaları için dışarı çıktı.

"Sessiz olun!"

Sıra dalgalıydı.

"Göğüsler ileri popo içeri!"

Sıranın boy sırası olması için iki kızın yer değiştirmesi gerekiyordu. Sıra düzgün, boy sırasına göre. Her şeyin başı düzendi.

"Sport frei! Isınmak için üç tur. Kestirmeden gitmek yok! Her yerde gözüm olduğunu biliyorsunuz."

Dışarıda olmak ona iyi gelmişti.

"Hop, hop."

Kızlar koşmaya başlamıştı, genç ama bitkin vücutlarını okul bahçesinde sürüklüyorlardı. Ana binanın arkasında şehri saran bent tarafına doğru gözden kayboldular.

Bunların evrimsel mücadelede başarı sağlamış olmaları inanılası değildi. Doğal seçilimin gözleri kör olmuş olsa gerek. Yaşı bu muhallebi ciğersizlerinin en az üç katı olmasına rağmen onlardan çok daha fazla kondisyona sahipti. Yarışsa onları yarı yolda bırakırdı. Vücutları tüm gerginliklerden yoksundu. Hantal motorik. Yastık gibi inen kalkan yağ. Bunlarla bir yere varılması mümkün değildi. Eskiden olduğu gibi Inge Lohmark'ın tavlasından bir iki atçık almaya artık kadro da gelmez olmuştu. Eskiden başkaydı, onur levhası spor salonunun girişinde asılı olurdu. Asılması için o direnmişti. Rekorun ne demek olduğunu herkesin görmesini istemişti. Solmuş sararmış yazılar. O zamanların spor etkinlikleri: Sınırdan gizlice geçirilmiş çivili ayakkabılar. Kırmızı kum sahada yeni çekilmiş beyaz çizgiler. Hoparlörden sesler. Yerlerinize. Start yerine. Hazır. Kasların gerilmesi. Ateş! Çıkış her şeyden önemliydi. Altın, gümüş ve bronz. Hediye bantlarına sarılı pırıl pırıl yaldızlı kartonlar. Evde onun kaç tane var, sayısız. Çekmeceler dolusu. Varış noktasına doğru uzanan kaslı çocuk vücutları ve varış çizgisinde ileri fırlayıp tökezlemeler, tıpkı televizyonda izledikleri gibi. O zamanlar ilçe Spartikiad yarışlarında birinci gelen birçok öğrencisi vardı. Hatta bir defasında bölge Spartikiad yarışları birincisi olan da olmuştu. Spor öğretisi ne derse desin, kimin ne yapabileceğini bir bakışta anlayan gözleri vardı.

Sırıkla yüksek atlayıcıların ve jimnastikçilerin küçük, basketbolcuların çok büyük olması gerekir. İyi bir yüzücü kocaman ayaklı ve uzun kollu olur. İki kere iki dört kadar kesin. Kimin istekli olduğunu da hemen anlardı, kimin disiplinli, antrenmanlara boyun eğeceğini de. Bir yarışı bitirebilecek tevazu ve disipline kimin sahip olduğunu da. Onların oraya gelebilmeleri için yılların geçmesi gerekirdi. Belirsiz temayül ve yetenekleri hedefe yöneltmek gerekiyordu. Yetenekleri galibiyet karakterine dönüştürmek. Bugün ise insan, kızların âdet kanamaları nedeniyle hasta yazılmaktan vazgeçmelerini sağladığında mutlu oluyor. Bu kadar çok yetenek keşfedilemezken yine de dünya şampiyonlukları düzenleme cüreti. Önemli olan sonuçtu artık, potansiyel değil.

İlk kızlar kızarmış yanaklarla okul bahçesine dönmüştü.

Yavaştan ve sessiz yağmur başlamıştı. Kızlar hemen protestocu suratlarını takınmışlardı. Tartışma yok. Güçlenme ve çelikleşme nimetini hatırlatmak yeterdi. Islak kuma hücum. Kısa kulvarda yapraklar var diye birkaç latife yakınıyordu. Sanki olimpiyatlarda altın madalya için yarışacaklardı. Sonra, kulvar temizlendikten sonra, tırıs yürüyüş, isteksiz, her türlü gayretten uzak. Kendilerini kuma ıslak kum çuvalı gibi bırakıyorlardı. Gelecek bunlar ha? Fitness tutkusunun izi bile yok. Bunlar gelecek nesillerin anneleri olacak. Teorik olarak. Önlerinde daha çok şey olduğundan kendilerini bırakabiliyorlardı.

Sonbahar tatiline daha sekiz hafta vardı. Kontak anahtarını birkaç kez çevirmişti. Araba sesi kısılmışa benzer bir iki hırıltı çıkardı. Arabadan indi. Kaportayı kaldırdı, orada da görünürlerde bir şey yoktu. Wolfgang zaten yeni bir araba almamız gerek diye söyleniyordu. Onunsa ihtiyacı yoktu. Akü olsa gerek. Birkaç defa olmuştu böyle. Hem de ilk günde. Neyse. Öyleyse otobüsle. Arabayı orada bırakıp otobüs durağına gitmişti. Hareket saatleri planında üç cetvel sayılar vardı. Öğle. Öğleden sonra. Akşam. Bir numara. Dört ve altı numaralar. Ondan sonra yok. Saat bir otobüsüne daha zaman vardı.

Spor salonunun arkasındaki otlu çayırlıktan yaya yoluna girip yukarı şehir bendine vardıktan sonra yıkık surların yanında kestane ağaçlarının altında bir müddet yürüdü. Yağmurdan yaştan yıpranmış tuğlalar ıslak ıslak parlıyordu. Islak toprakta şişmiş palmat yapraklar parmaklarını kaldırmışlardı. Su birikintilerinde patlamış dikenli meyveler. Buharlaşma ve yağış. Doğal dolaşım. Su, deniz yolunda.

Şehrin çevre yolu kenarındaki evlerden hangisinde oturulduğunu kestirmek pek kolay değildi. Hepsi yeşillik ve sur manzaralıydı. Şehir kanalında pis kokan, isimsiz, sızıntıya benzer bir su arkı. Sıra sıra evler arasında boşluklar. Cephenin yarısı sıvanmış binaların yanında duvarları yazılı çizikli Gründerzeit binaları. Suntayla kapanmış pencere delikleri. Yangın önleme duvarında yıkılmış bir binanın izleri. Yarık yarık duvarlar. Damar damar dökülen sıvalar. Bütün duvarlardaki parola: *Herkese zenginlik. Vur Batılıların alnına! Yabancılar dışarı!*

Sadece eski, kırmızı tuğla gotik avlu kapısı yıkıma direnmeye devam eder durumdaydı. Otuz yıl savaşlarına da direnmiş ya zaten. Burada ama artık savaş yok. Bu bir kapitülasyondan, bir teslimiyetten başka bir şey değildi. Hohe Cadde'de karşısından bir kadın geliyordu. Ondan daha yaşlı. Topumsu karınlı. Mumumsu yüzlü. Tütün sarısı saçları topuz-düğümdü. Kolunun altında kare şeklinde büyük bir zarf içinde röntgen filmleri vardı. O zamanlar sırf hastaneye yatmaktan korktukları için iç çamaşırlarını değiştiren kadınlardan biriydi. Bir kaza. Belli olmazdı. Onun yaşında. Delici bakışlar, neredeyse talepkâr bakıyordu. Sakın ilgilenme. Mimik yok. Küçük orman kartalı bakışlar. Dünyada kalan son iki insan onlar olsalar Lohmark ona yine de selam vermezdi. Başkasının sefaleti onu ne ilgilendirirdi? Moruk karı yakınlık arzusunu başkasında tatmin etsindi.

Pazar yerinde her zaman olduğu gibi boş zaman içicileri. Kalan son akılların da yudumlanması gerekiyordu. Biri küçük çayırlığa dikilmiş çalıya işemekle meşguldü. Çocuk numarası: Ben görmediğim müddetçe beni gören olmaz. Görüş mesafesi sidiğini çöğdürdüğü yere kadar. Boşta sallanan

penis, primatların primatı. Adamın işini o kadar yoğun bir lakaytlıkla görmesi hayrete şayandı. Edepsiz doğallık. Hayvan kadar serbest. Yitirilen kuyruğu telafi olarak büyükçe bir cinsel organ. Erkekler cinsel organlarını köpekler gibi yalayamadıkları için mutlaka üzülüyorlardır. Ama cinsel organlarına iki elleriyle tutunabilirler. Ömür boyu ikilisi. Cinsiyetler arası adaletsizlik. İkinci X-Kromozom eksikliği. Telafisi mümkün olmayan eksiklik. Utanmadan ve güç bela pantolonunu ilikledikten sonra adam sallana sallana şişesine geri dönmüştü. Seviye alkolcülerden değil. Dipsoman. En son umut ölür.

Bunun ötesinde şehir, daha doğrusu şehirliğinden geriye ne kaldıysa ve insanların geride bıraktıkları ne varsa, sessiz ve hayali öğle uykusundaydı. Eskiden aşırı çoğalma tehlikesine dikkat çekilirdi. Gezegenimizde o zamandan beri insan sayısı birkaç milyar arttı. Ama burada bunu görmek ve hissetmek mümkün değildi.

Mojave çölünde gezip gördükleri cinler şehri gibi. Kaliforniya yazında yakıcı bir öğle sıcağındaydı. Giriş bileti için para bile ödemişlerdi. O tek bir defa Wolfgang'la beraber oraya gittiklerinde, Claudia'yı ziyaret ettiklerindeydi. Kesin on yıl olmuştur. O zaman, geleceğim demişti; sadece önündeki bir kursu bitirmek ve geri gelmeden önce nerede kaldığını annesine ve babasına göstermek istediğini söylemişti. İnanmışlardı, gerçekten hepsi de inanmışlardı.

Girişte nüfus sayısını gösteren bir levha vardı. Kuruluşundan günümüze kadar. Birkaç yüzden sıfıra düşüş. Küçücük müzede emaye bir leğen. Öyle saklanmış ki müzede, zannedersin Messel Çukuru'nda bulunmuş. Eskiden şehirde yaşayanların yaşam öykülerini içeren, inanılmayacak kadar gülünç bir Almancayla yazılmış, katlanabilir küçük bir broşür. Anlaşılabilir cümle fragmanlarından yoksundu. Avrupalı kafile göçmenler veya yalnız gelenler. Vatanlarını birkaç parça biçimsiz kıymetli kütle metal için bırakan insanlar. Başkalarının daha önce altın, gümüş, bakır veya boraks bulduğu yeraltı tünellerinde ağır işler. Doğal yaşam alanını terk etmekten daha tehlikeli bir şey yoktur. İnsanoğlu çölden

bile korkmamış! İnsanın tolerans eğrisi gerçekten dikkate şayan. Hemen neredeyse her yerde yaşayabiliyor. İnsan neredeyse her şeyi kanıtlamak zorunda kalmış gibi. Ekolojik yetkeyle kasılmak. Bütün dünyaya yayılıp yerleşebilmek için karıncalar yüzlerce türe gereksinim duymuşlar, insanlar ise birkaç çeşitle işi bitirmişler.

Okul biraz kenarda bir yerdeydi. Bir yangından sonra bilinmeyen bir nedenle yarı ölçekte yeniden inşa edilmiş bağdadî bir yapıydı. İçi biraz büyük kaçmış oyuncak bebek odasını andırıyordu. Kara tahtanın üzerinde bir dünya haritası. Dünyanın ortasında Amerika. Avrasya bölünmüş, kenara sıkıştırılmıştı. Bir kısmı sağda, bir kısmı soldaydı. Grönland devasa büyüklükte, Afrika büyüklüğünde beyaz bir ülkeydi. Duvarlarda öğretmenlere kapsamlı talimatlar asılıydı: Sigara içme. Dondurma yeme. En az iki iç etek giy. Tekrar dışarıya aydınlığa çıktığında elektrik kesilmesinde devreye girip çöl kulisini aydınlatan jeneratörleri, her tarafta hediyelik eşya dükkânlarını, kıymetli taşlar satan dükkânları görmüştü. Bir zamanlar atların bağlandığı ağaç kazıkların hâlâ varlığını, cinler şehrinin arkasında taş çölündeki fare deliklerini anımsatan gümüş ocakları girişlerini ve tüm çabasına rağmen burada bir zamanlar, ölüleri mezarlıkta taş yığınlarının altında gömülü insanların gerçekten yaşamış olmasını hayal etmekte zorlanmıştı. Tüm bunlar olsa olsa bir aldatmaca olabilirdi, tozlu taş çölünde dağlarla çevrili bir panorama çerçevesine yerleştirilmiş bir köy veya kasaba aldatmacası. Bunun için giriş bileti almış ve para bile ödemişlerdi. Yok, hayır, tarih gerçekten onun branşı değildi. Doğa tarihi burada bir rol oynamıyordu. Çöl jeolojik anlamda ilginç ve bir elin parmakları ile sayılacak hayvan ve bitki türlerinin yaşam alanı olarak önemli olabilirdi. Ama ona, klorofilden tümden arınmışlık aşırı tahripkâr gelmişti.

Popülasyon dalgalanmasından artık bu şehir de kendine gelemeyecektir. İleride ziyaret için hiç kimse metelik ödemeyecektir. Vorpommern hinterlandında ilçe belediye binasından başka sunacak bir şeyi olmayan bir şehir. İnce ırmakta hurda ve enkaz için bir liman, ırmak kenarında bir

şeker fabrikası ve müze. Pazar yeri araba park yeri. Tarihi iki cadde. Kırmızı tuğla gotik mimarisinin büyük kalıntısı kulesiz bir kilise. Şehir merkezi yeni bina dolu, WBS yetmiş tipi DDR beton-duvar, kaplama tuğlasız veya çakıllı beton, adi yapı. Önce onarılmışlar, şimdi çoğu boş. Hemen yakında otoban, yarım saat bile yok. Otuz kilometre uzakta batıya doğru keskin viraj yapan otoban. Ama burada hiç değilse bir şeyler yetişiyor: Alışveriş pasajının önünde bir tabur hercaimenekşe. Meşguliyet terapisinin en yeni güzelleştirme terapisi sıradan-halk-menekşesi. Süslenip püslenmiş yeni bina duvarlarına yapışmış sarmaşıklar. İnsan eline gereksinim duymadan yolunu bu siteye kadar bulabilen sayısız bitki. Kimse farkına varmadan ne güzel büyüyorlar: Yüzeysel kökleri ile betonu kaplanmamış her santimetreye yayılabilen bir yıllık salkım otları. Tarla kenarlarından ta buralara, pazar yerine, şehrin merkezine kadar gelebilen koyun otları. Kaldırım taşları aralıklarında kendiliğinden çıkan çobandeğnekleri. Herkesin bildiği, her yolun kenarında inatla yetişen karahindiba. Her yer yabani bitki örtüsü. Keçemsi beyazımsı yavşan yaprakları. Kuş otu halısı. Baş edilemez kazayağı otu. İnanılmaz tür çokluğu. Bilhassa harabe ve boşalmış evlerle dolu Stein Caddesi. Farklı harabeleşme aşamalarında binalar. Dur. Bernburg burada oturmuyor muydu? Zil sökülmüş, isim etiketleri okunmaz durumda. Kapı açık. Bodrumdan gelen soğuk hava. Avluda çiçek açmış altın otu bile var. Moloz yığını üzerinde yükselmiş civanperçemi. Pisipisi otunun uzun kılçıklı yalancı başakları. Otun kökü kesilmez.

Bakımlı süs bitki tarhlarından, gözbebeği gibi bakılan küçük bahçelerden ve güç bela oluşturulabilen ikincil biyotoplardan uzak, burada ancak hızlı türeyiciler yaşayabilir.

Işımaz papatya, arsız şahinotu, kalleş ve sinsi ayrık, yürek fetheden çobançantası, dayanıklı yabanıl otlar, inatçı çoğalma, inatçı büyüme. Direnmenin güvencesi çoğalmadır. Karmaşık döllenme aksiyonlarının burada başarıya ulaşması imkânsızdır. Çabuk olup bitmesi şarttır. Yabani otlar zararlı maddeler etkisini henüz göstermeden çoğalmak zorundadır. Her ayakkabıya yapışan sağlam yapraklı sinir otunun

yapışkan tohumları. Minnacık sporlarını fırlatan pilunç. Paraşütüyle uçan karahindiba tohumları. Rüzgârda sürüklenen ve uçuşan tohumlar. Mecbur kaldığında döllenmeyi kendisi gerçekleştiren çobançantası. Ama bitkilerde yer değiştirme öngörülmemişti. Burada kalmaktan başka çareleri yoktu. Kalmışlar ve en iyisini yapmışlar. Boş alanlara yayılmış, ara mekânlarda yetişmiş, kaldırım taşlarının en küçük yarıklarında çimlenmiş, duvar yarıklarında yeşermiş, kirli ve pis moloz yığınlarına, yıkılmış binaların örtülmüş pis topraklarına kök salmışlar. Kil, çimento ve sıva harcı umursamamışlar. Tam tersi. Yılmaz yeşil cephe temsilcileri için en kuru ve kireçli toprak bile uygun ortam olmuş.

Sürgün bitkiler hafife alınmış. Inge Lohmark, yeşilliklere öğrencilik yıllarında pek ısınamamıştı. Fotosentez-fabrikasının yaltak emekçileri. Derslerde sayısız tanımlama çalışmaları, durmadan saymalar. Kaç yapraklıdır, kaç tane çanak yaprak vardır. Açık sporlular ve atkuyruğugiller, kibrit otu ve eğrelti otları, açık tohumlular, kapalı tohumlular, iki çenekliler ve tek çenekliler. Baklagiller, turpgiller, ballıbabagiller ve papatyagiller. Dairesel, karşılıklı ve almaşlı yaprak dizilişleri. Meyve, mahsul, şifa, süs. Fotosentezin organları. Büyük dolaşıma katkı, özümleme motoru. Enerjisi düşük maddeleri

yüksek enerjili maddelere bitkiler dönüştürür. Hayvanlarda durum tersidir. Biz ototrof değiliz o kadar. Küçücük bir yaprakta, minnacık kloroplastta günbegün bizi hayatta tutan bir mucize gerçekleşir. Epidermis, kütikula, palisade doku. İnsan yeşil olsaydı yemek yemesine, alışveriş yapmasına, çalışmasına gerek olmazdı. O zaman insanın hiçbir şey yapmasına gerek olmazdı. Biraz güneşte uzanması, biraz su içmesi, karbondioksit alması yeterdi; gereken her şeye ama her şeye yeterdi. Deri altında kloroplast. Ne şahane olurdu!

Sessiz, sabırlı bitki örtüsü. Harika! Dil kullanmadan iletişim kurabilirler ve sinir sistemleri olmadığı hâlde acı duyarlar. Güya hisleri de varmış. Ama bu daha ileri oldukları anlamına gelmez. Belki hisleri olmadan yaşayabildikleri için bizden daha üstündürler. Bazı bitkilerin insandan daha fazla genleri vardır. Hâkimiyeti elde etmede çok ümit verici stratejiler her zaman küçümsenmiştir. Bekle ve zamanı gelince darbeyi indir. Bitki örtüsünün pusuda yattığını görmezden gelmek mümkün değil. Şarampollerde, bahçelerde ve sera garnizonlarında devreye girme sıralarının gelmesini beklerler. Yakında her şeyi geri alacaklar. Oksijen üreten kolları ile kötüye kullanılan alanları yeniden fethedecekler, hava şartlarına aldırmadan asfalt ve betonu patlatacaklar. Geçmiş medeniyetlerden kalan ne varsa ot örtüsünün altına gömecekler. Eski sahiplerine geri verme artık bir zaman meselesidir.

Azot-obur ısırgan otu, çakıllı araziyi canlandıran, ağaçlanmaya başlayan filizleri ile ormanı yakında geçilmez çalılığa çevirecek olan filbahar. Yarısı taze, yarısı çürümüş, yayılmış yaprakları ile yer eğrelti otu kaplı. Mantarlar, asfaltta bile yaşamayı başaran likenler ve algler. Ebedi hazır ve donanımlılar. Suskunluğun örtüsü palto. Hepsi de bünyelerinde gelecekteki doğanın, geleceğin coğrafyasının, geleceğin ormanının tohumlarını taşıyorlar. Suni yeşil alanlar? Büyük bir çabayla ormanlaştırma? Burada ise daha büyük bir güç işlevde! Kimsenin durdurmaya gücünün yetmeyeceği işlev. Gün gelecek, birkaç yüzyıl sonra burada karışık bir orman olacak. Bütün binalardan boşalmış, kırmızı tuğladan bir iskelet, ormanda bir harabe, sanki bir resim gibi bir tek ki-

lise kalmış olacak. Harika! İnsan daha büyük, daha ileri, insana mahsus minik ölçüler ötesinde düşünmeli. Ne zamanlardan geçildi? Veba, Otuz Yıl Savaşları, insan olma, hominidlerin mağaralardaki ilk ateşi? Tüm bunlar göz açıp kapanacak kadar kısa bir zamanda olmuştu. İnsan, protein bazında oluşan yüzeysel olgu. Hakkını yememek gerek, hayret edilecek bir varlık, kısa zamanda gezegene yayıldıktan sonra bazı garip yaratıklar gibi yok olup gidecek. Kurtlar, solucanlar, mantarlar ve mikroplar tarafından tüketilecek. Kalın bir tortu tabakasının altında gömülü kalacak. Garip ve komik bir fosil. Hiç kimse tarafından kazılıp çıkarılmayacak. Ama bitkiler kalacak. Bizden önce vardılar ve bizden sonra da yaşayacak, var olacaklar. Burası henüz gittikçe küçülen bir şehir, üretimi çoktan durmuş. Ama gerçek üreticiler çoktan işe girişmişler. Burada bir çökme değil, tam bir yabanileşme olacak. Azgın ve sargın bir birlik, barışçıl devrim. Yemyeşil bir coğrafya.

Otobüsün gelme zamanı. Durakta otobüsle gelip giden öğrenciler toplanmıştı. Onun sınıfından da bazı öğrenciler vardı: Kevin, Paul, Şişko ve eşek sırasından iki letafet. Kurbanlarını seçmişlerdi, Ellen'i. Güçlünün, orman kanununun geçerli olduğu yer. Öyle korkak bakmasına şaşırması gerekmiyordu. Her zaman iki taraf gerekti. Yakarışlar kulağına gelmeye başlamıştı: Bayan Lohmark! Bayan Lohmark! Ama onu seçmekle yanlış adres seçmişti. İnsan her zaman kendini kurban yapar. Acıma duygusu için altı dakika gerekiyordu ama Bayan Lohmark o kadar beklemek istemiyordu. Hem prensip olarak ders dışında öğrencilerle konuşmazdı. Öğleyin ayrılırdı yolları. Burası artık onun bölgesi değildi.

Erika biraz kenarda dikiliyordu, ayakları arasında sırt çantası, sağ dizi hafif kıvrık, bir omuzu kalkık, yüzü karaağaç yaprağı gibi asimetrikti. Yandan bakıldığında oğlan zannedilirdi. İnce, buruşuk, bahriyeli mavisi bir yağmurluk giymişti. Beyaz yenlerinin altından zarif bilekleri görünüyordu. Sol eli yarı kapalı yumruk. Dönüp duran kestaneler. Çok sakin bir şekilde caddenin karşı tarafında bir şeye bakıyordu. Ama

kapının üzerinde asılı anı tahtasını buradan okuması mümkün değildi. Önemli de değildi ya. Çenesi çok enerjikti. Yanağında beyaz bir leke. Leylek ısırığı. Bu da neydi? Doğumda bir kaza? Kayan bir doğum pensesi. Tam iyileşmemiş bir yara izi. Onu ne ilgilendiriyordu ki? Bu onun kızı olabilirdi. Hoppala! Torunu. Bu saçma düşünce de nereden gelmişti aklına? Kattner nasıl yapmıştı? Yaltaklanmak. Nasıl olmuştu da kızın aklını çelmişti? Gerçekten torunu olabilirdi bu kız. Zaten kızı vardı. Bazen çocuğu olduğunu unuttuğu oluyordu. Claudia orada ne arıyordu Tanrı aşkına? Bunu hiçbir zaman anlamayacaktı. Böyle bir şeyi anlamak mümkün değildi. Önce okulu bitirmesi konu olmuştu, sonra bir adam ve sonra da bir iş. Önce adam unutuldu, sonra iş ve daha sonra da geriye kalan tüm nedenler. Inge Lohmark sorduğunda Claudia artık tepki de göstermez olmuştu. Seyrek telefon konuşmalarının arasının daha da uzamaması için sormaz olmuştu. Arada bir e-mail geliyordu. Kısa bir yaşam belirtisi. Çok selam. Haber falan nafile. Yanıt zaten yok. Torunlar konusu hiç de iç açıcı görünmüyordu. Claudia artık otuz beş yaşındaydı. Artık ovülasyon da düzenli değildi.

Bu arada Ellen'in etrafı çevrilmişti. Kevin önder. Şişkonun ağzı kulaklarına varıyordu gülerken, bu işe katılmasına seviniyordu. Kızı ileri geri itmeye başlamış, saç tacını almışlardı. Bu tür çocukluklar için aslında büyüktüler. Can sıkıntısı. Salak kız, peşlerinden koşuyordu. Saç tacı pisliğe düşmüştü. Eğilen Ellen. Onu iten Kevin. Şu otobüs gelemez miydi? Böyle devam ederlerse müdahale etmek zorunda kalacaktı. Ellen sızlanıyordu, gözlerini kapatıp başını arkaya atmıştı. Karakurbağa savunma duruşu. Ama ısırma korkusu insanlar için geçerli değildi. Erika'nın ne garip kulağı vardı. Köşeli kabarıklık. Aşırı belirgin kıkırdak. Garip bir oluşum. Kulak memelerinde beyaz ayva tüyleri.

Erika başını çevirip hiddetli gibi ona bakmıştı. Ona ne oluyordu? Ne istiyordu? O delici bakışlar. O üstünlük taslama. Gözlerini niye o kadar uzun dikmişti?

Nihayet otobüs gelmişti. Herkes öne geçme çabasındaydı. Erika kestaneleri elinden bırakıp sakin tavırla otobüse bindi.

Bu kızda nasıl kendini beğenmişlik. Inge Lohmark en son binmeye dikkat ediyordu.

Birkaç dakika sonra şehir merkezinden çıkmışlar kenar mahallede yol alıyorlardı. Terk edilmiş atölyeleri, düz tavanlı garajları, küçük bahçe kolonisini ve alışveriş merkezlerinin otoparklarını geçiyorlardı. Sonra şoseye çıkmışlar, arka plandaki arazi istikametinde yol alıyorlardı. Yol kenarında devasa bir levha: Ölüme terk edilecek kent değil. Ahşap çarmıhlar ve çamur, şarampolde toz toprak içinde pelüş hayvanlar ise başka bir öykü anlatıyordu.

Sağda fiyasko ile sonuçlanmış, eski bir vagondan ayaküstü köftecisi denemesi duruyordu. Sol tarafta sonradan gelenlerin devralıp çalıştırdığı bir çiftlik vardı. Kentliler ille deneyecekler. İthal inatçı görüş mesafesi, sıvası dökülmüş evlere ve hatta yerlilerin ağzından laf alınmazlıklarına olan coşkularıyla buraları suni olarak ayakta tuttuklarını kabullenemeyen kentliler. Birkaç yıl denedikten sonra buradan biri olamadıklarından şikâyetçi oluyorlardı. Yakınmaları, artık burada buralı olma ve toplum olma duygusunun kalmadığını ve bu nedenle buradan biri olamadıklarını anlayıncaya kadar sürüyordu. Biyosüt ve kültür dernekleri de satın alınamıyordu. Burası ölüme terk edilecek kent değil. Ama yaşanacak yer de değil. Herkes kendi derdinde. Solunum cihazlarının fişleri çekilmeliydi. İleri tıp. Buranın suni olarak hayatta kalmasını ister miydi? Annesinin rahminin yumurtalıkları ile birlikte alınmasından sonra olduğu gibi. İhtiyaten. Ama ihtiyat kalmamıştı. Oda fıskiyesine benzer sesler. Gurultu çıkaran makineler. Cik cik öten ekranlar. Her on beş dakikada bir nabız ölçülüyordu. Boku doğrudan torbaya akıyordu. Pratikti de ondan. Televizyon görüntülerinde olduğu gibi elini okşamalar. İnsan kendini bir şey yapmaya zorunlu hissediyordu. Belki paçavra bir kâğıt parçası imzalamalıydı, irade ve arzu beyanı. Ne diyordu orada? Otobüs sağa dönmüş geniş bir sekiz çizerek üç köyden geçmişti. Beton yola dizilmiş inciler. Başka her şey ama değersiz şeyler. Karşıdan gelen arabalar kenara çekilmek zorunda bırakılıyordu. Ha, doğru ya. Hasta talimatnamesi. Böyle bir şey

yapmalıydı. Çoktan yapmış olmalıydı. Belli olmazdı. Onun yaşında. Hiçbir şey garanti değildir. Garantisi olan hiçbir şey yoktur.

Tuhaf şey, Erika'nın düşük omuzları arasında ensesinde bir çukurluk vardı. Karman çorman saçları. Sarkık kapüşon üzerinde inatçı tepe saçları kabartısı. Açık renk deri altında kemikler. Üzerlerinde yaprak gölgesi örgüsü. Kıvrım bulutlarla sürekli değişen incecik damarlar. Niye ayağa kalktı? Ha, tamam, otobüs duracak. Üç çiftlikten sonuncusu, orman kenarında birkaç ev. Hiç değilse hepsinde de oturuluyor. Öyle görünüyor. Ahşap çitin arkasında tavuklar. Dikkat, köpek var. Acaba hangi evde kalıyordur? Kardeşleri var mı? Buralı mı? Bir tek o inmişti. Yavaş yavaş yoldan aşağı doğru iniyordu. Sırt çantası bir omzunda asılıydı. Duruş hasarı planlanmıştı. Otobüs hareket etmişti. Bir viraj. Artık görünmüyordu.

Pencere camında yeşil bir çekirge yürüyordu, yeşil parlak kanatlarını açmıştı. Bir o tarafa bir bu tarafa, çıkacak yer arıyordu.

Yıllardan beri okul otobüsüne binmemişti. Burada yukarıdan her şey daha başka görünüyordu, neredeyse güzel. Yol kenarında, kırık dökük asfalt kenarından yolun ortasına doğru eğilmiş ıhlamur ağaçları. Ekilmemiş tarlada köstebek tepecikleri. Boru döşeli şarampoller, purç dolu ağaç tepeleri. Bataklık çayırda son su baskınından sağ çıkamayan gri huş ağaçları. Harabe ahırların ve oluklu saçtan kulübe önlerinde delik deşik tel örgüler. Bariyersiz tren yolu geçişi, eski raylara yeni balast. Bir otlakta eşelenmiş toprakta Holstein sığırları. Uzakta bir yerlerde parıldayan silolar. Otlağı deniz zanneden birkaç martı. Arada bir kenarda köşede kalmış bir çiftlik evine nadas herk alanlar arasında uzanan küçük asfalt yol. Geniş traktör izlerinde su birikintileri, eski araba lastiklerinden oluşan tepeler, gübre çukurları, bakımsız, ekilmemiş yamaçlar. Düzensiz bir alan, makine ile işlenmiş, mono kültürler mozaiği. Sürülmüş toprak. Sulama düzeni. Gübreleme. Yemlik bitkiler ve hayvanlar. Damızlık hayvanlarda başarı ve bitki ekimi. Daha iyi verim alabilme adına organizmala-

rın kamulaştırılması. Artık doğa kalmamıştı. Coğrafya tümden ekili kültür alanlarına dönüşmüştü. Köyün spor alanının etrafında sipsivri kavak ağaçları. Etrafı şimşirlerle çevrili süsi gölet. Parke döşeli yollar. Yuvanıza hoş geldiniz. Otobüs durmuştu.

Durak kulübesinin önünde her zaman olduğu gibi zaman öldüren birkaç yeniyetme duruyordu. Terbiyesiz lâflar, sigara, alkol. Hiçbirisinin Darwin'e gidememesi gayet normaldi. Onun dersine. Asfalt tükürük birikintileriyle doluydu. Bu yaştaki oğlanların tükürükleriyle özel bir ilişkisi olsa gerek. Önemli olan usareydi.

Eski süpermarket Kaufhalle'de şimdi bir nakliye şirketi. *Bütün Almanya'ya!* Yapışkan harflerden oluşan sözcük cama yapıştırılmıştı. Ünlem işaretli. Park yerinde sapsarı kamyonlar. Her biri bütün bir ev eşyası sığacak büyüklükte. Kamyonda bir ömür. Günümüzde artık her şey alınıp götürülebilir. Ama nereye? O burada kalmalıydı.

Tel örgünün arkasında bir zamanlar çiftlik evinin bulunduğu arsa ve Güney Almanya'da Sauerland'dan gelen bir cildiyecinin tonlarla para harcayıp elden geçirtip tamir ettirdiği, tam bir yıl sonra da yanan samanlığın yeri. Spor sahasında etkinlikler ve ödüllendirmeler için kurulmuş kürsü. Kırmızı bayraklar. Leylak kokusu. Izgara, sosis ve bira. Konuşma yapan kadın belediye başkanı. Onur belgesinin arkasında kocaman göğüsleri. Sıkı el sıkışma. Ön müştemilat nedeniyle sarılmak zaten mümkün değil. Güçlü yeni kuşak. Denizde kum gibi çocuk. Futbol maçları ve DDR'de Brigade (tugay) denilen işçi grupları geceleri. Birkaç yetişkine madalya, birkaç çocuğa rozet. Emeğin aktif kazanımcıları. Yeni fayans kaplanmış cepheye altın yaldızlı yazılar. Bir Mayıs, herkes sokağa! Claudia bir kış boyunca kadın belediye başkanının solgun benizli sessiz kızıyla oynamıştı. İglu yaparlarken kızın el kemiğini Claudia bir buz parçası ile kırana dek. Claudia, yatak odasında kocaman göğüslü kadın resimleri asılı demişti. Ona böyle bir şey anlatması şaşılacak şeydi. Belediye başkanının kocası tarım ürünleri kurutma atölyesi şoförüydü, kapı gibi adamdı. Belediye baş-

kanı kadın başka işi yokmuş gibi hemencecik elinde röntgen filmleri ile gelmişti. Elde zaten kırık da yokmuş, sadece çatlak varmış. Oyunda olurdu ya böyle şeyler. O zamanlarda henüz yeni bir binada oturuyorlardı. Sobalı, iki odalı bir dairede. Tam orada, kürsünün hemen yanında siren dururdu. Siren düdüğü haftada bir kere öğle uykusundan sonra öterdi. Alışmaya rağmen her seferinde şok. Uzun uzun ulumaya benzer ötüş. Her cumartesi saat on ikide. Her seferinde hoş olmayan bir duygu, barış zamanında. Doğal olmayan barış. Olası bir savaş nedeniyle durmadan ikaz edilip hatırlatılan tehlike. Tatbikat senaryosundan başka bir şey değildi. Her ihtimale karşı. Yoksa sen barış istemiyor musun? Doksanlı yıllarda günün birinde sökülmüştü. O anda orada olma duygusu da yok olup gitmişti. Yaşıyordu. Yine bir hafta daha geçmişti.

Köy ikiye bölünmüştü. Kalanlar köy merkezini işgal etmişler, sonradan gelenler köy kenarında tarla kenarlarına yerleşmişlerdi. Onun evi de oradaydı. Ev demeye şahit gerekti. Paraları bir buldozer ve bir traktörün birkaç gün içinde parçaları bir araya getirip yaptığı karton kutuya benzer şeye yetmişti. Garip: Eskiden ömür boyu telefon bağlantısı beklenirdi. Sonra üç günde bir ev yapılıvermişti. Duvarları inceydi. Merdivenden inerken bodrumda zangırtı duyuluyordu. Ama boş alana bakar bir evdi. Ön cephe sarmaşık kaplıydı. Serçe kolonilerinin gizlenme yeri. Elleri çırpmaya gör, pırrr, fırlarlardı dışarı.

Birisi mi çağırıyordu?

Tabii ya. Hans. Hep ziyaretçi beklerdi. Çitinin önünden birisi geçse ziyaretçi sayılırdı. Çıkıntı ahşap pencerelerden çaktığı seradan çıkıyordu. Elinde bir domates filizi vardı. Ayaklarını sürüyerek yürüyordu. Her zaman olduğu gibi bitmez tükenmez zamanı vardı.

"Araba bozuk?"

Yıldırım anlayış.

"Ha, evet, akü."

Elini salladı. "Bilirim, bilirim. Benim de vardı. Sonra başka şeyler de eklenince hurda dediler. Hiç de hurdaya

benzer yeri yoktu. İtoğlu itler. Hurda deyip çıkıyorlar. Bitti gitti. İyi bir arabaydı, altın gibiydi mübarek."

Bahçesinin arkasındaki hasat edilmiş tarlada sağda solda ot balyaları. Uçsuz bucaksız göğün altında iyice sarkmış elektrik telleri. Son defasında anlatmıştı bu araba meselesini, Thiele'nin oğlu arabayla kaza yapıp öldüğünde anlatmıştı. On yedi yaşında. Ehliyetsiz. Sürat iki yüz. İnsan hiçbir annenin başına gelmesini istemez. Adam olacak birisi de değildi velet.

Onun bütün hikâyelerini biliyordu. Konu bu değildi zaten. Günde bir kez Hans'la konuşmak iyilik etmek demekti. Hiç olmazsa Hans böylece kendi varlığına inanıyordu. Zavallının biri olduğundan onun orada dikilmesinden rahatsız olmuyordu. Zavallılık onun sermayesiydi. Her fırsatta kovalardı onu avluda. Şimdi fırsatı yakalamıştı, gününün en güzel anı.

"Yabani arıların bal arılarından daha çalışkan olduğunu biliyor muydun? Koloniler hâlinde yaşamadıklarından. Tek başlarına veya her an dağılabilecek ev arkadaşlığı bazında yaşadıklarından."

Ne demek istiyordu bununla?

"Ama onlar, hepsi ölüyor, bal arıları. Bunun ne demek olduğunu sana anlatmama gerek yok. Bütün arılar öldükten sonra insanlığın dört yıl ömrü kalıyor."

Dünyaya hep bu komplo-göz-bakışlar.

"Bu da nereden çıktı şimdi?"

Başını yana doğru eğdi. "Gazete okurum. Radyo dinlerim. Bomboş sineklenip durmam."

İş sanki. Gerçi: Gerçekten de iş. Ne yorucu bir çaba olmalıydı bu. Bu dünyada her türlü fonksiyondan yoksun, işe yaramaz varoluş. Başkalarının sırtından. Sadece insanlara mahsus bir şey.

"Dünyaya ben medyanın diyaframından bakarım." Elini kulağına götürmüş, dinlemeye başlamıştı. Oturma odasının penceresinde dışarının sıcaklığını ölçer iki termometre asılıydı. İhtiyaten asmıştı. Hiç olmazsa sıcaklığı kontrol etmek istiyordu. Kırmızı çizgili kedisiyle akşamları tarlada gezin-

tiye çıkardı. Bazen şöyle derdi: Elisabeth ve ben... Elisabeth ve o.

Bir zamanlar çoktan kayıplara karışan Ukraynalı bir kadınla evliydi. Çoktan har vurup harman savurduğu para karşılığında. Hiç ondan bahsetmezdi. Bir keresinde kör kütük sarhoş, plastik bir bebekle köyün içinde dolaşmıştı. Çocuğu yoktu. Hayvanlar çiftleşmek için geçici de olsa bir araya gelirler. Muvakkat kuluçka ortaklığı. O yanlış yatırım yapmıştı. Hep yanlış yatırım yapardı. Ama bırakamazdı da bir türlü. Hem niye? Yatırım yapmak ister misin? Beş bin Avro, bu ne ki? Hemen! O oradaydı işte, kerpiç bir evde oturuyordu, sitede tek sağlam evde, mağara gibi, evden çok garaja benzeyen evde. Evin çalışma tezgâhları olan ve kendi yaptığı resimlerle süslü hobi bodrumu vardı. Dışarıdaydı. Ebedi. Ömründe bir daha adımını kapıya atmazdı.

Elisabeth gelmişti, baldırlarına sürtünmüş, ayaklarının üstüne yatmıştı. Kediden çok köpek olması gereken bir kediydi.

"Ben saçmalık yapmam." Liyakat olarak ihmal. Ne şeref. Artık yeterdi. Gitmek istiyordu.

"Bekle bir."

Eğildi, kediyi okşadı ve yerden bir şey aldı.

Paslanmış bir vida. Kısaca tarttıktan sonra havaya attı, yere düşmeden yakaladı ve elini açtı.

"Ah, gördün mü? Lazım olur." Yamuk yumuk kot pantolonunun cebine koydu. Neşeliydi. Günü kurtarmıştı. İyi bir av yakalamıştı, günün birinde kullanabileceği tüm diğerlerinin yanına, inine götürebilirdi. Yedekler deposu. Yedek yaşam. Hep mutlu. Zavallı!

"İyi günler Hans."

İstihkakını almıştı.

"Benim adımı söylemen hoşuma gidiyor. İyi geliyor. Sık olmuyor." Gözlerini kırpmıştı. "Biliyorsun, kimse konuşmuyor insanla. Artık sohbet diye bir şey kalmadı."

Tabii ki kendini kastediyordu. Bırakamıyordu. Serçe parmağını verdin mi kolunu koparanlardandı. Şimdi artık gerçekten gitmeliydi.

Onu orada bırakıp gitmişti. O buna alışıktı.

Yine bu yorgunluk. Kendine bir kahve yapsa iyi gelirdi. Wolfgang devekuşlarının yanındaydı. O eve gelinceye kadar zamanı vardı. Elisabeth bahçede dolaşıyordu. Uzaklarda rüzgârgüllerinin kırmızı beyaz kanatları ve yanıp sönen yayın kulesinin ışıkları.

E-mailin konu başlığı iki kelimeden ibaretti. Kalbini, adalelerinin titreşimlerini ta boğazında hissediyordu: Just married. İngilizce bilmediği hâlde Inge Lohmark bile anlamıştı bu sözcükleri, yeni evli. Sadece yani. Altı çizili satırı tıklamıştı. Fotoğraf vardı orada. Sırıtan bir çift, ikisi de beyaz giyinmişti. İki yabancı. *Steven* oradaydı, dikiliyordu. *Steven ve Claudia.* Altında iç içe iki yüzük ve gaga gagaya iki kumru. Mutluluk-dilekleri-kartpostal-kuşları. Gökkuşağı altında barış habercileri. Aslında birbirlerini gagaladıkları bilinen bir gerçek. Anormal bir ensest-yetiştirme vermişti onlara bu masum görünüşü.

Arkasına yaslanmıştı. Masanın üzerinde bir yığın ders malzemesi, en üstte dokuzuncu sınıfın oturma planı duruyordu. Ne düzenli bir görüntüydü. Bir sürü farklı el yazıları. Zor okunur. Bazılarını okumak mümkün değildi. Yeniden yazsa daha iyiydi. Orada, alta, kenara sıkışmış öğretmen masasına ayrılan yer. Oraya kendi adını yazması gerekti. Gözkapakları ağırlaşmıştı. Gözleri kapanıyordu, her taraf tozdu, durmadan gözlerinin önünde gezinen, kayan, kaybolan, yeniden ortaya çıkan toz. Ağzı kurumuş, boğazı sıkışmıştı. Inge Lohmark bonbon yutmak zorunda kaldığı duygusuna kapılmıştı.

Kalıtım Süreci

Turnalar hâlâ oradaydılar. Evin arkasındaki tarlanın geniş bir çukura dönüştüğü yerde. Haftalardan beri orada toplanıyorlar, anızlarda yayılıyor, geceleri su dolu çöküntüye yakın bataklık arazide ince bacakları üzerinde uyuyorlardı. Şafak vakti durmadan gelip giden bir sürü gri noktalar hâlinde görülen turnalar, arka plandaki arazinin siyahlığı önünde giderek şekilleniyorlardı. Her gün çoğalan garip yürüyüşlü bir sürüydü. Birbirini tanımayan kuş sürüsü, ortak hedef tarafından bir arada tutulan anonimler birliği: Endülüs ve Kuzey Afrika kıyıları. Batı Avrupa-Akdeniz kıyılarına giden göçücülerin geriden gelen sürüleri. Hava soğuk ve nemliydi. Pencere çıkıntısında kırağı vardı. Burada hiç bu kadar uzun kalmamışlardı. Kasım ortaları. Huzursuzlanıyorlardı, bir bekledikleri varmış gibi hâlleri vardı. Göç huzursuzluğu muydu acaba? Nihayet yola çıkacaklar mıydı? Kenarları saçaklı kanatlarını açıp trompetimsi ötüşleri ile

havalanacaklar mıydı? Dümdüz uzattıkları bacakları ve uzun boyunlarıyla havada düzgün bir dizi oluşturacaklardır. Güneye doğru hafif eğri bir ok. Yönlerini nasıl tayin ettikleri bir bilmece. Güneşe göre mi? Yıldızlara göre mi? Manyetik alanlara göre mi? Görülmez iç kompasları mı var?

Inge Lohmark'ın nefesi buhar olup yükseliyordu. Soğuktu. Kesin sıfırın altında. Niye bekliyorlardı? Güdüye uymak ne şahane bir duyguydu. Anlamsız ve mantıksız. Pencereyi kapadı.

Her zaman olduğu gibi Wolfgang devekuşlarının yanındaydı ve yarı toplanmış bir kahvaltı masası bırakmıştı. Bir iki kırıntı besin aldığına işaret ediyordu. Inge Lohmark'ın sandalyesinde bir yığın; buruşturulup atılmış bir işçi tulumu, atlet, mavi spor çorapları duruyordu. Temiz giysi isteme biçimi. İşçi tulumunun ille yeşil olması gerekiyormuş. Başka bir renkte olursa onu tanıyamazlarmış. Beyinleri küçük olduğundan devekuşları yüz tanıma yeteneğinden yoksundur. Ama bu ona söylenemezdi. Dünyada kabul etmezdi. Wolfgang'a göre onun devekuşları en zeki hayvanlardı. Onlara neredeyse âşık olmuştu. Doğal sürmeli gözleri, yalpa yürüyüşleri. Yeşil işçi tulumu üzerinde olduğunda tamamen

ona bağlı ve bağımlı olmaları. Yanlış tutku, yanlış bağlılık. Öylesine ileri bir tutku, dişi devekuşları ancak Wolfgang yanı başlarında dikili olduğunda çiftleşir olmuşlar. Ama bu durum erkek devekuşunun hiç hoşuna gitmiyordu. Her seferinde kabarıyor ve tıslayarak ona saldırıyordu. Döllendiricinin tehditkâr davranışı. Kuluçka sürecinde sahasını savunan erkek devekuşu, ineklere bekçilik eden boğa kadar tehlikelidir.

Wolfgang, o olmayınca çiftleşmenin olmayacağını düşünüyordu. Eskiden ineklere kendi eliyle tohumlama yaptığından olsa gerekti. Belli oranda domine etmek hamilelik oranını yükselttiğinden. Dölleme olayı sonuçta bir mücadeledir. Omurgalı hayvanların çoğu çiftleşme sırasında korkunç sesler çıkarırlar. Bunu anlamak için kedilerin o korkunç bağırışlarını düşünmek bile yeter.

Bir seferinde Wolfgang çabuk davranamamış, erkek devekuşunun iki tırnağı göğsüne saplanmıştı.

Buzdolabını yine hindistancevizi büyüklüğünde devekuşu yumurtaları ile doldurmuştu. Kim yiyecek bunları? En büyük hayvansal hücreler. Koca bir sınıf öğrenciye yetecek kadar omlet. Bu hayvanların yüz kişilik ailelerin yaşadığı yerlerde yaşaması boşuna değildi. Fakat sadece ikisi için? Bir teki bile çok. Yumurta uzun zaman saklanamaz ki. Hem birlikte yemek yemeleri de iyice azalmıştı. Kendisi öğle yemeklerini okulda Anita teyzenin yanında, Wolfgang ise hayvanlarına yem hazırladığı baraka-mutfakta yiyordu. Sık sık ilgi duyanlar geliyordu onun yanına. Ayda bir de *Ostsee* gazetesinden bir gazeteci. Wolfgang ona saatlerce devekuşu yetiştiriciliği üzerine bilgiler veriyordu. Çiftleşme zamanından sonra erkeklerin boğazlarındaki kızıllığın kaybolduğunu, devekuşlarının ilgilenilmediği duygusuna kapıldıklarında titrek sesler çıkararak yakındıklarını. Yavru devekuşlarının günde bir santimetre büyüdüklerini. Daha yavruyken bile yemlerinin arasına yuvarlak küçük çakıl taşları karıştırmanın önemini, hayvanların bu taşların yardımı ve güçlü mide kasları sayesinde otları öğüttüklerini. Berlin'de devekuşu etine iyi para veren birkaç restoran

olduğunu. Bilhassa devekuşu butlarına çok rağbet varmış. En sağlıklı et güya devekuşu etiymiş. Yağsız ve kolesterini azmış. Wolfgang dana eti tadında olduğunu söylüyordu. Bu sonucu insan ancak etin rengi sığır eti gibi koyu olduğundan çıkarabilir. Görsel uyarı tat almadan önce gelse gerek. Her seferinde yazıyordu gazetede çıkan haberde. Gazetenin yerel ekinin kahramanı Wolfgang Lohmark olmuştu. Yeniden başlayıp bir şeyler yapabilen oydu. Yok olup giden hayvan besiciliğinin veteriner teknikerliğinden boş zamanlarını çiftçiliğe veren, egzotik hayvanları şişinceye kadar yemleyen, şişko hayvanlarının fotoğrafları çekilen biri olmuştu: Kırmızı lamba altından çizgili devekuşu yavruları. Tırısa kalkan devekuşları. Devekuşlarının çiftleşme dansları, karda devekuşları ve gazete başlıkları: *Vorpommern steplerinde devasa kuşlar. Devekuşu çiftliğinde kuluçka atmosferi. Gördüğünüz yumurta yirmi beş kişiye yeter. Sahibine saldıran agresif erkek devekuşu.*

Bütün haberleri kesmiş, çerçevelemişti. Bodrumunda asılıydılar. Oturma salonunda onların işi yoktu. Devekuşları aileye dahil değillerdi. Nokta.

Dişlerini fırçalarken Inge Lohmark turnalara bir kez daha bakmıştı. Uyku alanlarını son kuşlar da terk etmişti, çırpınarak tüylerini düzeltiyorlardı. Boyunlarını uzatıyor, rüzgârı ve sıcaklığı ölçüyorlardı. Şimdi artık siyah bacakları da görülüyordu, hafif ama vakarlı yürüyüşleri vardı. Devekuşlarının yalpalaması ile karşılaştırmak mümkün değildi. Burada uzunbacak kuşlar, kışlaklarında plaj kuşları. Bir nevi çifte yaşam. En fazla üç gün daha. Ondan sonra yoklar, gitmiş olacaklar. Hesap çok basit. Her davranış belli bir zaman ve belli enerji gerektiren gayrettir. Alınacak sonuç yapılan yatırımdan daha büyükse gayrete değer. Soru her zaman efektif midir, değil midir? Her şeyde. Onların gidecekleri yer mutlaka güzeldir. Akdeniz. Saat kaç oldu? Gitmesi lazım.

Durakta Marie Schlichter dikiliyordu. Hafiften baş sallama. Başı arkaya kaykılmış. Burun yukarıda. Havalı burun. Beyin kafatası içine mükemmel paketlenmiş güpdüşen mey-

ve. Doktor kızı. Biraz taşra havası teneffüs etmek için sonradan gelme. Nefes alıyor mu acaba? Ne kadar da sinirine dokunmuş bir hâli var? Her şey fazla gelse gerek. Kuluçka dönemi olarak gençlik. Otobüs beklemek. Ehliyet beklemek. Buradan gidebilmek için. En iyinin henüz önünde olduğuna dair kendine güven. Şayet yanılmıyorsa. Hiç olmazsa çenesini tutanlardan.

Otobüs tam zamanında gelmişti, her zamanki gibi neredeyse bomboş. Herkes her zamanki yerinde oturuyordu. Marie Schlichter önde. Inge Lohmark en arkadan ikinci sırada. Dizel motorun en fazla gürültü çıkardığı, motor uğultusunun beş durak sonra kulakları patlatacak yüksekliğe ulaşacak gürültüyü bastırdığı yer tam orasıydı. Oturma düzenini bozan oydu. Paul ve arkadaşlarını arka sıradan kovmuştu.

Yeniyetmeler, jetonu geç düşenler güruhu artık orta sahada kümeleniyordu. Tabii ki meraklı bakışlar olmuştu. Neden artık her gün otobüsle bu yolu katettiğine şaşırıyorlardı. Arabayla gitmemenin birçok avantajı vardı. En başta kaza tehlikesi. Yollarda kelle koltukta, yaşamlarına hiç değer vermeyen bir sürü salak oluyordu. Bir de yabani hayvanlar çıkıyordu yola; sabah karanlığında yola dikilip hiç kıpırdamadan cam gibi gözlerle yaklaşan arabaya bakan karacalar, yaban domuzları. Direksiyona sıkı yapışıp devamdan başka çare yoktu, aksi hâlde sigorta bir kuruş ödemiyordu. Tüm bölge yabani hayvanların bir o tarafa bir bu tarafa koşuşturduğu bir yerdi. Her tarafta yüksek evsinler. Dik merdivenle çıkılan uzun sırıklar üzerine ahşap kulübe-evsinler. Büyükler için ağaç-evler. Zaten eskiden de otobüsle giderdi. Okula, kasabaya. Sonbaharda sık sık Wolfgang'la kuzeye, turnaların olduğu yere. Önce otobüsle, sonra trenle ve sonra tekrar otobüsle. Uzun uzun gezintiler, sonbahar-renkli araziler. Termos ve iki dilim yağlanmış ekmek ve katık. Turnaların toplandığı yeri buluncaya kadar yürürler, sonra yüksek bir evsine çıkar, yan yana oturur turnaları izlerlerdi. Saatlerce. Onun bu hâli Inge Lohmark'ın hoşuna giderdi. Konuşmaya gerek duymadan. Onun da hoşuna gitmiş gibi

görünüyordu. Önceki karısı bütün gün hiç durmadan dırdır konuşurmuş. Klaus, Inge Lohmark'ın daha önce beraber olduğu adam, durmadan bir şeyler tartışmak isterdi. Politika tartışmak, hükümeti tartışmak. Gelecek üzerine tartışmak. Konuşurken kendini kaptırır, sinirlenirdi, Inge Lohmark'ın uykusu gelirdi. Sonra başı ağrımaya başlardı. Klaus'un yüzü, geleceğin bayrakları altında uydurdukları bir dünya üzerine yakalarında karanfil takılı perlon giysili adamların konuşmalarında olduğu gibi, kıpkırmızı olurdu. Çalışkan emekçiler, gerçekleşen planlar ve daha iyi üretim araçları üzerine konuşurdu. *Bugün nasıl çalışıyorsak yarın öyle yaşayacağız.* Bunun bir tehdit mi yoksa bir söz vermemi olduğunu anlamak mümkün olmazdı. Belki de ikisi de. Sonra, günün birinde Klaus gerçekten yapmıştı. O zaman ayrılalı çok olmuştu. Yine de sorgulanmıştı. Üç saat. Bilmediği bir şey değildi. Sinekkaydı tıraşlı adamlar. Şık elbiseler. Perlon merlon değil. Önce efendi efendi oturuyorlardı. Kahve, kek. Sonra gitmek istememişlerdi. Inge Lohmark'ın kendini suçlu hissetmesine bir neden yoktu. Başkaları da imzalamıştı. O birkaç raporun kimseye zararı da olmamıştı. Ama bunları şimdi dile dolamak. Kattner bile sormuştu bunu ondan. Aslında kendisi de ak pak eğildi. Haftalardır her öğretmen arkadaşı tek tek odasına çağırıyordu, sonra o konuda kimse tek kelime konuşmuyordu. Hans bir defasında, istihbarat teşkilatı Stasi'nin bir zamanlar peşine takıldığına değinmişti. Kendini çok yalnız hissettiğinde hakkında tutulan dosyayı okurdu. Bir zamanlar önemli olmasında teselli bulurdu. Hiç olmazsa birkaç jurnalci ve onları yöneten subaylar için önemliymiş. Ne yazıyormuş raporlarda? Hemen hiç mobilyasız. Kadın misafiri gelmeyen, asosyal olduğu. *Arsadaki binada oturan kiracılar H. G.'nin çalışmayı sevmeyen biri olduğunu tahmin ediyorlar. Araştırılan kişinin aracı yok ama hemen her gün kullandığı bir bisikleti var. Ayrıca konuşkan birisidir.* Bugün herkes istediğini yapabiliyor. Ama kimseyi de ilgilendirmiyor.

Kevin'i arkasından sürükleyerek Jennifer binmişti. En sondaki oturağa kadar sürüklemişti. Paul çekildikten sonra

ergenlik çağına girenlerin birleşmesinin test yeri olmuştu orası. Kevin günün birinde okula burnunda boğa tokasına benzer bir tokayla geldikten kısa bir süre sonra inisiyatifi Jennifer ele almıştı. Suratının ortasında parlak bir metal. Böyle bir şeyi aslında buzağılara emmesinler diye veya yedicinin zincirine uysun diye boğalara takarlar. Birlikte olmanın böylesine kelimesi kelimesine uyulması. Aslında Jennifer'in zincire gereksinimi de yoktu. Bu küçük boğa evcil boğa.

Camlar buğulu. Buharlaşmış su. Deli gibi bir sıcak. Pencereden bakacağı bir yer kadar camı silmişti. Dışarısı hiç aydınlanmayacakmış gibi görünüyordu. Sararmış tarlalar üzerinde renksiz gökyüzü. Sürülmüş tarlada hasat edilmiş sarı mısır sapları. Yeşil alaca toprak. Nadas herk tarımında ara ürün. Karalahana. Tahıl ürününden sonra çapalama ürünleri, tahıldan sonra pancar. Otlaklarda çukurlar. Uzaklarda solgun mavi orman üzerine asılı çok zayıf bir ışık huzmesi.

Geçip giden ağaçlar, çıplak ıhlamurların çatlak gövdeleri. Cam çevrili bekleme kulübeleri. Gece soğuğunda camları buğulanmış ve afişlenmiş, köylü gençler tarafından parçalanmış camlar. Sarı direklere asılı durak işareti H, asfalt cepler veya ot bürümüş kaldırımlarda durak işaretleri. Her tarafta okul çağında çocuklar, tek tek veya küçük guruplar hâlinde. Süt güğümleri gibi alınıyorlardı. Yol kenarında süt güğümleri. Okul sütü de yok ya artık. Tek tek sayılıp biriktirilmiş Pfennigleri toplayan süt nöbetçileri de. Vanilyalı, çilekli ve normal yirmi, çikolatalı yirmi beş Pfennig. Kışları buzlanmış süt güğümleri. Kalkowski peteklerin önüne iterdi onları. Sütlerin buzunun çözülmesi büyük teneffüse kadar sürerdi. Çocuk kemikleri için kalsiyum. Dişler için flüor. Kreşlerde haplar. Şimdi çocuklara hap verilse insanın başına polis bela olur. Otobüsle çok uzun bu yolculuk. Üç çeyrek saat. Durakların çokluğundan değil, akıl almaz dolanmalardan. Yatırım getiri prensibi burada geçerli değil. Her çıkmaz sokağa sapmalar. Her yerde duruyordu otobüs. Herkes alınmalıydı.

Artık beş ve altıncı sınıflar sürüsü de hemen hemen tamamdı. Onlar niye alınıyordu? Onların kendi otobüsleri yoktu da ondan. Bir kazada bütün çocuklar ölebilirdi, bölge okulları da tümden kapanırdı. Gürültüden kurtulunurdu. Bu bağrış çığrış. Daha süt dişleri yeni dökülmüşken bir çene! Boyunlarında asılı anahtarlar, cep telefonu kılıfları ve diş teli kapları. Devasa sırt çantaları tüm bir oturağı kaplıyordu. Kendileri oturağın kenarına ilişiyordu. Ayaklar oturağın üstüne. Ama bu desende zaten kir pas görünmüyordu. Yaşlılar ise yaşayan ölülerdi. Bu yeniyetmeler ayaklarını sürüyorlar. Her an kayıp düşüverecekmiş gibi duran sırt çantaları. Uykulu gözler. Burun köküne kadar perçemler. Ya da hiç saç yok, sıfıra vurulmuş kavgacı tıraşı. Beysbol şapkalarının altında soğuktan kızarmış kulaklar. Açık yeniyetme ağızları. Tehditle sırıtma arası diş görüntüsü. Kafa kafaya vermeler. Durmadan ileri geri. Tam bir meşguliyet.

Şu önündeki huzursuz kız: İncecik iplik gibi saçlar. Durmadan oturak arkasında zıplayıp duran mor kelebek toka. İçi kürklü kapüşon. Yalancı kürk. Mor kelebek var mı? Yağmur ormanlarında mutlaka vardır. Öyle çok tür dolu orası. Tahammülü zor çeşitlilik. Garip hayvanlar. Her araştırma gezisinden sonra yeni türler ve değişik türler. İzolasyonda çiftleşme yeteneği edinen piçler. Düzen müzen hak getire. Düzenin yaratılması gerekir. Yetişmek mümkün değil. Gece televizyon programları. Balta girmemiş ormanlarda renk. Ömründe bir kez olsun bayağı yalıçapkını görmemişti. Olamaz böyle bir şey, mümkün değil. Bütün bu yıllar boyunca. Ama karaleylek ve bayağı sarıasma. Sarımucize kuş. O zamanlar daha küçüktü. Babasıyla beraberdi. Şimdi de bir kız geliyor yalpa yalpa. Kocaman, biçimsiz ve saçları taranmamış. Popo büyüklüğünde yanaklar. Palto kumaşını delercesine yağ-tabaka göğüsler. Yaş, en fazla on iki. Ama her şeyi yerli yerinde. Her şey geçmiş, her şey bitmiş. Tokalının önünde kabardı.

"Ön tarafa gelecekmişsin! Juliana'nın yanına!" Bilgi değil, rica değil, emirdi. Juliana çömezlerine aşırı hâkim olsa gerek. Kelebek hemen yola koyuluvermişti.

Mükemmelleşmiş bir hiyerarşi. Kraliçeler ve sıradan halk. Nektarı karıştıran işçi arılar. Başka hiçbir yaş gurubunda hiyerarşi bu kadar belirgin değildi. Bir basamaktan bir üstüne atlamak olanaksız. Bir kere dışlanan her zaman kurbandı. Bir kırbaççı her zaman bulunurdu. Saç yolmalar, boynuna kuşburnu koymalar. Eve giden yolu kesmeler. Spor torbasını çalmalar. Tuvalette dayak atmalar. Donunu indir! Biz-duygusuna besin. Ellen'in boğazını koluyla sıkmaya başlamıştı biri. Pek tehlikeli görünmüyordu. Ellen henüz kendini savunuyordu. Kendisi kurtulsun. Onlar yolunu bulurlar.

Otobüs yine durmuştu. Yeni gelen Saskia'ydı. Her zaman olduğu gibi ta en arkaya gitmişti. Jeniffer'e eğildi, yanaktan üç öpücük ama tek kelime yoktu. Saçlar desen perde gibi. Bilezik şangırtısı. Kevin'e doğru uzanan bir el. Sonra kendini oturağa attı, devasa kulaklıkları monte ettikten sonra sesi birkaç desibel yükseltti. Yalnız olmaktansa sağır olmak daha iyi. Jennifer'e yetişebilmek için kısa süre Paul'a kur yapmıştı. Ama yaklaşma ve ret gelgitleri ile başa çıkamamıştı. Yarışı kaybetmişti. Treni kaçırmıştı. Son sırada suskunluk. Jennifer ve Paul'de can sıkıntısı.

"Beni seviyor musun?" Jennifer'in çocuk sesi.

"Tabii!" Yetişkin sesi gibi ses.

"Benim cep numaramı söyle."

"Ne?"

"Benim cep numaram. Ezbere bilirsin herhâlde." Dişisel mantık.

"Niyeymiş? Hafızaya kayıtlı ya."

"Hadi! Hemen söyle!"

"Sıfır... bir.... em... yedi..."

"Devam!"

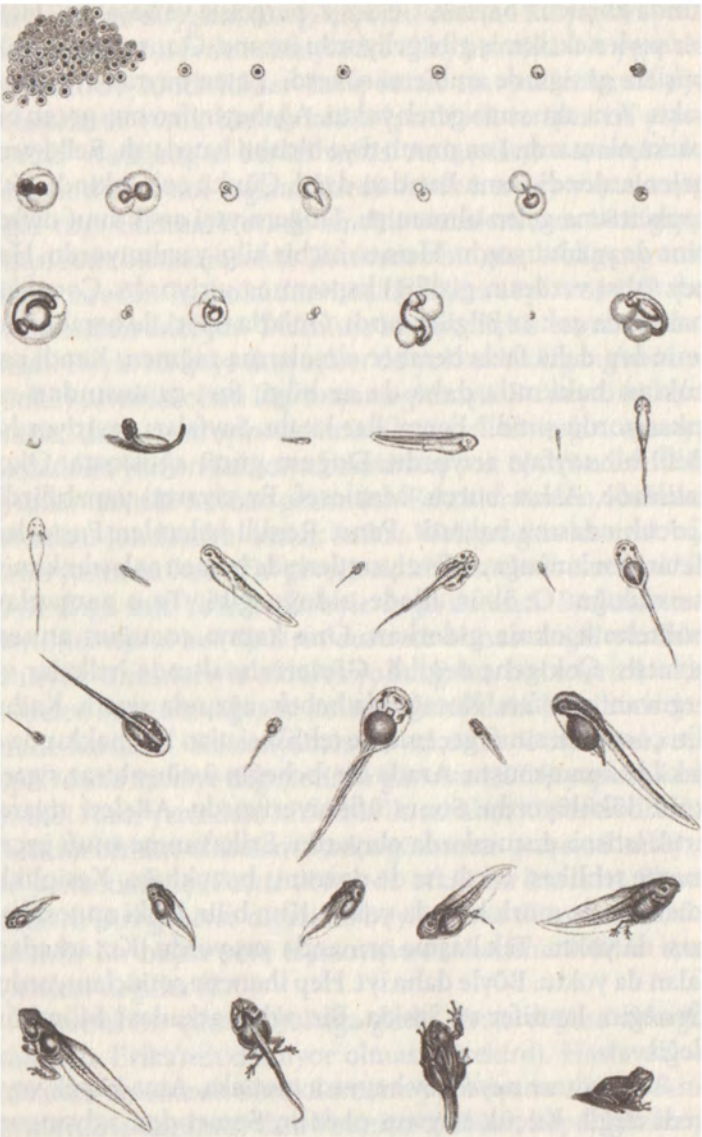
Gerisini getiremiyor. Jennifer ona yardım ediyor. Sonra da kendini öptürüyor. Hâsılı başka ses duyulmaz olmuştu. İğrenç. Ama ne konuşacaklar ki? Söyleyecek sözleri yoktu. Zaten çok konuşuluyordu. Wolfgang'la konuşmadıkları hiç dikkat çekmiyordu günlerce birbirlerini görmediklerinde. Ne bu kedi gibi sokulmalar? Yavruların yetiştirilmesi çok büyük çaba gerektirdiğinden beraber kalınıyordu ya zaten.

Bir çift olma duygusunun güçlendirilmesine ihtiyaçları yoktu. Çocuk artık evde kalmıyordu. Olay bitmişti. Ne yapabilirlerdi ki? Mutluluklar-kartpostalı mı yazsınlardı? İyi anlaşırlardı. Artık herkes kendi işindeydi ve işini iyi yapıyordu. Wolfgang'ın bir işi vardı. Anlaşmaya varmışlardı. Mükemmel uyum sağlamışlardı. Artık her şey yaşanmıştı. Eğer Inge Lohmark erken emekli olacak olursa Wolfgang onun eline bakmayacaktı. Günlerden bir gün Wolfgang ona, ikinci sıradan kadınlardan hoşlandığını söylemişti. Daha evlenmeden önceydi. Ölümüne bir aşk hiçbir zaman olmamıştı. Böyle bir şeye ihtiyaçları da yoktu. Wolfgang'ın hayvanları sevmesi onun hep hoşuna gitmişti. Bu neydi ki, aşk? Hasta simbiyozlar için sarsılmaz mazeret. Örneğin, atmaya başladılar, yok ondan kaynaklanırmış yok öbüründen. İkili gruplar hâlinde birlikte gezintiler. Erkekler önden, kadınlar arkadan. Joachim'in dazlak kafası Wolfgang'ın kıvırcık başının yanında. Astrid'in gevşek sinirli sesi. Arabuluculuklar. Öyle değil mi? Yok, hayır, öyle değil demişti. Başkalarının derdinden ona ne? Onların durumu acınası değil, yürekler acısıydı. Birbirleriyle öldüresiye kavgalar, birbirlerini takip etmeler, birisinin diğerini intiharla tehditleri. Kültür merkezinde karnaval. Saksonya'dan bir orkestra. Dört uzun saçlı tip. Dansta kavalye değişimi. Su gibi akan DDR yapısı Goldbrand. Pazar yerindeki Milchbar'da sabahın köründe drama. İkisinin birlikte oldukları kuşku götürmez gerçek. Simbiyoz ve parazitizm için aşırı derecede etkili bir karışım. Siyam ikizleri. Biri geberse diğeri de boylar öbür dünyayı. Günün birinde bir başka yere taşınmışlardı. Berlin'e. Kültür için. Çekilesi değillerdi.

Otobüs bir çıkmaz sokağa girdi. Hasta değilse sokağın sonunda Erika'nın dikiliyor olması gerekirdi. Hastaysa ormandan dolanarak dört kilometre yol boşuna olurdu. Ama Erika hasta değilmiş. Yani binmişti otobüse, köpek gözleriyle selam verdikten sonra Inge Lohmark'ın hizasında yerini almıştı. Pencerede yansıması vardı. Zayıf ışıkta Erika. Çam ormanı önünde ters akis. Dar, mavi rüzgârlık ceketini, birkaç hafta önce o devasa parkayla değiştirmişti. Askeri yeşil. Ko-

lunda küçücük bayrak. Çekiçsiz, pergelsiz ve başaksız. Hâlâ bir şeyler eksikmiş gibi geliyordu insana. O zamanlar yürüyüşlere gittiğinde amblemi sökerdi. Zaten bayrak aynı bayraktı. Yeni almasına gerek yoktu. Ağabeyinden ona geçen bir parka olamazdı. Langmuth diye birisini hatırlardı. Belki yeni gelenlerdendi. Ama Batı'dan değil. Çünkü çok sakindi. Veli toplantısına gelen olmamıştı. Doğum yeri artık sınıf defterine de yazılmıyordu. Hemen hiçbir bilgi yazılmıyordu. Her şey şahsi verilerin gizliliği kapsamına giriyordu. Çocuklar hakkında çok az bilgiler vardı. Onlarla eşleri ile beraberliklerinden daha fazla beraber olmalarına rağmen. Kendi çocukları hakkında daha da az bilgi. Sırt çantasından ne çıkarıyordu şimdi? Formüller kitabı. Sayfaları çeviriyordu. Belli bir sayfayı arıyordu. Doğum günü ağustosta. Okul tatilinde. Aslan burcu. Maalesef. Ev ziyareti yapabilirdi. Çocuk odasına bakardı. Pano. Renkli kalemler. Posterler. Tetariden kurbağaya. Ev ziyaretlerinde hemen anlaşılır kimin ne olduğu. O öbür ailede olduğu gibi. Ta o zamanlar, politeknik okula giderken. Ona kapıyı çocuğun annesi açmıştı. Çok genç değildi. Gözlerinin altında halkalar ve erguvani göz farı. Kucağında bebek, ağzında sigara. Kadın altı çocuktan sınıfı geçememe tehlikesi olan biri hakkında o şekilde konuşmuştu. Arada bir bebeğin üstüne biraz sigara külü dökülüyordu. Sonra üfleniveriyordu. Aileleri ziyaret artık istisna durumlarda oluyordu. Erika'nın ne sınıfı geçememe tehlikesi vardı ne de davranış bozukluğu. Kesinlikle vücudunda morluklar da yoktu. Kim bilir, belki annesi babası da yoktu. Tek başına ormanda yaşıyordu. Kız arkadaşı falan da yoktu. Böyle daha iyi. Hep ihanetle sonuçlanıyordu. Örneğin, Jennifer ve Saskia. Bir oğlan arkadaş? Mümkün değil.

Adet görme neyse. Ev hayvanı mutlaka. Ama köpek veya kedi değil. Küçük hayvan olabilir. Semender, salyangoz. Kanaatkâr ve kolay gözlemlenir. Bahçede bir ağaç ev. Karaca yavrusunu okşama korkusu. Işıldak, yağlı birikintilere bakmak. Huş ağacının kabuğunu soymak. Kıvılcım çakıncaya kadar çakmak taşlarını birbirine sürtmek. Aslında Erika

oldukça garip bir kız. Ama değerlendirmeler ders yılı sonunda. Eskiden elle yazılırdı, şimdi bilgisayarda. Tahmini beklenti. Yapmak istemek ile yapabilmek arası. Çokluk çaba kavramına takılıp kalmalar. Henüz görülmeyen beklentiufku. Öyle gözünü dikmemek. Merakla bakmak. Hassas duyargalar gibi. Salyangoz öğle sonraları. Çocukken kendisi hep salyangozlarla oynardı. Onlara açık evler yapardı. Yere küçük dallar dikerdi. İnce tahtalardan delikli duvarlar. Kumdan küçücük yataklar yapardı. Sonra da salyangozları uykuya yatırırdı. Henüz akşam olmasa bile yatırırdı onları. Kestiği temizlik bezleri ile üstlerini örterdi. Ertesi gün bütün salyangozlar yok olmuş olurlardı. Gezmeye. Sonra tekrar toplardı salyangozları. Eve getirirdi. Bazen aralarında yabancı görünen bir salyangoz da olurdu. Ziyarete gelen bir teyze. Evlerini sırtında taşıyan hayvanlara evler yapmış olması. Her şeyin bir eve ihtiyacı var zannederdi. Bir yatak. Erika'nın da. Orman manzaralı. Soyunurdu. Sırf çıplak olmak için soyunurdu. Evin içinde her tarafı dolaşırdı. Evde anne babası olmazdı. Divana otururdu. Garip duygu yaratırdı divan. Geceleri baykuş çığırışları. Çıplak salyangozlar. Onlar da canlıydı. Sadece güzel değiller o kadar. Üstlerine çıkıp tepinmek içindiler. Belki aptaldı o zamanlar. Erika gözlerini hâlâ formüllere dikmişti. Ona bir şeyler söylemeliydi. Herhangi bir şey. Öylesine.

"Herhâlde bu ara çok yazılı oluyorsunuz, değil mi?"

Erika başını kaldırmış, ona bakmıştı. Tabii ki şaşkın.

"Evet, evet." Tereddütlü.

"Hepsini bir kez daha iyice gözden geçirdiniz mi?"

Erika şaşırmıştı. Kendisi de. Ne olmuştu? Ne yapmıştı? Artık tek kelime yok. Başka yere bak. Dışarı. Pencereden dışarı. İleri gitmişti. Sakin ol. Ne olmuştu ona? Hiç. Hiçbir şey söylememişti. İhanet edip sır vermemişti. Yola devam. Hep devam. Her şey normaldi. Normal olan ne vardı ki? Her şey! Salyangozların çiftleşmesi gibi. Saatlerce süren. Gençler yaşlıların sırtına biniyordu. Sonraki nesiller de bir zamanlar genç olanların. Genç yaşlıyla. Hepsi de erselik. Ayırım cinsiyetler arası değil, gençlerle yaşlılar arası. Başkaları onun

hakkında ne düşünürlerdi? Tuhaf, neredeyse her şey sakindi. Fırtına öncesi sakinliği. Daha çok fırtına sonrası sakinliği. Kimsenin aklına bir şey gelmiyordu. Jennifer ve Kevin dalmışlardı. Saskia kulaklıkları çıkarmış yelesini kaşağılamaya başlamıştı. Bir seyahat. Her gün. Hepsi daha okula gidiyordu. Peki Erika? Biyoloji defterinin yapraklarını karıştırıyordu. Kesinlikle aptal değildi.

Kasabaya giriş levhası. Varmak üzereydiler. Bu geceki rüyası. Darwin'in yemek salonundaydı. Darwin devasaydı. Her tarafı camdı. Tamamen ışık. Havalimanı terminali gibiydi. Ama öğretmen masası hâlâ oradaydı. Bütün sandalyeler dolmuştu. Tanımadığı öğretmen meslektaşlar. O öbür masalara, öğrencilerin oturduğu masalara veya yolculuk edenlerin yanına gitmişti, kesin belli değildi, belirsizdi. Yerini aldıktan sonra görmüştü Erika'nın da oturduğunu. Karşısında. Büyümüş, yetişkin görünüyordu. Erika farkında değildi. Ama masanın altında dizini bacaklarına bastırmaya başlamıştı. Kuvvetlice. Rüya işte.

Sınıf yine karanlıkta oturuyordu. Genel bilinç bulanıklığı. Mavi pencere cephesi önünde gri karaltılar. Işıkları yak. Floresanlar titreşmeye başlamıştı. Sol öndekinin değiştirilmesi gerekiyor, ne kadar uzun sürmüştü yanması. Göz kamaştırıcı laboratuvar ışığı. Gece sessizliğinin sonu. Kalkın.

"Günaydın!" Yüksek sesle ve net anlaşılır.

Korodan zayıf bir eko. Kısık gözler.

"Oturun!"

Kitapların ve defterlerin sağa sola itilmesi, kalem aramalar. Herkesin yerli yerine oturması, her şeyin yerli yerine konulması ve daha önce egzersiz edildiği şekilde kolların kavuşturulması epeyce zaman almıştı.

"Kitapları ve defterleri kaldırın." Ne sakin bir ses tonu vardı. Bunu hiç istememişti.

Şimdi artık tamamen uyanmışlardı. Fal taşı gibi açılmış gözler. Safi şaşkınlık. Kolektif şok katılaşması. Bunu beklememişlerdi. Soru kâğıtlarını dağıtırken her zaman olduğu gibi oflamalar puflamalar, kaçınılmaz köpek bakışları.

Sadece Ellen ve Jakob gık çıkarmamış, amasız fakatsız almışlardı soru kâğıtlarını. Erika başını bile kaldırıp bakmamıştı. Annika bile şaşırmış, not ortalamasının tehlikeye girdiğini görmüştü. Tam program. Daha geçen hafta son yazılıları geri vermişti. Hücre çekirdeğinin şekli ve fonksiyonları. Tüm varlıkların merkezi. Genetik bilgilerden proteine. Hücre çekirdeğinde saklı olan şeye. Pek fena değildi sonuçlar. Dört tane dört, beş tane üç, iki tane iki, tek bir pekiyi: Bir tane bir. Şimdi ama işin zor yanı, püf noktası. Buraya eğlenmek için toplanmamışlardı, sırf zaman öldürmek için de değil. Burada başarı beklenir, başarılı olmak gerekir. Her yerde olduğu gibi. Habersiz kısa başarı testi okulun sunabileceği yaşama en yakın şeydir. Gerçek hayata hazırlık, şaşırtıcı sonuçlara giden acımasız süreçler. Lise bitirme Abitur sınavlarının önceden haber verilmesi iyi bir şey değil. Eskiden habersiz sınavlar daha anlamlı olurdu. Kof kafalar için kocaman bir tombala. Şimdi: Mühürlü zarflar içinde sınav kâğıtları. Evet, en iyisi sınava sokulacakları kura ile belirleyip tek tek sınıftan almak, hem de bütün yıl. Uzun uzun hazırlanmalardan sonra yazılılarda iyi not almak marifet değil ki. Görülen derslerle yazılı sınavlar arası alışkanlığının kısa testlerle bozulması gerek. Değilse elde edilen sonuç Pawlow köpekleri. Hem normal yaşamda zil çalmıyor.

"Dersleri kimin gerçekten dikkatle izlediği ancak bu yöntemle tespit edilir. Kısa süreli bellekten uzun süreli belleğe giden yolda kayıp oldukça çok olur." Buna hiç de gerek yoktu. Nasıl olsa teslim olacaklardı. Kuluçkaya yatmış gibi kâğıtların üzerine eğilmiş düşünüyor, bazen yardım istercesine başlarını kaldırıp bakıyorlardı. Inge Lohmark'a ve dışarıya, pencerenin önündeki siyah kestane dallarına. Ama sorulara orada da yanıt yoktu. Hepsi tiyatro. Aslında ciddi bir şekilde bilgi istendiğinden ta içlerinde mutluydular. Bütün hayvanlar hükmedilmek isterler. Bunlar istisna değil. Ciddi bir şey işte. İçlerindeki zavallı varoluşa bir göz atmak. Felç eden bir duygu ve bir günlük rızk. Adrenalin. Avucunun içinde kalp atışları. İşte böyle çocuklar, yaşam böyle. Yaşam

katı bir bölünme. İç neden ve dışavurum biçimi. Zor bilgiler, katıksız ekmek. Çok basit. Beklenti yükseldikçe daha çok başarılı oluyorlardı. Başarı hırsı insanın doğasında olan bir şey. Doğanın yasalarından kurtuluş yok. Bizi hayatta tutan şey rekabet. Fazla gayretten ölen var mı? Tam tersi. Ama can sıkıntısından.

Sıralar arasında bir kez daha dolaşmalıydı. Devetabanına su vermek gerekti. Aşağıya sarkmış sölpük, tozlu beş parmak. Hayret edilecek şey. Büyüme inadı, ihmalle başa çıkma yöntemi olmalı. Ama bilinen bir şey. Olasılıkla en etkili yöntem. Hayata sarılmış görünüyor. Büyüyor da büyüyor. Ama bu enlemlerde çiçek açmaz. Yakında ilk kar yağacak. Ilıman iklim kuşağı. Belirgin dört mevsim. Her zaman sadece güneş yok ve Kaliforniya kıyısında olduğu gibi aşırı yağmur ender. Ne iyi gelmişti o zaman. Çöl turundan sonra. Nihayet kapalı bir hava, parlaklığı yok olmuş mat bir Pasifik. Kahverengi pelikanlar kamikaze uçakları gibi denize pike inişindelerdi. Uzun, eğri gagaları ile kıyı şeridinde dalgaların peşinden koşuşturan kıyı çullukları. Kıyıda metal detektörleri ile kol gezen adamlar. O ülkede her yaratık sürekli bir şeyler arıyor olsa gerek. Palmiyeler de televizyonda göründüğü gibi değiller, darmadağın ve kuru. Ya burada? Günlerden beri güneş yüzü görülmüyor. Herkes bunu konuşuyor. Ama onlar bitki değil. Bir defasında kapalı panjurları açarken Claudia böyle söylemişti. Yıllarca ikindi vakitlerinde karanlıkta oturmuştu. Yetişkin oluncaya kadar kozaya girme. Bitki değillerdi ama Claudia daha çok bir larvaya benziyordu. Solgun, incecik zar tenli bir cin. Zaten ince. O korkunç müzik. Durmadan yanan tütsü çubukları. Sayfalar dolusu karalamalar. Kilitli günlükler. Anahtarı saklamalar. Her taraf toz. Birisi ölmüş gibi. Hıristiyanlık öğretisinden berbat. Bitki değil ama hayvan. Dilsiz ve huzursuz.

Sıralar arasında devam. Kontrol şart. Bir yerlerden bir oflama. Tom yine nasıl oturmuştu. Sünepe. Laura göğsünü masanın kenarına bastırmıştı. Heyecandan veya önemsenmek için. Kevin pusudaydı. Burun halkası yazılı kâğıdından bir el genişliğinde uzak, tereddütlü baş hareketleri. Kopya

manevrası. Ama Ferdinand fazla uzakta oturuyordu. Mesafe her türlü bireysel mesafeden daha büyüktü.

"Kevin, çaba sarf etmeye değmez. Ferdinand'ın yazısını ben bile okuyamıyorum."

Hepsi başını çevirmişti. Sürü güdüsü. Rahatlatmak için küçük bir fıkra. Cani değildi ya. Kevin hemen kendini toparlayıp kendi kâğıdına eğilmişti.

Nereden gelmişti bu devetabanı? Hediye miydi? Ama kimden? Öğretmene hediye verildiği zamanlar çoktan geride kalmıştı. Öğretmenler gününde kucak dolusu çiçekler. On iki Haziran. En güzel çiçek zamanı. Öğretmenler odası çiçek deryası olurdu. Hem talimatlı jestlerin de bir değeri vardı.

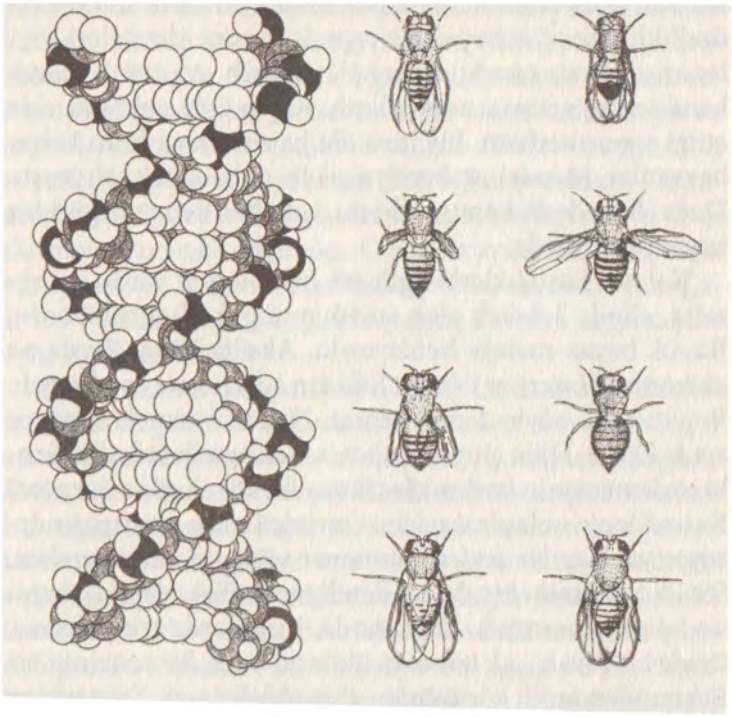
Yine Jakob, aşırı hassas gözlüklü-hayvan. Mum gibi dimdik duruş. Cemaate kabul töreni duruşu. İlk soruyu ıskalamış. Başarması beklendiğinden değil, provokasyon. Umurunda değil Jakob'un. O yaşamını başlamadan tamamlamıştı. Her şeyi kabullenmişti, habersiz yazılıları, notlarda titizliği. Bütün bunlar umurunda değildi. Tıpkı babası gibi, insan hakları savunucusu sakallı, gözlüklü rahat bir bey. Sadece miyopluk değil baskın irsi olan tarz. Her veli toplantısı kendini kanıtlama gösterisiydi. Ana kural: Anne baba berbatsa çocuklar daha da berbat. Çocuklarında sessiz sedasız uyuyan özellikler onlarda tam gelişmiştir. Tabea'nın aşırı gergin annesi. Tabii ki yalnız ebeveyn. Onu acaba ne ısırmış olabilir? Birisi konuşurken iki de bir araya girerdi. Her çocuk başlıbaşına özgün bir bireymiş de bilhassa kendi çocuğu. Hele bak sen, hiç duyulmadık bir şey! Daha az başarılı çocuğu ile kendi berbat hayatını telafi etmenin hazin çabası. Saldırıya kaçış. Çocuk onun sermayesi, geleceğe tek yatırımı kalıtsal özelliğiydi. Kendi genlerinin yeni bir dizide daha avantajlı olması ve yeni dizinin miras bırakanı sonradan ödüllendirmesi umudu. Bilhassa diğer miras bırakan ipi kırıp gitmişse.

Konsantrasyon kokusu alınacak kadar yoğundu. Ter salgısı. Unutulan bir şeyi yeniden hatırlamaya çalışma çabası. Hatırlamak yanıltıcı olabilir. Hatıraları yanıltıcıydı. Beynin

durmadan doldurmaya çalıştığı kör alanlar. Horror vacui, boş alan korkusu. Doğa boşluk bırakmaz.

Nasıl da masumane bakıyorlar sorulara. Sersemlemişler gibi. *Dört resesif karakter ve dört baskın genetik hastalık belirtiniz!* Hepsini de işlemiştik. Aslında çok basit bir soru. Parmaklar bile yeterli: Çok parmaklılık, kısa parmaklılık, örümcek parmaklılık. Üstelik bir sonraki soruda siyah-beyaz bir fotoğrafın yanına çok parmaklıklı bir ailenin soyağacı çiziliydi. Bir baba ve üç çocuğu; gözler ileri, kameraya çevrili ters döndürdükleri ellerinde vampir-parmaklarını uzatmış üç çocuk duruyordu. Eski bir biyoloji kitabından alınma. Otuzlu yıllardan kalma. Az da olsa horror kabine gerekti. Hayali. Garabetler. Kendi yağlarında yüzen kargacık burgacık yaratıklar. Albinolar, aşırı kıllı hipertrikoz insanlar, kürkkızlar, sakallı kadınlar, göbekten aşağısı olmayan madam. Çocukken kaldığı sokaktan bir çocuk. Kambur Reschke. Yalnız, annesiyle köhne bağdadî bir evde kalırdı. Acınası giysiler içinde kambur bir zavallıydı. Bordo rengi gömleğinin yenleri aşınmıştı. Kamburunun üzerinde gergin duran gömleğinin. Maymun gibi ayaklarını sürürdü sokakta. Boyunsuz, öne eğik kalkık omuzluydu. Kamburundan kaynaklanmış olabilirdi, belki. Kocaman elinde yolda sürüklediği alışveriş filesi olurdu. Yaşını kestirmek mümkün değildi. Kocaman bir çocuk veya çocuk yüzlü bir ihtiyardı. Normal olan farklılık olduğunda görülür. Sağlıklı olanı anlayabilmek için hilkat garibesi doğanlar gerekir. Monster, canavar, monstrareden gelme. Mesele sarihlik, somutluk.

Günümüzün biyoloji kitapları ne gösteriyor peki? Soyut görüntülemeler. Kendi içinde dönen çift, cilalanıp parlatılmış modeller. Taramalı elektron mikroskobu. Yirmi üç çiftten oluşan sosise benzer, hepsinin kaynağı kromozomlar. Büzüşmüş bezelyeler. İnce gözlüğü, kalın zinciri ile rahip Mendel. Aptal koyun Dolly. Mavi frak giymiş, tek yumurtadan olan ikizler olduğunu sergileyen yaşlıca ikizler. Doğal klonlama. Genleri aynı olan çocuklar, araştırma uzmanları için önemli olabilir ama kendisinin olmasını istemez. Aynı DNA'ları iki kez yüklemek? Bir bu eksikti. Karnı ilk zaman-

larda çok kocaman olduğundan kadın doktoru öyle zannetmişti. Ama Claudia'nın ikiz kız kardeşi olsa belki burada kalırdı. Sirke sineği, tüm genetikçilerin armasına kazınmış hayvan. Ebedi ölmez. Üretimi kolay, bakımı kolay. Çürümüş meyve her zaman bulunur. Model hayvan: Drosophila melanogaster, sirke sineği. Her iki haftada bir yeni nesil, aşırı sayıda yavru, sadece dört kromozom. Genetik bilgilerini tanımak kolay. Uyuşturulduktan sonra bir büyüteçle görülebilen sirke sinekleri. Üniversitede seminerde günün birinde her masanın üzerinde pamuğa sarılı bir Erlenmeyer şişesi duruyordu. İçinde sayısız sirke sineği. Bazı araştırmacıların yıllarca beklediği veya röntgen ışınları ile hızlandırdıkları bir sürü mutasyon: Uzaylı gözler. Kırmızı veya beyaz. Satranç tahtası desenli. Dumura uğramış kanat-

lar. Küçücük fırça-kıllar. Onlara sirke sineklerini bayıltıp özelliklerine göre beyaz bir yaprak üzerine dizmeleri söylenmişti. Fazla eterde derhal ölüyorlardı. Az eterde çabuk kendilerine geliyor, uçuyorlardı. Kayıp öyle çoktu ki elde ettiği sonuç berbattı. Bir sürü ölü hayvan veya firari kobay hayvanlar. Mendel ise bezelyeleri ile daha kolay çalışmıştı. Doğa deneylerle konuşmalıydı. Ama her deney özgün bir hayat yaratıyordu.

Kalıtsal hastalıklarla ilgili tek bir fotoğraf vardı. Fotoğrafta, elinde kelebek olan sırıtık mongoloid görülüyordu. Büyük beyaz-meleğe benziyordu. Aksilik buya. Bu da ne oluyordu? Haşere ve özürlü. Eskiden adı trisomi aptallığıydı. Bugün artık böyle demek olmaz. Neler söylemek olmuyor artık: Zenci, Fijili, çingene, cüce, sakat, aptallar okullu. Sanki söylememenin faydası olacakmış da. Dil ne güne duruyor? Kastedilenin anlaşılması için. Omurgasızlara omurgasız deniyor ya. Hep bir şeyler bulunuyor söylenmemesi gereken. SSCB çok uluslu bir devlet deniliyordu. Yok, değildi, hepsi de Sovyet insanıydı. Yeni moda, insanlarda ırk yokmuş. Böyle bir şeyi ancak kör olan iddia edebilir. Bir zencinin bir Eskimo'dan farklı görünüme sahip olduğu açık. Sığır ırkları varsa insanların da ırkları vardır. Mendel'in yasaları bile günümüzde artık kurallar oldu. Her şey kâşiflerin adını taşıyan sendromlar. Adalar'da olduğu gibi. Hasta vücutlara çekilen bayraklar. Tanılarla ölümsüzleşen. Down, Marfan, Turner, Huntington. Ne denli felaket olduğuna ima bile etmeden: Geri zekâlılık, cücelik, düztabanlık, hadımlık. İrsi Kore hastalığı. Erken ölüm. Kırk yaşında hayatı noktalama. Sanki başka türlüymüş de. Herkes içindi. Her kadın için. Tüm yaşam yelpazesinin boşu boşuna giden üçte biri. Postreprodüktif sağ kalma. Sadece insanlara özgü bir şey. Genlerimiz vücudumuzda kışı geçirip daha uygun bir zamanı bekler durumda. Günün birinde bir patlamayı. Kronik bozukluk. Genetik hep dramatikti.

En ilginç olanı resesif kalıtım. Vardır ama görünmez. Ama belki. Günün birinde. Bir polisiye. Açık yaralar. Pıhtılaşmayan kan. Eskiden Avrupa derebeylerinin soyağacının kop-

yasını çıkartırdı. Viktoria'dan itibaren neredeyse günümüze kadar. Dallanıp budaklanmış çizgiler. Cinsiyete bağlı kromozomal kalıtım. Hepsinin sığması için tahtayı açmak zorunda kalırdı. İlk taşıyıcılar kızlar ve kız torunlar, hepsi de sağlıklıydı. Çeyiz çok külfetli olurdu. Nihayet uygun bir sözcük. Suçlu anneler ve erken ölen oğlan çocukları. Kırmızı tebeşirle işaretlerdi. Oğlanların yarısı boylayıvermiş öbür dünyayı. Önemsiz düşmeler. Önemsiz araba kazaları. Hafif yaralanmalar. İç kanamalar. Yetersiz konserve kan. Son Çareviç. Pamuk ipliğine bağlı bir yaşam. Devrim olmasa yine aynı sürüp gidecekti.

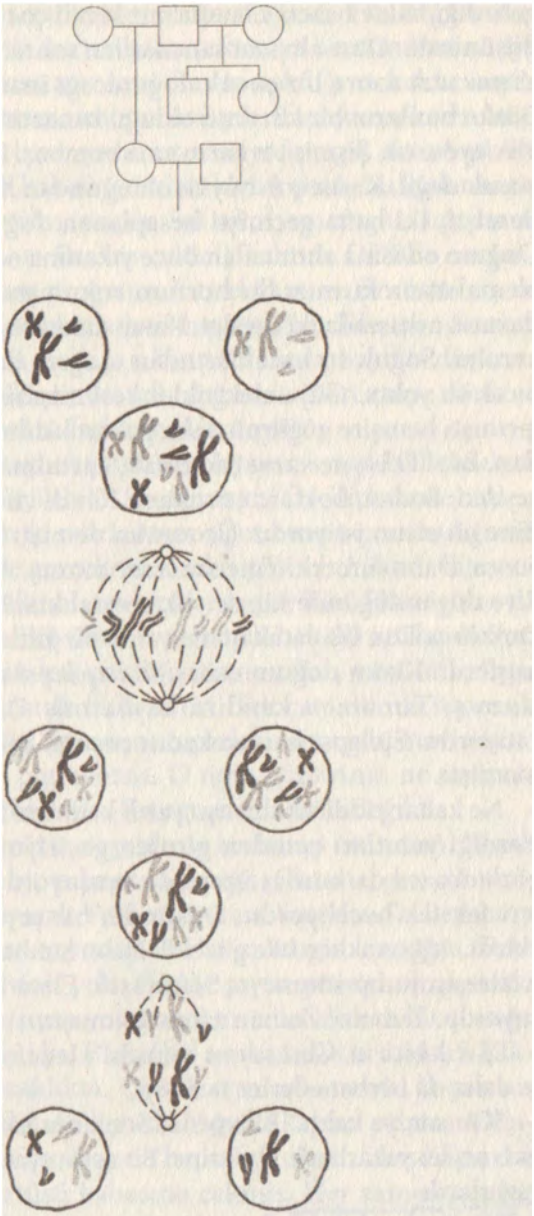
Tahtaya çizim duyulmaya başlamış. Ondan sonra da okul müdürü Hagedorn'a çağırılmıştı. Ona işçi sınıfı içinde bir ajan, karşı devrimcilerin, rövanşistlerin maşası olduğunu söylemişti. Ne akıl almaz şey! Sanki açıktan açığa Pommern bayrağını sallamıştı. Tabii ya: Sadece komünistlerin genleri tazeymiş. Ama Hagedorn ona bir şey yapamamıştı. Asillerin ensest yoluyla kendi kendilerini yok ettiğini biyolojik olarak kanıtlamıştı da ondan. Bazı ülkelerde hâlâ kralların başta olduğunu o zamanlar daha bilmiyordu. Masal personeliydiler. Çeklerin çocuk filmlerinden figürler. Ama atalarının yok olmasının ileri bir düzeye ulaştığı bir gerçekti. Yarış atları yetiştirebiliyorlardı ama başa geçecek prens yetiştiremiyorlardı. Genetik saflık. Hep kana odaklanmışlardı ama genetik kalıtıma değil. Kambur Reschke de Katolik bir köyden geliyormuş, öyle söyleniyordu, hep kendi içinde kapalı kalmış bir köyden, savaştan önce gelmişmiş. İstenmeyen özelliklerin çoğalmasının güçlendirilmesi. Ensest-depresyonu kendini önce hep ağızda gösterir. Habsburgerlerin tamamında çarpık çene kemiği. Devekuşlarında saçaklı gaga. Ülkede henüz yeteri kadar damızlık devekuşu yok. Tanrı ne verdiyse. Menşei belirsiz hayvanlarla çiftleşme. Körebe oynar gibi. Yetiştiricilik bu değil. Yetiştiricilik, hangi yumurtanın hangi ana-babadan olduğunun kesin bilinmesiyle mümkündür. Erkek devekuşları hiç olmazsa çiftleşmeyi kendileri gerçekleştiriyor. Wolfgang yanlarında dikilse de kendileri gerçekleştiriyor. Doğal dölleme. Her erkek devekuşunun iki dişisi

var. Baş kadın ve kuma. Devamlı üçlüler. Devekuşları üçlü yaşıyorlar. Erkekler geceleri kuluçkada, dişiler gündüzleri. Ne basit ne kolay.

Önünde örümcek parmaklı ailenin soyağacı duruyordu. Adam ve kadın. Yeni daireler ve yeni dörtgenler yaratan daireler ve dörtgenler. Yeniden çatallaşan ince çizgiler. Sadece doğan çocuklar geçerli.

Wolfgang'ın iki dişi devekuşu vardı. Kuluçkadan çifte başarı. İki kadın, üç çocuk. İki daire arasında bir kare. Ilona ve ötekiler. O kadınla hiçbir bağlantısı yoktu. Ama insan kiminle akraba olma seçeneğine sahip değildi. Üçgenin üç köşesinden, dörtgen köşelerinden. İnsanın kendi çocukları için bile seçim hakkı yok. Hakkı sadece karnında taşımak. Kan bağı akrabalığı hiçbir sorumluluk yüklemez. Genleri dikkate almak güvenilir değil. Egoizmi bile. Torun meselesi hiç de iç açıcı değil. Boşluğa bir çizgi. Çıkmaz sokak. Gelişimin ölü sonu.

Claudia artık otuz beş yaşındaydı. Ama devekuşları da bir daha göremiyorlar ki yavrularını. Hayvanlar âleminde öğleden sonra çaya veya kahveye gelinmez. Minnettarlık beklemek mümkün değil, iade hakkı diye de bir şey yok. Sıfır yakınlık. Sıfır anlayış. Benzerlik bile yok. Kromozomların dağılımı mayozda rastlantısaldır. İnsan ne olacağını bilemez. Bir özelliği, bilemedin belki iki özelliği hariç, çocukların çoğu anne-babalarına benzemezler. Gerisi farklılıktır. Kalıtsal göz rengi poligendir. Saç rengi kalıtımı ise daha da karmaşık. Bütün bunları öngörmek mümkün değil. Büyük bir çaba harcayarak sonradan tasnif etmek mümkündür. Claudia'nın kahverengi ve fırça gibi inatçı köpek tüyü saçları babasından, açık yeşil gözleri ise babaannesinden. Inge Lohmark galiba sözünü geçirip kendini yeteri kadar kabul ettirememişti. Claudia bir seferinde güzel miyim diye sormuştu. Ne cevap verebilirdi ki? Neşelisin. Geniş yüz, koyu renk çiller, üst dişler biraz fazla öne çıkık. Neşeli hoş bir tanımlamaydı. Külçe gibi kırışık, plasenta gibi, çirkin mi çirkin. Kim söyleyebilir ki böyle bir şeyi? Annesi. Onun bu çocuğu doğurmuş olması hâlâ bir bilmece. Kesin kanıt yok.

Yoksa Claudia'ya bunu söylemiş miydi? Kendisi dünyaya getirdiği hâlde bazen Claudia'nın kendi çocuğu olmadığını düşünürdü. Otuz altı saat sancılardan sonra. Bir buçuk gün. Yirmi saat sonra bir çocuk doğuracağı inancını yitirmişti. Bütün bunların bir kuruntu olduğu kanaatine varmıştı. Büyük uyduruk. Şişmiş bir karın ama bomboş. Belki bir ur ama çocuk değil. Karnı çok büyük olduğundan herkes bir oğlan demişti. İki hafta geçmişti hesaplanan doğum gününden. Doğum odasına alınmadan önce yıkanma odasında hemşire makatına kırmızı bir hortum sokmuştu. Ahşaptan bir duvarın arkasında iki tuvalet. Kasap dükkânı gibi siyah beyaz karolar. Soğuk su bacaklarından aşağıya doğru akıyordu. Sıcak su yoktu. Güya elektrikler kesilmişmiş. Büz, diye bağırmıştı hemşire güğümü daha yukarı kaldırırken. Durmadan. Büz! O ise ne varsa çıkarmak, kurtulmak istiyordu her şeyden: Sudan, boktan, çocuktan. Kendi vücudu yine kendine ait olsun istiyordu. Üç santim demişti birileri. Ondan sonra: Daha sürecek. Yine sancı serumuna. Artık vakti geldi diye düşündüğünde kimse yoktu ortalıkta. Hemşire yoktu. Doktor yoktu. İki yatak ötede yatan bir kadının yanına gitmişlerdi. Kadın doğum esnasında epilepsi nöbetine yakalanmış. Tamamen kendini kaybetmiş O, orada yalnız yatıyordu. Epilepsi hastası kadın çocuğu kabul etmek istememişti.

Ne kadar ciddi bir duruşu vardı kadının. Erika. Dikkatli. Verdiği yanıtları yeniden gözden geçiriyordu. Huzursuz gözleri nasıl da satırlar üzerinde uçuşuyordu, ağzı sözcükleri tek tek heceliyordu. Düşündü, bir şeyler daha yazıp ekledi. Ağzı açıkken bile güzeldi. Neon lamba yine başlamıştı titreşip yanıp sönmeye. Sönmüştü. Ellen karanlıkta oturuyordu. Tamam! Zaman zaten dolmuştu.

"Artık bitirin. Geri sayım başladı." Hedefe hücum. Değilse daha da berbat ederler her şeyi.

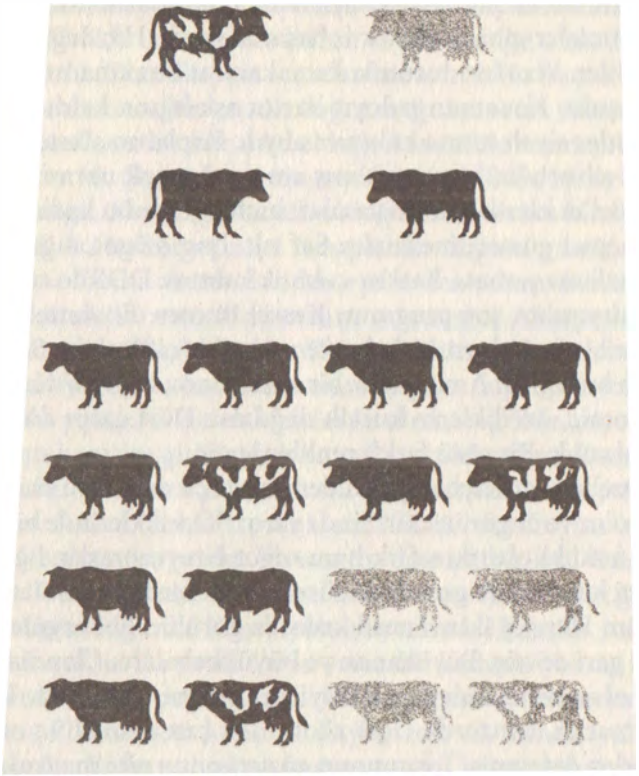
"On saniye kaldı." Biliyordu. Sonlarda hâlâ saçma sapan bazı şeyler yazarlardı. Öylesine. Bir şeyler yazmış olmak için yazarlardı.

"Kalemleri bırakın."

Yine bir of puf! Ama söyleneni yapmışlardı. Tamamen bitkinmişler gibi, sanki bir iş başarmışlardı. Hiç değilse ita-atliydiler. Yeni bir durumla karşı karşıya bırakmanın en iyi önkoşulu. Kocaman ruloyu harita askılığına kaldırmıştı. Resimler siyah tutma koluna asılıydı. Kaplanmış keten bez, suyla silinebilir, biraz yarılmış ama resim çok net ve güzel. Mendel'in klasik kalıtım yasaları hiçbir yerde bu kadar basit ve çarpıcı gösterilmemiştir. Saf ırk, homozigot, sığırların çaprazlama şeması. Baskın-çekinik kalıtım. DDR'de cumartesi akşamları şov programı Kessel Buntes. En üstte siyah beyaz bir boğa kırmızı kahverengi inekle çiftleşiyor. Sonuç: Siyah buzağılar. Ama sonra, bir nesil sonra, hayrete düşüren bir sonuç, özelliklerin kurallı dağılımı: Dört çarpı dört on altı olasılık. Bir sürü farklı renklerde piç.

Özelliklerin kaybolup yeniden ortaya çıkması belli yasalara göre olur ve öngörülebilir. Siz de yazın: "Özelliklerinde birden fazla farklılık olan iki saf ırk, homozigot, birey çaprazlandığında ikinci kız nesilde gerçek ve sürekli yeni bir kalıtım bileşeni oluşur. Her şey ikinci nesil kızlarda görülür. Ebeveynler tipine geri dönüş. Büyükanne ve büyükbabalara. Claudia'nın kızı olsa annesinden çok büyükannesine, yani ona, Inge Lohmark'a, benzerdi. Üçlü akort. Tek çatı altında üç nesil. Eskiden öyleymiş. Torununun gözleri onun gibi mavi olabilirdi. Açık renk, pigmentsiz. O tipin gözlerinin ne renk olduğunu bile bilmiyordu. Fotoğrafta da belli değildi.

Sırıtışından yüzü çarpıtılmış herhangi bir adam. Başka bir dil konuşan bir yabancı. Çocuğu, Claudia, geri dönmeyecek. Ev yapmayacak. Polder çayırına. Sauerland'a. Bernburg hanımın oğlunun taşındığı Berlin'in zengin kuşağına. Beklemenin bir faydası yok. Hiçbir şeyin getirisi olmayacak. Evdeki pazar çarşıya uymuyor. Ama Claudia'nın bir çocuğu olursa. Evlenmişti ya. Başka bir anakarada bir torun. Uçakla on iki saat uzaklıkta. Çocuk onu anlamazdı. O çok az, sadece birkaç kelime biliyordu. Ağızda kaynar patates. Mini-Fare İngilizcesi. Claudia onu hep alaya alırdı. Claudia'nın bu çekip gitme dürtüsü babasına çekmiş. Her zaman zor bir durumla karşılaştığında Wolfgang o mekânı terk eder.

O zaman da çekip gitmişti. Ilona ve iki çocuğu geride bırakıp gitmişti. Onun yüzünden. Bugün artık inanılası değil.

"Bayan Lohmark."

"Evet, Paul."

"Niye kıznesil?"

"Peki başka ne olacak ki?"

"İşte, yani." Kapüşonuyla oynuyordu. "Örneğin, belki oğul nesil." Bu biraz uzun sürer. Ayağa kalktı, öğretmen masasına dayandı.

"Erkeklerin neslin idamesine katkısı sonuç olarak az. Ayda sadece bir defa olgunlaşan kocaman bir yumurta hücrenin yanında nedir ki milyonlarca sperma içinde erkek döl hüc-

resi?" Yüksek evsinde aceleyle gerçekleşen çiftleşme neydi ki dokuz ay taşımanın yanında?

"Her erkek bir kadından doğar. Ne oğul hücresi ne de oğul nesil vardır. Neslin idamesi dişildir."

Kızlar kıkırdamaya başlamışlardı. Daha fazlasını da duyabilirlerdi.

"Örneğin, emzirmek zorunda olmadıkları Hâlde neden meme uçları vardır erkeklerin?"

Şaşkınlık.

"Erojen bölge." Kevin. Başka kim olacak.

"Çünkü embriyo prensip olarak dişiye öncelik tanır. Döllenmeyle birlikte embriyonun sonuçta hangi cinsiyete dönüşeceği belirlenmiş de olsa embriyo önce dişil yapıya öncelik verir. Y-kromozomu dişinin oluşmasını bastırmak için vardır. Erkekler kadın değildir."

Aniden pür dikkat. İlk kez tam bu anda kavramışlardı olgu ve olayı. Hesap tutmuştu. Haftalardır serptiği tahılı nihayet yemeye başlamışlardı. Devekuşlarının küçücük başlarına bir torba geçirildiğinde istediğin yere götür. Ne istersen yap, itiraz etmezler. Senin görmediğin bir şey görüyorum. Artık ilmiği sıkmanın zamanı gelmişti.

"Kalıtsal hastalıkların çoğu X-kromozomu üzerinden taşınır. Bu nedenle erkeklerin dengeleme olanağı yoktur. Hastalığa daha yatkındırlar ve daha erken ölürler." Neredeyse acımak geliyordu insanın içinden onlara. Telefi etmeleri gereken çok şey vardı. Bu nedenle bir şeyler bulmaları gerekiyordu: İcatlar ve savaşlar. Gizli istihbarat tarafından izlenme. Okul bahçesinde konuşmak. Sokak isimlerinin değiştirilmesi. Devekuşu yetiştirmek.

Dışarıda kestane ağacına bir grup karga konmuştu. En iyi yer kavgası ediyorlardı. Ama ağacı terk eden yoktu. Zekiler. Dostu düşmanı ayırt etmesini biliyorlar. Kuşlar uçma yeteneğini yitirmemek için beyin kütlesinden tasarruf ettikleri hâlde bunu bilirler. Karga karganın gözünü oymaz. Devekuşlarının beyinleri küçük ama yine de uçamazlar. Wolfgang Claudia'yı özlemiyordu. Çocuklarından uzakta olmaya alışmıştı da ondan. Onun en büyük çocukları onun-

la ilişkilerinin olmasını istemediklerini imzalarıyla tasdik etmişlerdi. Sokakta görse çocuklarını tanıyamaz. Hem niye ki? Birbirlerine söyleyecek sözleri yok. Kardeşi de aynı. İlk evlilikten olan. Burnundan düşmüş sanki. Jestler, duruş. Burnunu kaşıması, hafif öne eğilişi. Erkekler farklı işte. Çocuklarıyla ilgilenmezler. Çalışırlar, hobileri vardır: Bilgisayar, araba, paraşütle atlama, kâğıt oyunu skat, devekuşları. Babası her zaman ormana giderdi. Ava. Annesi ise toplayıcılık oynamayı sevmezdi. Fazla uzun sürse iyi olmazdı. Tekdüze kadındı. Soğuk. Belki gençliğinde çekici olmuş olabilirdi. Sonraları ise cüretkâr bir iddiadan başka bir şey değildi güzelliği. Olsa olsa bakımlı denilebilirdi. Kendisine hastanede bile çekidüzen vermişti. Mumyaması parlaklık. Buzlar kraliçesi. Bohemya camına benzer gözler. Sanatsal, saydam, dipsiz. Şansımız varmış da öldü.

"Sığırların yabanisi, ne deniyordu onlara?"

Kalkan tek parmak. "Evet, Ellen."

"Urus."

"Güzel." Dikkatler yine dağılmaya başlamıştı.

"Urus günümüzde nerede yaşıyor?"

Tereddütlü şaşkınlık.

"Bavyera da." Ses Kevin'indi. Galiba komik bulmuştu.

"Yaban öküzü urusun nesli tükenmiş! Ölmüş! Gömülmüş! Ebedi... Steller denizineklerinden önce. Bunu kafanıza koyun!" Yüksek tansiyon. Oturmak zorundaydı.

"Sığır en eski ve yararlı evcil hayvandır. Etinden, gücünden ve sütünden yararlanılır. Evet, medeniyet yaklaşık on bin yıl önce sığırın evcilleşmesiyle başlar. Medeni insan aslında her zaman evcilleşmiş ineğin memesine bağlıdır." İyi bir tanımlama, iyi bir resmetme. Felsefe dersi de verebilirdi. Masanın üzeri tebeşir dolu. Kurtuluş yok. İstediğin kadar sık yıka ellerini.

"Yetiştiricilik başlıbaşına bir bilimdir. Bir nevi eğitim. İyi olmaya eğitim. Seçilmiş özellikler vurgulanır. Kötüleri bastırılır. Verimli ve uyumlu damızlıklar alınır ve çaprazlanır. Örneğin, sütteki yağ oranını yükseltmek için eskiden buralarda çok yaygın olan siyah beyaz süt inekleri Danimarka

Jersey boğalarıyla çaprazlanmıştır. Süt verimini arttırmak için bu kez onlardan olanlar Holstein sığırlarıyla çaprazlanmıştır. Amaç yeni bir sığır ırkı yaratmak olmuştur." Sosyalist ineğe giden yol. Uzun ömürlü, verimli ve dayanıklı. Bir taşla üç kuş. Dopdolu memeler, güçlü kaslar. Birkaç yıl süte yoğunlaşmış beslenme. Tümden iki-yararlı-sığır tamamdır. Yumurtlayan dişi-yün-süt-domuzu.

"Kültür kelimesinin kökeni tarıma elverişli hâle getirmek demek! Hayvan yetiştirme ve tarım. Bunu yazabilirsiniz. Örneğin, evcil hayvanlar kültür varlıklarıdır. Yaşayan anıtlardır. Bir ırk yok olduğunda ebedi yok olmuş demektir. Binalara benzemezler, planları bulununca günün birinde yeniden yapılabilen." Severek giderdi Cumhuriyet Sarayına. Aydınlık. Işık. Geniş, gerçekten necip. Beyaz mermer. Bakır buharı rengi camlar. İkinci kattaki o güzel restoran. Dörtlü masalarda minder döşemeli sandalyeler. Bütün garsonlar aynı kıyafette, gerçek üniforma. Günün birinde yeniden onu da yaparlar. Ama çocukluğunun inekleri, siyah beyaz süt inekleri yakında yok olup gidecekler. Keşfedilen birazcık donmuş sperma. Gen rezervleri tükenmiş. Fazlasıyla çaprazlanmışlar.

"İki-yararlı-sığırın nesli tükenmiş. Otlaklarda sadece Holstein sığırları. Safi süt üreticiler. Hakiki Holstein inekleri." Her yerde iş bölümü. İnekler bile uzmanlaşmışlar.

Sınıf ipin ucunu yine kaçırmıştı. Burunlarının ucundan ötesini düşünebilmeleri mümkün değildi. Gözlerine batsa bile değildi.

"Evet, Annika."

"İnekler artık gerçekten çiftleşmiyorlar, değil mi?" Ses tonundan anlaşılıyordu. Retorik soruydu. Yanıtı çok iyi biliyordu.

"Annika, inekler zaten çiftleşmezler." Karılar olsa olsa istekli olduklarını boğaya göstermek için birbirlerinin sırtına binerler.

"Sorunun doğru olması için nasıl olması gerekir, Annika?"

Kırışık alın. Açık ağız. İşte bu. Utanmıştı. "Em... sığırlar demek istemiştim. Onlar gerçekten çiftleştirilmiyorlar artık."

"Hayır."

Heyecan ve merak uyanmıştı.

"Doğal çiftleşme hemen hemen uygulanmaz oldu. Boğayı alıp oradan oraya araçla taşımak pahalıya mal oluyor. İnekler tohumlama teknikeri tarafından dondurulmuş spermlerle tohumlanır."

"İneksiker." Son sıradan ince bir sesti. Ferdinand. Öyleyse şimdi ona. Yavaş yavaş sıraların arasından direkt tam onun yanına.

"Hayır... Sırt-çantalı-boğa." Ferdinand'ın elinde değildi ki. Cinsel salgı bezleri faaliyete geçince cinsel etkinlik dürtüsü başlar. Cinsel etkinlik yaşanmadığında kendisine sözel yol bulur.

Sıralar arasından yeniden tahtaya.

"Sağ elle ineğin rektumunda dölyatağı ağzı algılanırken sol elle sperma pistolesi yavaşça vajinada rahime doğru itilir." Bir iki kol hareketi ile göstermeye çalışmıştı. Tohumlama marifet ister. Doğum ise iştir.

İğrenmiş kızlar. İnanamaz oğlanlar.

Gerçek bir cinsel eğitimdi. Ön sevişme ve vücutsal birleşme gibi ıvır zıvır laflar değil. Okşamak, öpüşmek, dimdik penis, boşalma. Cinsel organların yapısı ve işlevleri, erojen bölgeler. Hijyen, hastalık, korunma. Seksüellik insanlarda bir davranış, ergenlik, gelişim aşamasıdır. Yatak, birlikteliğin en küçük hücresi.

"Sperma elde edebilmek için damızlık boğa haftada üç defa sperma alma merkezine götürülür. Burun halkasına takılı uzunca demir çubukla."

Kevin çaktırmamaya çalışıyor. Bravo. Kendine gerçekten hâkim. Burun delikleri bile büyümedi.

"Sperma alma merkezinde üstüne atlayacağı bir eş hazır bekler. Sakin bir hayvandır. Damızlık boğa ona birkaç kez körlemesine kalkar. İnek değildir, aslında boğadır kalktığı." İnekler için tehlikelidir. Belleri kırılabilir. Boğaya bir şey olmaz. Damızlık boğalar çok uzak bir ihtimalle de olsa kıça benzer ne varsa atlarlar. Tekerlekler üzerinde yükseklik ayarlı maketlere bile atlarlar.

"Yeteri kadar uyanıp penisinin kınından çıkması için damızlık boğanın iki üç kez kalkması gerekir. Kınından çıkan penisi sperma alıcı suni bir vajinaya sokar." Önceden ısıtılmış plastik kılıf, istenilen sıcaklık, optimum basınç, anında fışkırtma. En iyi miras bırakanlar. En çok kazananlardır. Çok az sayıda baba-hayvan vardır. Gerisi kesimhaneye.

"Sperma yüz kat inceltilerek dondurulur ve bütün dünyada istenilen yere gönderilir. Bir defada alınan sperma yüzden fazla suni tohumlamaya yeter. Anahtar uyarılar zincirinde etkili kazanım." Kapı kemeri refleksi. Körlemesine atlamada damızlık boğanın başı ve göğsü diğer hayvanın sırtına dokunduğundan taktil uyarım olur. Çiftleşme refleksinin doruk noktası. "Bunun için hislere gerek yoktur. Otomatik olarak gerçekleşir."

Şaşkın bakışlar. Evet. Öylesine çok şey var ki kontrol edilemeyen, istem dışı olan. Muhtemelen gerçek hisler, anahtar uyarı olmayan. Hıçkırık mı dersin, esnerken aniden gırtlaktan dışarı fışkıran salgı mı dersin, ister aktive edilmiş olsun ister olmasın, salgı bezleri mi dersin. Tıkır tıkır işleyen makineler. Hormonel dalgalanmalar, kimyasal reaksiyonlar. Türün korunması. Doğum olayı, anne ve çocuğun ayrılması hormonel yönetiminden başka bir şey değildir.

"Onlar ibne midir ne?" Paul. Sırıtıyor demek bile az.

"Sen kendin ibne olsan gerek." Tabii ki Kevin'di.

Yeni müfredat programında homoseksüellik gerçekten de seksüel davranış varyantlarından biri olarak öngörülmüştü. Cinsel yaşamın varyantlara gereksinimi varmış gibi.

"İnsanların üremesi tek bir yol tanır, genetik bilgilerin bir sonraki nesle aktarımını. Terliksi hayvanı hatırlıyor musunuz? Nasıldı? Her ikisini de yapabilirler. Enlemesine cinsiyetsiz bölünmeyle. Boylamasına bölünmede tekhücreliler yan yana gelerek plazma köprücüğü üzerinden hücre çekirdeği takası yaparlar. Seksi keşfeden terliksi hayvandır şeklinde bir iddia savunulabilir. Nedir bunun iyi tarafı? Genetik bilgileri tazelemek, olası hataları düzeltmek. Rekombinasyon! Genetik çeşitlilik! Belirleyici olan avantajdır. Partenogenez ve otogami

tekhücrelilere mahsustur. Kompleks organizmalar cinsel birleşim yoluyla ürerler."

Artık yeteri kadar aydınlanmıştı sınıf, elektrikleri kapatabilirdi.

"Bütün organizmaların en büyük ve en önemli görevi, çok sayıda sağlıklı nesil yaratmaktır. Bütün mesele genetik bilgilerin sonraki nesle aktarılmasıdır." Hücreden hücreye, nesilden nesle. Nükleik asitle bilgi aktarımı, her halü kârda idamelerini güvence altına alan makro moleküller, geleceğe iletilen davranış telgrafları. Yaşam yaşamak ister. İntihar edenler bile son anda pişman olurlar.

Her türün kendi benzerini, kendinin aynısını üretmesi gerçekten şaşılası bir durum. Sığırlardan yine sığırların, buğdaydan yine buğday olması. İster devekuşu ister helix pomatia salyangozu, ister insan, larvaya benzer ceninden, onu yapanlara benzer bir varlığın oluşması. Türler birliği, türler topluluğu. Türün idamesi dürtüsü olağanüstü güçlü. Hatta kaplan ve aslan bile kafeste bu dürtüye yenik düşmüş ve üreme olanağından yoksun melezler dünyaya getirmişler.

"Cinsiyetler arasındaki anatomik farklılıktan dolayı zorunlu olarak tek bir davranış mümkündür: Kilide anahtarı girer." Kalın bağırsak cinsel organ değildir. Homoseksüelhastalığı. Tüm virüslerin en zekisi. Dâhiyane bir taktik. Vücudu enfeksiyondan koruması gereken bağışıklık sistemine saldırı. Tam bir gerilim ve heyecan. Düşmanım kendi yatağımda. Tutarlı: Cinsellikle ölüm gelmişti dünyaya. Sırf derste işleyebilmek için süpürge sapına prezervatif geçirmeyi öğrenmek zorunda kalmıştı. Ahşap üzerine kaput. Sonra egzersizlerle teknik şaşmazlıkla yapabilir oldu. Kendisi hiç gerek duymamıştı. Eskiden hap alıyordu. Gün gelmiş o da değmez olmuştu. O derinlerdeki suları zehirleyen ve erkekleri yumuşatıveren hormonlar.

"Lütfen kitapları çıkarın ve sayfa seksen dokuzu açın, soru on iki. Tom, okuyunuz lütfen."

Annika'da surat bir karış. Lokomotifin kalbi kırılmıştı.

"Aşağıdaki özelliklerden hangisinin..."

Bu ne biçim kekeleme.

"... değişiminin mu-tas-yon..."

Zor bir kelime.

"... hangisinin modifikasyon olduğunu belirt ..."

Okuma yeteneği ha!

"... ve gerekçelendir."

Peki, ders kitabı niye sen diye hitap kullanıyordu.

"Teşekkürler. Herkes kendisi. Lütfen cevaplar deftere."

Çiller, hayvanların kış tüyleri, budybuilding yapanların kasları, kuşaklı yabani kobay. Mutasyon mu yoksa modifikasyon mu? Genetik program mı yoksa dış faktörlerin etkisi mi? İç ve dış?

Zevkli bir ciyaklama.

"Oh, yabani kobay." Yürekten söylenmişti. Bu münasebetsiz kemirgenle ille birileri kafayı yiyordu. Bu kez Laura'ydı.

Çarpık omurga. Taşkın lülemsi tüyler. Anlamsız bir üretim. Mutasyona uğramış hayvan. Yeryüzünde hiçbir ekosistemde yeri olmayan. Caludia'ya on ikinci yaş gününde bir tane verilmişti. Kız arkadaşlarından birinin hediyesiydi. Ne biçim kız arkadaşsa. Resmen şantajdı. Freddy. Kobay güya erkekmiş de. Günden güne şişmanlamaya başlamıştı. Sonra iki yavru dünyaya getirdi. Her memelide insandaki kadar kolay değildir cinsiyeti saptamak. Önü arkasına tıpatıp benzeyen hayvanlardan başka ne beklenir ki? Şansımızdan yavrular dişiymiş. Manyak hayvanlar, üç hafta içinde cinselliklerini tam kazanıyorlar. Ensest tabusu diye de bir şey tanımıyorlar. Freddy bej renginde kahverengi alacalıydı. Standart renkler. Yavrular aşırı üretim özellikleri gösteriyorlardı: Açık sarı çizgili post. Kıç taraf koyu sarı ve yerde sürünen eteğe benzer, bokları yapışıp kalan uzun tüyler. O iğrenç koku. Çocuk odasına kokudan girilmezdi. Şansımızdan beyin tümöründen ölmüştü Freddy. Götürüp garajın arkasına yeni evlerin bulunduğu blok tarafına mezar kazıp gömmüşlerdi. Yavruları başkalarına hediye etmişlerdi.

Çocuk ve evde hayvan. Sonu hayra ermiyordu. Bir çocuğa bir hayvan hediye etmek hayvanlara eziyet etmenin en kalleş yöntemidir. Sosyal yeteneklerini güçlendirirmiş de bilmem ne. Sonuçta ölüm kalım meselesi olup çıkıyor. Hayvancağız

her şeye muktedir çocuğun eline düşüyor. Çocuklar suçsuz değiller. Kim ne derse desin. Hiçbir zaman olmadılar da. Her zaman içten, her zaman acımasızdırlar. Tıpkı doğa gibi. Hayvan er geç ölür. Çoğunlukla er ölür. Kaçan muhabbet kuşları. Güçlü çocuk elleriyle bastırılıp yamyassı edilen hamsterler. Ölüm katılığında post parçaları. Sonra da çığrış kıyamet. Oyuncağın oyuncaklığının sonu. Yas tutmak bir ayrı. Yerde halıfleks üzerinde ölü balıklar. Koparılmış sinek bacakları. Dörde bölünmüş kurbağalar. Bunları gazeteler yazmaz. Ama bebek parçalayan Rottweileri yazar. Aslında tamamen doğal davranıştır. Avlanma güdüsüdür. Doğadan, güdülerden kalan ne? Zincirinden çekmeler. Geceleri kısık bir havlama.

Çocukken tatillerde sık sık büyükannesi ve büyükbabasının yanına giderdi. Onların küçük bir tarlaları ve küçük bir ormanları vardı. Toprak reformundan yararlanmışlardı. Avluda Alman tavukları olurdu. Tahtalardan çakılmış kümeste çıtaların üzerine hiyerarşik sıraya göre tünerlerdi. Ahırda bir inek birkaç domuz. Samanların üstünde ölü gibi dişi domuz. Kırmızı ışık altında mazılar omuz omuza memeye ulaşmak için itişirlerdi. Annelerinin mazılardan birini ezip öldürme rizikosu. Her tarafta hayvanlar ve çocuklar. Komşuların çocukları ve torunlar. Çocuklar ve saman. Saman kadar çocuk. Ahır kokusu. Yuva sıcaklığı. Samanların arasından yumurta çalmalar, domuzlar için kaynatılan patatesleri kazandan çalıp yemeler. Buzağının ağzına ellerini sokmalar. Emme refleksi. Hindiden korkmalar. Müstehcen kafa süsü, siğilimsi et yığını. Cinsel organını başında taşır gibi. Genellikle hamile olan iki kedi. Yavrularını büyükbabam yağmur oluğu varilinde boğardı. Çuvalda bir taşla. Geç düşükler. Gözleri bile açılmamış olurdu.

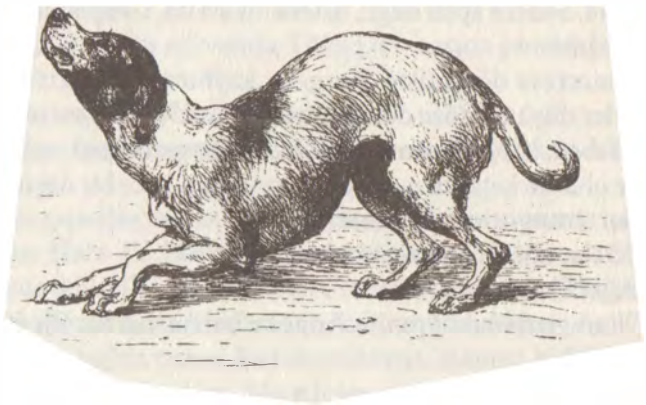
"Evde kimin bir hayvanı var?" Fırsatı yakalamıştı. Hayvanlara her zaman ilgi duyulur. Hatta cinsel erginlikten sonra bile. Kürklü ve meme uçlu olması şarttır.

Sekiz parmak kalkmıştı.

Salyangozu sormasına gerek yoktu. Köpek ve kedi. Hemen belli oluyordu. İnsanlar en ciddi düşmanlarını evcilleştir-

mişlerdi. Kurdu itliğe indirgemişlerdi. Ormandan sepete. Onursuz arkadaş. Ağzı köpüklü sadakati sevmemeye başladıklarından kediyi eve getirmişlerdi. Nasıl olmuş da buna evcilleştirme demişlerdi. Önüne konulan tastan yemek yediği için olsa gerek. Guruldaması bir kandırmaca. Divanda yastığın üstünde safi provokasyon. Boşuna değil kedinin penisinin ters kancalı olması.

İnatla defalarca parmak çıtlatmak. Öyle düşünmüşlermiş. Artık kısa kesmesi gerek.

Bugün hayvan muayene saati yok.

"Aha. Ha. Teşekkürler."

"Peki, siz Erika?" O parmağını kaldırmamıştı. Bütün ders boyunca hiçbir şey söylememişti.

"Benim hayvanım öldü. Yaz tatilinde." Yansız bir ses tonu. Ama bakışları, sarkık göz. Zamandan düşmüş.

"Pardon!"

Bunu istememişti.

Erika gözünü kaçırmış, omuzlarını kaldırmıştı. Yaralı bir hayvan. Eşeysiz üreme daha avantajlıydı. Geride ceset bırakmayan. Olasılıkla terliksi hayvanlar ölümsüzdür. Bir defacık bir kedi seçme hakkı olmuştu. Siyah kırmızı benekli. En güzeliydi ama en güçlüsü değildi. Sekiz gün sonra ölmüştü.

Konuyu değiştir, hemen şimdi.

"Unutmayın, kalıtım ve çevre etkileri diye iki şey var. Genotip değişmez, fenotip değişebilir ve yaşam koşullarına göre farklılıklar arz eder. Organizmanın nasıl olacağına yalnız genetik bilgiler belirlemez. DNA sadece ön koşulları belirler." Genleri aynı olan fasulye farklı topraklarda farklı büyürler.

Biri el kaldırmıştı.

"Evet, Tabea."

"Horoskop gibi. İnsanın nasıl yorumlayacağına bağlı." Tabii ya. Sadece aptal değil, üstelik ukala da. Gerçekten uzaydan gelme.

Pencereye dönmüştü. Kargalar kaybolmuştu.

"Her düşünce söze dökülmeye değmez." Şimdi sırtını dön.

"Tabea, liseye devam etme niyetiniz gerçekten ciddiyse, derse olumlu katkınızın olup olmayacağını iyice bir düşünün."

Suratının ortasına, paaat.

"Daha ağzını bile açamadan."

Ağzı tıkanmıştı.

"Kan grubunu öğrenin. Anne ve babanızın da. Rh faktörü dahil."

Teneffüs zili.

"Hepiniz de bir dahaki derse kadar."

Bakalım, babası olmayan bir öğrenci var mı göreceğiz. Emin tarafta bulunuyordu. Tüm bunlar ders planında var. Hem hastanede değiştirilen bebeklere kıyasla yaşama daha uygun. Hem her zaman pratiğe en yakın ders isteniyor. Ne de olsa şu veya bu şekilde anne-baba-çocuk bağlantılaması zorunluluğu var. Gerçekle yüzleşmeleri beklenebilir. Çocuklardan da. Bilhassa çocukların. Ne kadar erken o kadar iyi. Bir defasında Bayan Bernburg övünerek o yakışıklı oğlunun eşinden olmadığını söylemişti. Hazır yuvaya. Dokuz ay karnında çimlenme taşımak güveni güçlendirir ve güçlü kılar. Sadece neslin idamesi değil, önceden bilmek de dişil. Bernburg'un oğlu pek de yakışıklı değildi. Onunki daha çok güzel anıları hatırlamaktı. İkinci çocukta zaten problem olurmuş. Daha o zaman söylemişlerdi. Claudia Rh pozitifti.

Kendisi ise Rh negatif. Kan uyuşmazlığı. Bir çocuk kendine yetmişti. Küçükbaşların bokundan da gübre olur. Wolfgang'ın sözüydü. Bernburg gibi hediyeye ihtiyacı yoktu.

"Gidebilirsiniz."

Hurra, hepsi dışarı. Peki Erika? Ne bekliyor ki? Öğretmen masasının yanından çok yavaş adımlarla geçmişti. Kasten yapmış gibiydi.

Sert bakışlar. Yeşil gözler.

"Teşekkürler." Çok yavaş.

"Bir şey değil." Kimseye söylemez.

Öğretmenler odasında Thiele tek başına pinekliyordu.

"Dersin yok mu?"

Boş ver der gibi elini kaldırdı.

"Yoo, boş dersim vardı. On ikilerin ilk iki saati mesleğe hazırlık."

Ne yaparlar orada onlar? Olasılıkla İşkur ziyareti. İşsizlik parası Harz-IV başvuru formunun nasıl doldurulacağını öğreneceklerdir. Elindeki test tomarını masaya Thiele'nin yanına bırakmıştı. En üstte Erika'nın yazılı kâğıdı duruyordu. Genç oğlan yazısı. Büyük ve köşeli. Hemen hiç yuvarlak ve ilmiğimsi eğri yok. Neredeyse soruların hepsini doğru yanıtlamış. Bunu okumayı en sona bırakmalıydı. Bir sonraki kâğıt. Jakob. Kırmızı kalem nerede? Thiele insanı çıldırtabilirdi. Gazete önünde duruyordu. Ama o ekmek kutusuyla ritim tutuyor, havaya bakıyordu.

"Peki sen: Senin ne dersin vardı?" Ne yapacağını bilemiyordu. Bırakılıp gidilmiş bir hayvan. Acınası.

"Dokuzda biyo."

"Mm." Başıyla onaylama. Gerçekten iyi görünmüyordu. Tatilden önce Kattner inini elinden almıştı. Güya başka bir amaçla kullanılması gerekiyormuş. Muhtemelen başka yere yerleştirme önlemi. Kattner son zamanlarda zaten iyice kabarmaya başlamıştı. Inge Lohmark'a yarışı kaybedenlerin isimlerini tahtaya yazmayı bile yasaklamaya kalkışmıştı. Ama dersten sonra minderleri ve spor aletlerini kim kaldıracaktı?

"Ben on birdeydim. Evet, on birde. En yakın tarih. Neredeyse sosyal bilgiler. Aslında tam tarih de değil. Biliyorsun, gerçek tarih değil. Gerçek tarihin et gibi dinlendirilmesi gerek. Hepsi daha dündü ya..."

Üç sorunun cevaplarını okumuştu. Jakob otuz puandan onunu kaybetmişti bile.

"Ya sen?"

Thiele yaklaşmaya başlamıştı. Tomardan bir kâğıt alıp inceledi.

"Ha, genetik... Mendel falan." Dilinin altında bir bakla vardı.

"Şaşılası olan asıl ne biliyor musun Inge?" Kâğıdı geri yerine koydu. "Okulda ben hiç genetik görmedim! Sadece Miçurin ve Lisenko."

"Ha!" Bahçe Tanrısı ve meslekten profesör. Fidan mutasyonları ve Odessa buğdayı.

Kapı açılmıştı. Meinhard girdi. Başıyla selamlayıp gürültü çıkarmadan oturdu. O cüsseyle, hayret.

Thiele gazeteyi açmıştı. Inge Lohmark notu son sorunun altına yazdı. İlk yazılı kâğıdı hallolmuştu. Bir sonraki namzet. Tom, DDR Konsum marketi ekmeğinden daha aptal. Biraz acele ederse büyük teneffüse kadar hepsini bitirebilirdi.

Thiele kıkırdamaya başlamıştı. "Marmelatta yağ olduğunu Miçurin saptamıştı."

Bunu o da biliyordu.

"Kovalar dolusu marmeladı her seferinde yemekle beraber onun için yiyoruz ya." İkisi birden. Koro hâlinde. Öylesine bir refleks. DDR çocuk örgütü Jungpionire şarkısı Tembel Çocuk. Çocukların tatil kampı şarkıları. Dört-meyve-marmeladı karton kovalarda olurdu. Devasa gerdellerde kuşburnu çayı. Sovyetler Birliği'nden öğrenmek demek, zafer kazanmayı öğrenmek demekti. Yaşam boyu kazınmıştı beyinlere.

"Bizde hepsi de vardı. Okul bahçesi ve Miçurin-Düşünce-Grubu. Hatta bir de ziraatçılar kulübü." Kemikli ellerini masanın üzerinde uzatmıştı.

"Miçurin, hiç duymadım. Kimdi o?" Meinhart gerçekten de ezme kazanından çıkmıştı.

"Miçurin yüzlerce yeni meyve türü yetiştirmişti. Soğuğa dayanıklı ve daha verimli."

Hatta bazılarının tadı iyiydi de. Kış armudu. Yedi yüz elli gramlık Antonowka.

"Evet, hepsini birbiriyle çaprazlamış." Thiele çoşkulu. "Çileği ahududu ile badem ağacını şeftaliyle. Hatta kabağı karpuzla. Farklı bitki türleri arasında aşk evliliği! Böyle deniyordu."

Aşk evliliğiymiş. Çaprazlanmaya zorlanan organizmalar. Bunun adı zoraki evliliktir. Meyveyi sebzeyle. Düpedüz terbiyesizlik.

"O nasıl öldü biliyor musunuz?" Thiele ihtiyaten sırıtmıştı.

Eski fıkra. "Ben biliyorum. Kendi yetiştirdiği çilek ağacından düşmüş."

"Aynen!" Thiele'nin kısık gülüşü. Sigara öksürüğü. Göğsü inip kalkıyordu.

Kırmızı kalemi kenara bırakmıştı.

"Miçurin'in en büyük başarısı, her yararlı bitki için aşı partneri bulmuş olmasıdır." Mutasyona uğramış filizler. Salgıların birbiriyle karıştırılması. Islah etme yöntemlerinden biriydi. Okulda bile sevilen bir prensipti. Aptalın biri zeki birinin yanına oturtulur, salağın üzerinde olumlu etki yapması umulurdu. Bahçıvan öğretmen. Boşuna dememişlerdi fidanlığa fidan-okulu diye. Ot yol, hasat umutla. Günün birinde. Ama zekilerin başları aptalların vücudunda tutmuyordu. Aşılamak boşunaydı. Bu kimin başı olacaktı? Bir sürü Annika başı istemezdi sınıfta. Bir kiraz çekirdeğinden bir ağaç yetiştirmek yıllar sürüyor. Daldırma çoğaldıkça ürün azılıyor. Hem Martenlerin çocuklarının başları küçüktü.

Meinhard ekmek paketini açmaya başlamıştı, sanki artık biliyormuş gibi. Hiçbir bildiği yoktu.

Yazılıları henüz bitirmemişti. O zamanlar yaşam koşulları tam olarak bilindiğinde bitkilerin değiştirilebileceğine inanılıyordu. O nedenle lahananın, patatesin ve buğdayın

nelere ihtiyaç duydukları inceleniyordu. Sadece ve sadece başka ve yeni şeylere ihtiyaç duymalarını sağlamak içindi. Doğal olarak kendi istedikleri şeylere ihtiyaç duymaları için. Kolaylık sağlamak ve karşı müdahale. Darının eğitimi. Ekmeğin fethi. Ülke laboratuvar. Deney yapmak için ve kendi kendilerini döllemelerini önlemek amacıyla bitkiler kısırlaştırılmıştı. Anterleri çıkarıp bitkileri suni dölleme yapmaları için ellerinde birer cımbız, birer fırçayla kocaman bir çiftçi ordusu tarlalara marş. Arı oğulu.

"Tutmuştu ama." Bilgiç Thiele. "Yarovizasyon."

Ne zamandan beri duymamıştı bu kavramı!

"Buğdayın yazlaştırılması."

Tahılın daha ekilmeden çimlenme hissine kapılması. Kocaman kazanlara ıslatılmış, gece gündüz yirmi dört saat ışık altında tahıl taneleri, siyah ışıkla ışınlama. Devasa depolar. Eksi derece soğukta açık pencereler.

Meinhard hem ekmeğini çiğniyor hem de başıyla onaylıyordu. Ama bir şey anladığına dair en küçük bir işaret yoktu. Hem nasıl olsundu ki? O işçi alayları kardeşliğinde büyümemiş, hasat kaldırma eylemlerine katılmamıştı, patates hasadı tatili bilmiyordu. Belki de ömründe bir defa olsun tarlada çalışmamıştı. Onların ne konuştuğundan tamamen bihaberdi.

"Biraz kabaca söylemek gerekirse, tohumları buzdolabına konulacak olursa tahılın Sibirya'da da ekilebileceğine inanılıyordu."

"Anladım."

Hiç de anlamış görünmüyordu.

"Tabii ki tam istedikleri gibi olmadı. Her hangi bir şey tutarsa emeği kazancından çok fazla oluyordu."

"Hiç de değil." Tiele mücadeleci tavrıyla.

"Bırak şimdi. Lisenko her şeyi berbat etmişti. Yaratıcı Darvinizmmiş, laf! Safi kolhoz biyolojisi. Doğal yasaların geçersiz sayıldığı biyoloji. Pratik toz pembe gösteriliyor, temel teorik bilgiler hiçe sayılıyordu. Teori ikinci derecedeydi."

"Ama teori doğruydu." Thiele ciddi söylüyordu.

"Sadece teorik olarak."

"Peki, ne olacaktı ya?" Thiele fena sinirlenmişti.

Öyle ya. Kütle çekim teorisi de bir teori. Meinhard kalkmış şimdi de arabuluculuğa soyunmuştu.

"Gerçek bir söz, dostum." Yaşlının övgüsü. Bilgiç Thiele.

Öyle zannetsinler. Saçmalık. "Öyle ama gezegenler ona uyuyorlar. Pratik olmadan teori olmuyor işte."

"Oluyor, oluyor. Matematikte olduğu gibi. Neye yaradığı henüz bilinmeyen o kadar çok bilinen var ki. Kendi içinde tutarlı olan."

Sanki bir anlamı varmış da! Kendi içinde her insan tutarlıdır. Safi yaşamak güdüsü.

"Matematiğe her zaman güvenilir. Saf bir bilim dalıdır. En güvenilir bilim dalı üstelik."

Hey Yarabbi! Yüzde yüz ellici! Görüşleri nedeniyle suç işlediklerinde yüksek öğrenimi yeni bitirmişlerdi.

"Kolayca düzeltilebilen." Bunu söylemekten kendini alamamıştı. Sayıları okumak Ferdinand'ın karalamalarını okumaktan daha kolaydı.

Bak sen. Meinhard insana kötü de bakabiliyordu.

"Matematikte sahtekârlık yoktur, o..."

"Lisenko sahtekâr değildi." Thiele artık kendini kaybediyordu. "Belki o kadar bilgisi yoktu ama hiç olmazsa vizyon sahibiydi. Kutup paralelinde tahıl! Doğada değişim ve tadilat! Bütün insanlara yetecek ekmek! Şunu unutmayın: Uzaya ilk gidenler bizdik. Bir zamanlar ileri olan bizdik."

Thiele'nin konusu. Siyah ışıkla ışınlama ve uzay teknolojisi. Kardeş ülke. Güneşe, aya, Sibirya'da tahıl tarlalarına, Orta Asya'da şeker pancarına, steplerde çileğe. Kolhoz'dan hücreye. Miçurin yolunda beni takip et. Yanlış yol. Bir sapta birkaç başak. Tabii ya, yazlık sert buğday kışlık sert buğdaya dönüştürülebildiğine göre niye buğday çavdara, Avrupa ladini sarıçama dönüştürülemesindi? "İyi de o kadar saçmalığa ne gerek vardı? Neler neler ilan etmemişlerdi: Bakterilerin virüslere dönüştürüldüğünü bitkisel hücrelerin de hayvansal hücrelere ya da hücrelerin ölü organik malzemeden elde edilebileceğini, yumurta sarısından kan damarları yapılabileceğini ya da dört köşe patates dikim yöntemi ve domuz

barakaları? Açık sığır ahırları neydi? Güya doğaya uygun hayvancılıkmış. Gülsem bari! Hayvanlar kendi boklarının içinde yatıyor, kışın da ölüyorlardı. Proleter biyoloji pratiğe yönelik olmak istiyordu belki ama işe yaramıyordu." Hayvanların kuyruğu kesilince yavruları kuyruksuz doğmuyor ya. Deney zaman isteyen bir şey. Sonuç çıkarmak zaman ister. Her şeyin zamana ihtiyacı vardır. Ama kimsenin zamanı yoktu. Çabuk sonuç alınması isteniyordu. Bol hasat. Ekmek masada. İri başak, şişmiş memeler. Küçük Jersey boğaları ile iri Kostroma inekler. Boktan bonbon yapmak istiyorlardı.

Thiele iç geçirdi. Aslında "Marxizm-Leninizmin en önemli metodu sorgulamaktır."

"Gerçekten? Hiç aklıma gelmemişti." Meinhard garip bir insandı. Köse. Ama kulaklarının içi kıllı. Erkek karacalar geç kısırlaştırılacak olursa boynuz yerine başlarında peruk çıkıyor.

"Haklısın, Inge. Biraz fazla propaganda yapılmıştı. Aslında bizim için gerek bile yoktu."

Önce patates böceği, hasat alamasınlar diye güya Amerikalılar uçaktan atmışlardı. Tanesi bir Pfennig. Marmelat kavanozları dolusu ve mısır. Her yere mısır ekilip bütün arazi azotla berbat edilmemiş miydi? Ağaç dallarında sosis. Manyaklık. Tek bir sapta birkaç başak, gören var mıydı hiç? Miçurin tarlaları tamamen çoraktı. Çekilmez sıcaklarda kurumuş tarlalar. Sonuçta suç serçelerin oluyordu, tohumları yemiş oluyorlardı. Kaldırılan hasat genelde doğru tohum ekilmesine bağlıdır. Bir deneyden istenilen sonuç alınamayacak olursa, istenilen sonucu zorla alabilmenin yolları araştırılıyordu. Üniversitede genetik profesörünün sözüydü. Ölü sirke sineklerini görünce söylemişti bu sözü. Ne demek istediğini herkes biliyordu. İmalı. İmasız. İstenilen yöne küçük bir iteleme. İstenilen sonucun alınabilmesi için. Uymayan ne olursa olsun uyar hâle getirmek, uydurmak. Dünya formülü sonraki ağızlara torba talimatı. "Budapeşte'de Morganizm sembolü olarak tüm sirke sineği kültürlerini imha etmişlerdi."

"Tamam, yeter artık, Lohmark. Senin Amerikan kapitalizmi genetiği kazandı."

Onun genetiği değildi ki. Biyolojide bile hâlâ ideoloji vardı.

Thiele incinmişti. Kollarını kavuşturmuştu. Her şeyi üstüne alınması yok mu.

Meinhard dirseklerini masaya dayamıştı. "Benim anlamadığım şey, genetiğin neresinin kapitalist olduğu."

Thiele'ye kısa bir bakış. Bunu o yanıtlasındı.

"Şey işte, her şeyi genlere bağlamak..."

Thiele elinde anahtarlarını tartmaya başlamıştı.

"... yaşamın önceden belirlenmiş olması. Kaderin cilvesiymiş: Fakir fakir kalır zengin zengin. Burjuva atmasyonu."

Hâlâ eski söylem biçimi.

"Topluma yeni bir düzen vermek doğanın önünde frene basmıyor ya. Doğa da toplumun bir parçası! Doğanın da devrimleştirilmesi gerekir! Doğal çevremizi değiştirebilirsek er geç insanlar da değişir. Kişinin bilincini belirleyen onun toplumsal varlığıdır. Nokta."

Anahtarlar masaya düşmüştü.

"Demek istediğim, türler arası rekabet... Böyle bir şeyden ancak ve ancak gün be gün uygulanan bir toplumda söz edilebilir. Bu doğal bir yasa değil, kapitalist dünya görüşünün ürünüdür." Kabak çiçeği gibi açılmıştı. Kulakları kıpkırmızı olmuştu.

"Yapma be Thiele. Biz hep birbirimizi kandırıyorduk. Öyle insanlar da böyle insanlar da olduğunu inkâr ettik; iyi insan, kötü insan, tembel insan, çalışkan insan. Her köylü çocuğundan bir profesör yapamazsın. Sadece eğitim yeterli değildir. Biyo-psiko-sosyal bütünlük safsatası. O Hoçiler için elimizden geleni yaptık. Yaz tatillerimizde onlara bir şeyler öğretmek için yırtındık, inekledik. Bedava özel dersler verdik. Ama sosyalizmin eninde sonunda zaferi kazanacağı yerçekimi kanunu gibi kesin değil işte."

Thiele öne doğru eğilmişti. "Ama çoğu tutmuştu. Kimdi o deniz biyoloğu? Herhangi bir Martenler ailesinden gelen?"

"O kadar çok çocuk değil. Ama daha çok alkol." İstisnalar kuralı bozmaz.

"Ayrıca..." Thiele ayağa kalkmıştı, sandalyeyi masaya doğru itti. "... sadece iki kere iki dört gibi kesin şeyler öğretilecek olursa, bütün okulların kapısına asma kilit takmak zorunda kalınır."

"Ama matematik..." Yine Meinhard.

Thiele elini salladı. "Tamam, günün birinde sen de anlayacaksın dünyada o senin manyak denklemlerinden başka şeyler de olduğunu. Şunu bilesin: Gerçeklik, dünyada olup bitenler kestirilemez. Bir yerlerde bir bomba patlar, kendimizi savaşın ortasında buluveririz."

Elleriyle sandalyenin arkasına tutunmuştu. Öbürlerinin başlarının üzerinden bir konuşma yapmaya hazırlanıyormuş gibi görünüyordu. "Bizim için sorun, hüküm süren koşulları değiştirmek, kapitalist toplum düzenini aşmaktı."

"Ama doğa aşılmasına izin vermiyor." Bunu bir türlü görmek istemiyordu. Thiele iyice sinirlerine dokunmaya başlamıştı. Yazılıları galiba daha sonra okumak zorunda kalacaktı.

"Doğa kapitalist ise bal gibi aşılır." Ne inat! İlle haklı çıkmak isteyenlerden. Doğruyu sanki o kaşıklamış. Boğaların yaşı ilerledikçe, garipleşiyorlar.

Meinhard of çekmişti. "Hayret, siz hâlâ aynı şeyin içindesiniz."

"Bana bak, dostum. Sen ne zamandan beri buradasın?" Thiele yeniden oturmuştu. Sorgulama davranışı.

"Bir buçuk yıldan beri." Gururlu. Sanki burası Sibirya'ymış gibi.

"Peki? Batı'nın Zone dediği burayı nasıl buldun?"

Böyle bir şeyi hiç sormamıştı. Şimdi buna niye ilgi duyuyordu?

Meinhard tereddütlü. Galiba kuşkulanmıştı. Doğal.

"Valla bilmem. İyi. Çok iyi yani. Henüz her şey tamamlanmış, dört dörtlük değil."

"Gördün mü?" Thiele işaret parmağını kaldırmıştı. Eski başöğretmen. "Burası ütopik bir ülke olduğundan."

Komünistler hayal kurarlarsa işte böyle olur. Vahşi Doğu fantezileri. At boşanmıştı bir kere. Herkese zenginlik. Ekmeğe deniz yosunu. Halkların kardeşliği. Buz dağlarının eritilmesi, çöllerin sulanması, ayıların evcilleştirilmesi. Akdeniz'in kurutulması. Kanserin bertaraf edilmesi, yaşlanmanın da ölümün de üstesinden gelinmesi. Uzaya özel uçakla gidişlerin açık artırmalarından veya koyun klonlamasından daha orijinal. İlkbaharda hibrit embriyo yapmışlardı. İnsan inek melezi, üç gün sonra beş hücre bölünmesinin arkasından imha edilmişti. Süper insan zaman meselesi hâline gelmişti, an meselesiydi. Zekânın düşünmesini yasaklayamazsın ki. Yakında gerçekten aptalların başlarını zekilerin vücutlarının üzerine oturtacaklar. "Kattner gibi konuşmaya başladın."

"O ha! Size bir şey söyleyeyim mi? O hepimizi uzatacak. Sırayla. Sonuçta tek başına ders verecek."

Komplocu bakış.

"Ben mutlaka burada kalacağım. Borularda sular çürüyene kadar kalacağım."

Gazeteyi katlamaya başlamıştı.

"Bir şey daha: Şimdi bu. Küçük bir geri adım. Ama gelecek nesiller bize hak vereceklerdir. Geleceğin tarihi. Biraz küllensin bakalım. Gerçek devrimi insanlar yeniden ele alacaklardır." Geriye yaslanmıştı. "Bu ders kitaplarıyla ders vermek mümkün değil. Birleşmeyi devrim olarak satıyorlar. Akıl alacak gibi değil. Her şey çarpıtılmış."

"Günümüzde de eskiden olduğu gibi." Gerçek gerçekti.

Thiele yeniden ayağa kalkmıştı.

"Inge, o zaman bir nedenimiz vardı! Bir talebimiz vardı. Ama şimdi bu... İlhakı barışçıl devrim demek. Devrim! Bir düşün hele." Sesi tizleşmişti. "Güleyim bari! Öylesine, kansız olmuştu. Gerçekten bir şeyler yapmak için şiddet gerek. Bugün artık kimse bilmiyor bunun ne demek olduğunu: Savaşmak. Ülke için. Doğru olan için. Kellelerin kopması şart. Barikatlar yanıyor." Kapıya kadar gitmişti. "Bugün devrime veriştirmek, sövmek, tarihi çarpıtmak bu!" Islah olmaz. Son söz. Kapı çarpılıp kapanmıştı. Nereye gidiyordu? Henüz teneffüs değildi.

Herkes okul bahçesinde sıraya dizilmişti. Herkes, sınıf sınıf. Solda üst, sağda alt sınıflar. Kırık yol karolarının iki kenarına hepsi de sığıyordu. Hiç olmazsa boy sırasına göre bari olsa. Öğretmenler sınıf başkanlarının yanında. Seçimi Annika kazanmıştı, kazanması da bekleniyordu. Orada dikiliyordu. Kavgaya hazır. Sırtı dimdik. En azından duruş. Çok iyi bir Özgür Alman Gençliği (FDJ) sekreteri olurdu. Sadece doksan altı numaralı devlet yolu boyunca iki eyalet üzerinde gerçekleştirdikleri haça benzer insan zincirinde olduğu gibi el ele tutuşmadıkları kalmıştı. Garip. Niye yapmışlardı artık hatırlamıyordu veya neye karşı. Kitlesel eylemler nedeniyle post-hasar. Gün gelmiş Bir Mayıs mı, Cumhuriyet'in yıldönümü mü yoksa öğretmenler günü mü olduğu çiçeklerden anlaşılır olmuştu. Leylak, yıldız çiçeği veya şakayık.

İşte orada protokol görevlisi geliyordu. Branş dersleri dershanesinden çıkan Kattner, koridorda geniş adımlarla öğretmenler ve öğrenciler arasından geçip ana giriş merdivenlerinin en üst basamağına çıkmıştı.

Çantasından bir tabanca çıkardı, kadın toplusu büyüklüğünde bir şey, havaya doğru çevirdi. Başları omuzlar arasına çekme zamanıydı. Kattner'in halka konuşması. Her ayın ilk çarşambası büyük teneffüste.

Aslında üflemeli çalgı müzik grubunun çalmasını istemişti ama onu bu niyetinden vazgeçirmeyi başarmışlardı. Bir o eksikti. Davullu trompetli. Ama sonuçta Inge Lohmark'ın önerisini, çarşamba vaizlerine tabanca atışıyla başlaması fikrini çok beğenmişti. Tabancayı Inge Lohmark daha sonra sportif etkinliklerde kullanacaktı. Patlama. Start işareti.

"Sevgili öğrenciler..." Suni ara. "...unutmadım: Çok değerli, saygıdeğer öğretmen arkadaşlarım."

Hep bu mübalağalar. Satıcı sırıtışı. Sığırların mimiği yoktur. Onlar sadece vücutlarıyla anlaşırlar.

"Okul, doğası gereği değişimin ve değişmenin mekânıdır..."

Bayrak merasimi. Ama bayraksız. İhtarı ve ikazı bol. Yüzlerce çiçek açtıralım, yüzlerce okulla yarışalım.

"Burada yabancı diller öğreniyorsunuz..."

Gözlerini kıstığında Kattner'in başı cam kapılar önünde küçücük bir nokta gibi görünüyordu. Her şey eski küçük, yeşil kâğıt parçası yirmi Mark kâğıt para üzerindeki okul girişi resmine benziyordu. Okul çıkışında çocuklar görünen, sevinçle öğle sonuna koşan çocuklar. Kısa pantolonlu, ekmek kutuları ellerinde, arkalarına yapışmışçasına sırt çantalarıyla. Cam kapılara birkaç basamak kala. Sınıf fotoğrafı çektirmek için merdiven. Claudia'nın okula başladığı gün. Şeker külahının üzerinden diş gediği görüntüsü. Ta arkada. Üçüncü sıradaydı. Uzun boylu. Oğlu olsa onun için daha iyiydi. Bazen küçük bir oğlan görürdü rüyasında. On yaşlarında. Üzgün gözlü. Başını kucağına gömen. Köpek yavrusu gibi. Avrupa ladini ve deniz rüzgârı kokan.

"... burada eski kültürün ve tarihin düsturunu öğreniyorsunuz."

Bunları nereden kopya çekti acaba? Hiç dinleyen var mı? Meinhard'ın ay yüzü. Trençkotunun bir düğmesi açık. Sanki yaşlı, onurlu bir kadın. Thiele cenazedeymiş gibi başı eğik dikiliyordu. Öğrenciler hayret edilecek derecede sakindi. Hiç bu kadar uyumlu olmamışlardı.

İşte on ikiyle Bernburg da gelmişti. Yerlerini aldılar. Herkesin koltukaltında yeşil bir kitap.

Kattner Bernburg'u dikkate almadan konuşmaya devam ediyordu. "... burada doğal bilimlerde temel prensip ve araştırmalarla tanışacaksınız."

Bu koku da nereden çıktı? Tuvaletlerin pencereleri kapalı. Kusmuk kokuyor. Bütirik asit. Birisi okul bahçesinde kusmuş muydu? Alkol zehirlenmesi. İki de bir.

"Hümanist lise, özgür demokratik anayasal düzenin bir kazanımıdır."

Hümanizm, bir zamanların hakaret sözü.

Arkasında duvarda kocaman beyaz bir leke. Duvar yazılarının üstünün boyanmasından kaynaklanan leke. Önemli olan dış görünüş. Parolalardan sorumlu olan o.

"Bilim, yalnız ve ancak özgür ve demokratik toplumda öğretilebilir... bu"

Hepsi de aynı hikâye. Özgür ve demokratik sözcükleri al, yerine sosyalist koy. Sonuç her zaman mükemmel kişilikli insanların öğrenimi. Güya her şeyin başı insandır.

Bir zamanlar çocukların ilerici ve barışçıl insanlar olarak yetişmeleri amaçlanırdı, şimdi ise özgür insan olarak yetişmeleri amaçlanıyor. Fakat özgürlük aslında zorunluluğun idrak edilmesi değil mi? Kimse özgür değildir. Olmaması da gerekir. Bunu anlamak için okul mecburiyeti yeter de artar bile. Devlet emriyle özgürlüğün kısıtlanmasıdır. Hem de kültür bakanları sürekli konferansı tarafından. Mesele bilgi öğretimi değil. Bilakis çocukların düzenli bir gün geçirmeye ve hâkim olan ideolojiye alışmaları için. Hâkimiyetin güvence altına alınması için. En kötü ihtimali engellemek için birkaç yıl denetim. Lise, reşitliğe kadar sessizlik eğitimi. İyi vatandaş. İtaatli tebaa. Emeklilik sistemine destek.

"... analiz, yorum. İrade kullanımı. Karar verme yeteneği. Eleştirel düşünebilme..."

Bunları biliyordu. Eleştirel düşünmek her zaman serbestti. Ama çizgiden çıkmamak koşuluyla. Hasta sistemde insan kendi sağlığını düşünmek zorundadır. Sağlığı oluşturan öz uyumdu.

"... her şeyden önce de yaratıcılık!"

Şimdi de itirazı mümkün olmayan içi boş argüman. Yaratıcılık bir nevi Tanrı gibidir. Ölçülemez, kanıtlanamaz, yani yoktur. Başarısızların sarıldığı saçma düşüncedir, hayaldir. Elinden hiçbir şey gelmeyen en azından yaratıcıdır. Schwanneke mutluydu, uçuyordu. Kendisine sanki burada herkesin huzurunda madalya veriliyordu.

"Bilimler kendi içlerinde bağımsız görünen destekleyici disiplinlere ayrılmıştır. Ama sonuçta bütün dersler birbirleriyle akrabadır."

Ne olmuş? Ne yani? Bütün insanlar birbiriyle akrabadır. İnsan doğduğu anda kimsenin çıkıp kurtulamayacağı kapana düşer. Her insan ama her insan anne ve babası olan varlıktır. Kişinin yıllarca bağımlı kaldığı iki insan. Özgürlüğün sürekli kısıtlanması nedeniyle bağımlılık. Dürer'in Yaban Tavşanı altında öğle uykusunda sessizlik. Uzun bıyıkları,

siyah gözbebeklerinde pencere çaprazı. Patileri birleşmiş, atlamaya hazır. Günün birinde insan, alışkanlığı yakınlık zannediyor. Kaynayan sütün üstünde iğrenç deri. Stockholm sendromu. Sonuçta geride bıraktıkları tek şey miras.

"... Bilginin sonu yoktur... Ömür boyu öğreniriz... Okul için değil, hayat için..." Takvim yaprağına yazılacak sözler. Artık bir tek Lenin eksikti: Öğrenmek, öğrenmek ve yine öğrenmek. Hâlâ o iğrenç koku, bir türlü bitmiyor. Tek çare ağızdan nefes almak.

"... ömür boyu okula gideriz."

Gidiyorlar ya zaten. Ama faydası ne? En büyük zorluklara karşı hazır olunamıyor. Doğmaya, büyümeye, hormon değişikliğine ve yaşlanmaya karşı. Bunları öğrenemiyoruz, öğrenilmiyorlar. Kendiliğinden olan olaylar. Annesi ve babası niye hâlâ beraber kalmışlardı Inge Lohmark için hâlâ bir bilmeceydi. Bilinmeyen nedenlerden her gece iki kişilik aynı yatakta yatan iki insandılar. Mecburiyet olmadığı hâlde. Her halü kârda bir çift değillerdi. Hiçbir zaman. Hiç olmamışlardı. Babası erken ölmüştü. Sanki o uzun orman gezintilerinden eve dönmeme cesaretini gösterememiş gibi devrilivermişti. Birlikte çok gezerlerdi. Hayvanları izler ve annesinin pişirmeyi sevmediği mantarlar toplarlardı. Kırlangıçlara yuva yapmada yardımları dokunsun diye buldukları bütün kuş tüylerini bir torbaya koyar ilkbaharda çayıra dökerlerdi. Bir defasında ava onun da gelmesine izin vermişlerdi. Sürek avında bir ordu kadar kovalayıcının arasında ağaçlara sopa vurmuş, yaban domuzlarını namluların önünden kovalamıştı. Sık çalılıkta ruhsatı olanların silahları, parti üyelerinin, arkadaşlarının. Makamının imtiyazı. Parti ilçe başkanı. Gerçekte babasının ne iş yaptığını Inge Lohmark'ın annesi bile bilmiyordu.

"... bilim toplumunda yaşıyoruz, en değerli şey bilgidir..."

Yatırım hep öğrenime olmalıydı. Yükseköğrenim gören zaten çekip gidiyordu. Öğrenim dürtüsü üremeydi, beslenme ve reprodüksiyon. Tek evliliğe övgü. Türün korunmasının ikilemi. Çoğalan ve ölen hücreler. Protoplazma külçesi. Minicik odacıklar, iyice büyütülmüş mikroskobik üniteler.

Omnis cellula a cellula: Her hücre başka bir hücreden olur. Tek tek parçalardan bir bütün. Aşırı derece iyi bir iş bölümü. Her organizma inanılmaz derecede karmaşık bir makinedir. En küçük birimlerin kendine özgü görevleri olan bir devlet. Genleri aynı olan tekhücreliler kolonileri. Varlıklarını başkalarının sırtından sürdüren ortak yaşam. İyi devlet. Güzel ülke. Bizim vatanımız. Güneş doğudan doğar. Babamın sözü. Işığa dönüş. Bitkiler gibi. "... okulumuzu geleceğe dayanıklı, canlı kılacağız..."

Bir keresinde sınırı onunla beraber geçmişti. Onun doğduğu şehre. Modern toplu taşıma ağı, amaca uygun blok binalar, krater gibi çökük pazar yeri. Hiçbir şeyi tanıyamamıştı o. İstasyon Yanı Lehçeye çevrilmiş. Şaşılası durum. Aynı coğrafi pozisyon hâlâ yerleşim yeri olduğundan. Kentsel kalıtım kütlesi çok fazla değiştiğinde şehirlerin ismini değiştirmek gerek. Şehir artık aynı şehir değildi. Yepyeni bir tür.

"... hep beraber..."

Devlet gücüyle işbirliği. İnsanlar ve hayvanlar âleminin yardımlaşması. Kooperatif davranış kooperasyonla yanıtlanmıştı. Senin bana olduğun gibi. Ben de sana. Bazen kır kurdu ile porsuk marmot avına çıkarlar. Marmotu gizlendiği yerden çıkarabilmek için porsuk delikler açar, çıkış noktasında da kır kurdu darbeyi indirir. Yemede ama genelde porsuğa öncelik tanır. Bazen kır kurdu porsuğu da yer. İşbirliği her zaman bir risk içerir.

"... ve hep beraber, elbirliğiyle ve..."

Bir al-ver meselesi. Kattner acaba ne kastetmişti? Eskiden tavuklara yemeleri için sığır tersi, sığırlara da tavuk boku verilirdi. Proteinle biokütle takası. Hazmedilmemiş enerji, boş duran yetenek.

"... ilerlemenin sadece büyümeyle ilişkisi yoktur..."

Kaça mal olursa olsun hücre bölünmesi. Talimatnameye göre iş. Tıkır tıkır işleme. Hücre politiktir. Aile toplumun en küçük hücresidir. Yaş piramidi. En üstte aile. Hangi aile? Devekuşlarını seven bir eşi, hemen hemen artık hatırlayamadığı bir kızı var. Tüm hastalıkların, her türlü kötülüğün

mekânı hücre. Babası öyle ölüvermişti. Inge Lohmark'ın saçları kırlaşıvermişti. Sadece birkaç hafta içinde. Ani melanin gerilemesi. Daha yeni otuz yaşına girmişti. Claudia tatil kampındaydı. Döndüğünde şaşırmıştı çocuk, neredeyse tanıyamamıştı.

"Tam tersi. Biz küçülüyoruz. Ama küçülerek sağlıklı hâle geliyoruz..."

Bu koku gerçekten iğrenç mi iğrenç. Birkaç kişi burnunu tutmaya başlamıştı. Schwanneke koklama duyusunu yitirmiş olsa gerek. Hâlâ her yöne sırıtıyordu.

Ertesi sene Claudia kendi dersine giriyordu. Bugün artık böyle bir şeye izin verilmez oldu. Eskiden öğretmen arkadaşlardan birçoğu kendi sınıfında kendi çocuğuna ders veriyordu. Claudia mutlaka mağdur olmamıştır. İnsan yerini biliyordu. Kişinin geliri vardı. Çocuğa bakılıyordu, biliyordu.

"Ama burası... Burası, şu gördüğünüz yer, bir boşluk değil. Henüz işlenmemiş olanaklar mekânı..." Thiele gibi konuşuyordu. Aynı jestler, aynı coşkulu tarz. Toz pembe dünya.

"Bir sürü yeniliklere açık alan, yeni fikirlere açık alan!" Kollarını açmıştı. Rahip olmalıymış. Rahip Kattner. Çarşamba günü pazar vaizi.

Nihayet anlamıştı kokunun nereden geldiğini. Mabet ağacı! Niye daha önce aklına gelmemişti ki? Patlayıp parçalanan meyveler, tohumlu çürük meyve. İnsanın burnunu kıran çürük kokusu. Eski okul bahçesinde süs olsun diye kalan devasa ağaç. Madalya ve özlü söz asılı. Tek ama bölünmüş. Ne yaprağını döken ne de iğne yapraklı. Goethe Yılı bin dokuz yüz seksen iki yılında bir tohumdan yetiştirilmişti. Goethe Ağacı. Goethe kemikleri. Gerçekten o düşünmüştü, güya çam ağacı kökleri arasında bulmuştu. Araştırılabilecek olanı araştırmıştı. Erkek ağaç mı yoksa dişi ağaç mı olduğu ancak yirmi yıl sonra, meyve vermeye başlayınca anlaşılabilmişti. Tıpkı yabani kobay gibi. Birkaç yıldan beri mabet ağacı meyve verme çağına girmiş, her sonbahar havayı teneffüs edilemeyecek hâle getiriyordu. Adi açık tohumlu.

"Sevgili öğrenciler, bu bölgenin geleceği size bağlı, sizlerin elinde."

Bilince çağrı. Gençlik, sinyalleri duy!

"Sizin nesliniz..."

Gençliğe yine gelecek satılıyordu. Rüzgâr ters taraftan esiyordu. Tahammülü imkânsız koku! Gövdesine bakır çivi çakılası ağaç. Ama yine de kurumaz. Bunları mahvetmek hiçbir zaman mümkün olmamış. Galapagos Adalarındaki devasa kertenkeleler gibi yaşayan fosil. Mabet ağacını Hiroşima bile öldürememişti. Bin yıl yaşayabilen ağaç. Claudia ile birlikte görmeye gitmek istedikleri mamut ağaçları gibi. Ama sonra kuzeye gitmekten vazgeçmişlerdi. Eski çağlardan kalma ağaçlar. Ülke zaten baştanbaşa eski çağlardan kalma coğrafya. Her şey devasa, her yer uzak mı uzak. Vadiler, çöller, bir günlük yolculuk, bir haftalık yolculuk kadar uzak. İlk bakışta anlaşılmayan. Anakarayı fethedip yerleşenler tüm olanaklara sahipmişler. Ama sonuç ne? Kartondan ve ahşaptan binalar. Kendi kaldıkları ev bile daha sağlam. Oda büyüklüğünde elbise dolapları, tek yön beş şeritli otobanlar, bomboş ölü kaldırımlar ve sokaklar, dizi film isimleri gibi. Klima icat olunduğu için var olabilen şehirler. Saf Amerikalı yüzünde hâlâ Avrupa'dan oraya göç eden Avrupalıların fizyonomisinin izleri görülebilen turist kılavuzu kadın. Göçmenlerden oluşan bir halk. Claudia tercüme ediyordu. Durmadan başınızı şuraya çevirin, şuraya bakın diyordu. Durmadan sudan bahsediyordu. Burada bir zamanlar su varmış, kocaman bir okyanusmuş. Gezdiğimiz çölün kocaman bir göl yatağı olduğunu bile iddia etmişti, şaşırtıcı kırmızı dağların ve tepelerin eskiden su altı sıradağları olduğunu. Ama tamamen ölü bir coğrafyaydı. Ağaçkakanların delik deşik ettikleri ve yuvalandıkları kaktüsler. Daha sonra rezervasyonda konteynerlerin önüne çökmüş şişman Kızılderili karılar. İnsanın plastik ekilip biçildiğini zannettiği çitle çevrili verimsiz alan. Onlara bakmak, mezarlarının fotoğrafını çekmek yasaktı. Her taraf yasak levhaları. Özgürlükler ülkesi.

Zil çalmıştı. Büyük teneffüsün sonu. Kattner için yeteri kadar büyük değil. Bundan önceki konuşmasında dakika-

larca uzatmıştı. Tek adam egemenliği, demokrasi vaizi verip kendi iradesini kabul ettirmekti. Nasıl tanımlanırsa tanımlansın, önemli de değildi. Ama kesinlikle adil değildi.

"İnat edin! Burada kalın! Bir şeyleri değiştirin! Yeni perspektifler yaratın!" Inge Lohmark bunları biliyordu. Her konuşmanın sonunda sloganlar. En iyisi hiçbir yönetim olmaması. Her şey kendiliğinden yoluna girerdi.

Anita teyze imtiyaz geçmiş, iyilik olsun istemişti. Koca bir porsiyon. Sulu, kaparili Königsberg köftesi. Denenmiş okul yemeği. Tabak iyice dolmuş, taştı taşacaktı. Sosun linolyuma dökülmemesi için çok dikkatli olmak gerekiyordu.

Erken gelmişti. Öğretmenler masası henüz boştu. Arka tarafta birkaç öğrenci. Sakin denilecek kadar sessizlik. Nihayet yalnızdı. Yemek de iyiydi.

Masaya pat diye bir anahtarlık düşmüştü. Örgü bantlı.

"Herkese afiyet olsun!" Schwanneke sahneye. "Hemen geliyorum. Müsaadenizle..."

Niye soruyordu. Bela. Nereye gitsem bu, kurtuluş yok. Aşırı neşeli. Kattner'in vaizinden ayakları yerden kesilmiş, uçuyor. Oturup mantosunu çıkarmaya başlamıştı.

"Müdür haklı. Bilginin sonu yok, değil mi ya?"

Tam bir papağan. Her şeyi tekrar ederdi.

"Gerçekten de ömür boyu okula gidiyoruz." Peçeteyi açmış, dizlerinin üzerine yaymıştı.

Yemek soğumaya başlamıştı. Olasılıkla karnı pek aç değildi. Belki diyet yapıyordu. Bu tip kadınlar sürekli diyette olurlar. Yemek yapmadım ama bir bak ben nasıl uzanıyorum.

"Bayan Schwanne-k-e?" Öğrencilerin her nedense son heceyi böyle uzatması yok mu? Kendi adında uzatılamıyordu, hele şükür.

Bir kız. Küçücük burun, iri iri gözler. İncecik ağız. Siz dediğine göre onuncu sınıftan olsa gerek. Sen diye hitap on birinci sınıftan itibaren.

"E-ve-e-t?" Aynı aşırı vurgu. Schwanneke bütün vücuduyla dönmüştü. Bilhassa yavaştan. Nasıl da keyfini çıkarıyordu!

"Şiiri gerçekten yarın sunmak zorunda mıyız?"

"Ama Karoline, öyle kararlaştırmıştık ya."

Ne büyük dişleri varmış. Pembe dişetleri çekilmiş.

"Ben ama daha başındayım."

"İyi ya işte, süper. Nasıl devem edeceğini yarın derste konuşuruz."

Yalakalığın doruk noktası.

"Teşekkür ederim Bayan Schwanneke."

Kızın bir diz kırmadığı kalmıştı. Bu kadın bu kadar seviliyor olamazdı.

"Ah bu sevgili öğrencilerimiz..." Düşünceli-şarkımsı. Patatesini ezmeye başlamıştı.

"Kendi çocuklarım gibi."

Dinlemeye gerek yoktu. Hep aynı şarkı. Çatal ağzına doğru yol alıyordu. Nihayet tıkamıştı ağzını bir iki lokmayla.

"Onların bazılarını insanın..." Hem konuşuyor hem lokmasını çiğniyordu. "... geçenlerde anladım – sevmesi ..." Yutkundu. "...gerek, tahammül edebilmek için." Dikkat etse iyi olur. Konuşan hayvanın nefes borusuna lokması kolay kaçar.

"Küçük, ürkek, insanın karşısına dikildiklerinde, bazen biraz küstah da olsa sadece iki olanak kalıyor..."

İnsanı hayvandan ayıran şeyin akıl olmayıp, ağdalı konuşma yeteneği olduğunun yaşayan kanıtı.

"Ya kaçmak ya da...."

Bu bakışlar, sanki özür diliyormuş gibi.

"sevmek."

Bu kadında hicap duygusu yok. Rujun rengi solmuştu ama çizgiler hafiften hâlâ görünüyordu. Gözenekleri kapatan açık renk pudra. Büyük sahne özlemi.

"... ve ben her zaman sevmeyi yeğledim."

Coşkulu ses tonu. Aktris olsaymış keşke, gerçekten. Aktris ya zaten. Açıktan açığa kendi hormon dalgalanmalarından kafayı bulan.

"Demek istediğim, fikir alışverişi aslında güzel şey. Cilveli gülüş. Bu dişler. Korkulası şeyler.

"... çok özel."

Inge Lohmark'a niye anlatıyordu bunları. Ne istiyordu? Görünürlerde sahne spotları, alkış beklenecek izleyici yok. Koku alma duygusu olmayan her türlü algılama yeteneğinden de yoksundur.

"Pedagojik eros." Keyifle ağzını şaplatmıştı.

Tabii ya, kendisine adıyla hitap edecek çocuklara gereksinim duyanlar, sarılmak için onları yataklarına alırlar. Güçlü spor öğretmeni tutuşu. Yardım tutuşu, bilhassa spor şortu iyice kısa olduğunda. En düşük seviye. Aşağı çekilen kız çocuk külotu. Elle tutulur okul. Hep bu istenmemiş miydi?

"Ah." Elini ağzına götürmüştü. Aniden şaşırmıştı Schwanneke.

"Artık et yemediğimi nasıl da unutuverdim." Köfteleri tabağın kenarına yuvarlamıştı. İnsan bakmaktan kendini alamıyordu.

Claudia da böyle bir aşamadan geçmişti. Wolfgang daha yeni işsiz kalmıştı. Hayvan yetiştiriciliği tasfiye edilmişti. Kızı da artık et yemez olmuştu. Ağız tadından yoksunluk. Ama Inge Lohmark kimseye ayrı yemek hazırlayacak değildi. Ne okulda ne de evde. Claudia fazla dayanamamıştı. Köfte geri yuvarlandı.

"Yani, bu da bir çevre kirliliği. Sera etkisi. İklimi gerçekten mahveden şeyler. O kadar metan."

Öylesine aptallık, acı veren türden. Bunu da nereden duymuştu? Galiba gece uyuyamamış, çok önemliymiş gibi gelen bir televizyon sesini kendinden geçinceye kadar dinlemişti. Bir zamanlar ozon delinmesi deniliyordu. Çoktan beri duyulmaz olan konu. Bugün artık iklim değişikliği. Birkaç milyar yıllık dünya tarihinde iklim değişikleri olabilir. Isınma olmasaydı insanlar olmazdı. Ekoloji denilince çıkan bu tahammülü mümkün olmayan ses tonu. Suçluluk bilinci. Tek derdi vicdan azabı çektirmek. Hemen yarın dünyanın sonu. Kilisede de söylendiği gibi. Ama cennetsiz. Ahlakın ne biyolojide ne de politikada yeri vardır. Sanki çevreyi ve doğayı tahrip eden tek yaratık insandı. Bütün organizmaların işi. Her tür mekânı ve kaynağı kullanır ve geriye çöp

bırakırlar. Her yaratık diğer yaratığın yaşam alanını elinden alır. Bir cismin olduğu yerde başka bir cisme yer olmaz. Kuşlar yuva, arılar petek ve insanlar prefabrik evler yapar. Doğal denge yoktur. Tüm yaşamı ayakta tutan döngü dengesizlikten kaynaklanır. Her gün her gün doğan güneş. Yaşamamızı sağlayan inanılmaz enerji kaybı. Yaşamın sonu denge, ölüm demektir.

Schwanneke yine de başlamıştı et yuvarlağını çatalıyla parçalamaya.

"Zavallı hayvanlar." İçini çekmişti. Sanki köfteyi kastediyordu.

İnsanın ne kadar aptal olması gerekir? Hem yabani dünyada yaşamak öyle kolay bir iş değil, acımasız ölüm orada. Şiddet altında ölüm en doğal ölüm. Seçilerek yetiştiricilik ve denetimsiz çaprazlama sonucu ortaya çıkan bunca hayvanı ne yapacağız? Sığır insanoğlunun icadıdır. Süt makineleri, yedi mideli otlayan et. Bizlerin ürünü, bizim yetiştirdiklerimiz. Öyleyse onları yemek zorundayız.

"Sizin rahatınız iyi. Kızınız ne zaman gelecek?"

"Yakında."

Kalleş kişi.

Nasıl da öylesine sokuşturuvermişti bu soruyu. Kendini ne zannediyordu? "Peki, sizin eşiniz?" İşte tutturmuştu. Tam on ikiden. Patatesi çataldan tabağa geri düşmüştü. Çatal kaşık sesi. İnşallah artık rahat verir.

"Bir başkasıyla beraber." Doğal itiraf. İtiraf çılgınlığı.

"Daha genç biriyle."

Soyun iyice.

"Üstelik hamile."

Hiç de komik değil.

"Benim çocuğum olmuyor."

Hicap tanımayan birisinin çocukları da olmuyor demek. Kendini çırılçıplak bırakmak. Aptallaştırmak.

"Çocukken annemden sormuştum bir keresinde, insanın nasıl çocuğu olur diye." Nefes aldı. Ölüm döşeğinde bile konuşma yapacak. Şimdi ne gelecek?

"Annem de ..." Dudakları titriyordu. Hiç de aşağıdan alma niyeti yoktu. Duyarlı olmakla övünen insanların, duygularını inatla karşısındakine söyleme zorunluğu. "... insan çok arzu ederse demişti." Artık durdurulacak gibi değildi. Dizginleri koparmıştı. Aslında çoktan çırılçıplak soyunmuştu. Bakma. Baktıkça coşuyor.

"Inge." Omuzlarını kaldırmıştı.

"Inge." Dudak hareketleri. Hemen hiç sesi çıkmıyordu. Ağlıyor muydu yoksa?

"Inge dememe izin verirsiniz herhâlde?"

Hepsi de şantaj. Hem de tamamen kasten.

"Evet. Diyebilirsin." Başka ne denilebilirdi ki? Önüne geçilmez su döngüsü. Öğle yemeğinde istismar.

Şimdi de ne? Hıçkırık. O etsiz eller. Inge Lohmark'ın boynuna sarılıvermişti. Kucaklaşma. Kenetlenme tutuşu. Memeleri, yumuşak ve sıcak.

Bugün durakta otobüsle giden öğrenciler toplanmışlardı. Köşe başındaki pastane yoktu artık, kapanmıştı. Öğrencilerin harçlıklarını harcayabilecekleri okula yakın tek mekân Steinstrasse'deki sigara otomatı kalmıştı.

Erkek öğrenciler isteksiz isteksiz telefonlarıyla oynuyor, kızlar dikkat çekmiyor, kulaklıklarından duydukları müziğin ritmiyle ileri geri sallanıyorlardı. Ellen'i bile rahat bırakmışlardı. Ellen bir kitaba dalmıştı. Görünürlerde hiçbir otomobil yoktu. Hafta ortasında hafta sonu atmosferi. Kim yoktu? Erika.

Nerede kalmıştı? Inge Lohmark hem şehir bendi tarafını hem de okula giden yolu görebilecek şekilde dikilmişti. Pazar yerine giden bendi. Yok. Görünmüyordu. Otobüs gelmişti. Herkes bindi. İtiş kakış bile olmadan. Otobüs şoförünün salak suratı. Etrafına bir kere daha bakındı.

"Siz gidin. Bir şey unutmuşum."

Kapılar kapandı.

Otobüs hareket etti. O yoktu otobüste.

Camda Jennifer'in şaşkın suratı. Ne yani? Hava cidden soğuk ve karanlık. Kasım havası. Caddenin öbür tarafına.

Okulun koridoru karanlıktı. Hiçbir sınıfta ders yoktu. Halk eğitim kursları da başlamamıştı. Hayalet sessizliği. İnce demir parmaklıklar, korkuluk, merdivenden yukarı. Bir eli tırabzanda. Betona yatırılmış pencere eşikleri.

O zaman tek başına gitmişti. Kimseyle konuşmamıştı konuyu. Kiminle gidecekti ki? Hanfried'le ilişkisi bitmişti. Wolfgang'ı ilgilendirmezdi. Karın altı bölgesi meselesi. Küçük bir müdahale ve bir gece hastane. Wolfgang'ın işi başından aşkındı. Hareketli zamandı. Sınır açılmıştı. Para yeni paraydı. Yıllarca bitki üretimine öncelik tanınmıştı. Şimdi öcü alınıyordu. Hayvan besicilerinin ayaklanması. Ne olacağını kimse bilmiyordu. Bilgiçlik taslayan bir sürü insan. Önce yeni bir süt inekleri sistemi kurulacağından bahsediliyor, daha iyi ürün bazında beslenmeye yönelmeleri öneriliyordu. Doktor zamanı geçmiş demişti. Ama sonunda yine de yapmıştı. Henüz geçiş süreci kuralları geçerliydi. Kafası kel olmasına rağmen yakışıklıydı. Kesin buralı değildi. Başındaki birkaç saç teli elektrik kabloları gibi dimdik duruyordu. Hemşire edep yerini jiletle tıraş etmiş ve elini tutmuştu. İğne etkisini gösterinceye kadar. Uyanınca ilk algıladığı şey, hastanenin buzlu pencere camı olmuştu. Çizgili-kumlu kapı camları. Anne babasının mutfak kapısı camına benzer. Örümcek ağından bir tül. Fotoğraf albümünde parşömen kâğıt. Kurbağa süt dükkânına girer. Satıcı kadın: Küçük kurbağacık, buyur, ne istiyorsun? Kurbağa kese yoğurdu der. Claudia her seferinde gülmekten kırılıyordu. Küçükten beri. Büyüdükten sonra da. En sevdiği fıkraydı. Süt dükkânı var mıydı acaba? Belki eskiden. Mandıralar kapanmıştı. Bir günden ertesi güne, aniden. Kimse bilemiyordu sütü ne yapacağını. Okulda herkes Coca Cola içiyordu. Yayılım sezonundan sonra sığırları her yıl olduğu gibi götürüp teslim etmek istediklerinde kesimhaneler de yoktu kışlık ahırlar da. İnekleri ne yapacağını kimse bilmiyordu. Öldüm pahasına seyyar celepler alıp götürüyordu. Sütler tarlalara dökülüyordu. İkinci bir çocuğun hakkından gelemezdi. Claudia ergenlik çağına girmişti. Wolfgang işyerinin mücadelesini veriyordu. Süt verebilmesi için ineğin buzağı doğurması gerek. İnek süt

verirse inektir. Kadın çocuk doğurursa kadındır. Antikor. Yanlış Rh-faktörü. Hiçbir şey uymuyordu. Claudia'yı doğurmuş ve beslemişti. Görevini yerine getirmişti. Daha ne yapsındı? Emzirmesi mümkün değildi. Sütü yoktu. Edep yeri kılları çabuk büyümüştü. Hayret edilecek şey. Kılların vücudun belli yerlerinde belli uzunlukta kalmaları. Genetik program.

Nasıl üşümüştü, omuzları buz gibi, başı ürpermişti, kaz derisi. Ama normaldi. Ta eskiden, insanın kürklü zamanından kalma. Düşman birisiyle karşı karşıya kaldığında diken diken saçlar insanı daha güçlü gösterirmiş. Düşman yoktu. Her şey normaldi. Normal olan neydi ki? Bazen bir kural istisna olabiliyordu. Çiçeksiz bitki. Yaprak bitlerinin çiftleşmeden üremeleri. Uçamayan kuşlar. Boşanabilirlerdi. Bunu hiç düşünmemiş olması.

Bir çarpma sesi. Kapılardan biri açıktı. Temizlikçi kadınlardan biri sandalyeleri masaların üstüne kaldırıyordu. Hâlâ bu dederon naylon önlükleri giymeleri. Zemin cilası. Ginkgo asidinden daha berbat kokuyordu.

Hanfried önce dikkatini çekmemişti. Halk inisiyatifiydi. Nihayet, kişinin kendi serbest iradesiyle katıldığı bir Subbotnik. Wolfgang katılmamıştı. Tehlikeli bulmuştu. Su birikintilerini çöplerden temizlemiş, yeni binalar blokunun arkasındaki patika yolun kenarına ağaç dikmişlerdi. Tarla kenarı şeritleri. İlk başlarda Hans da katılmıştı. Rahibin sırık gibi incecik çocuklarıyla Claudia da katılmıştı.

Hanfried hep fidan bulup getiriyordu. Kendiliğinden çıkan yabani fidanlar. Akçaağaç, kayın ağacı, kestane. Ormancıdan. Bazen Inge Lohmark da birlikte giderdi. Tekrar hamile kalacağını gerçekten düşünmemişti. Çocuk yapabileceğini unutmuştu. Claudia'nın âdet kanamaları başlamıştı çoktan. Olgunlaşan yumurta periyodu. Kendisiyle bir ilişkisi yoktu. Daha sonra aklına gelmişti. Röntgene gittiğinde imzalarken: Hamile değilim. Durdurma, sanki hamilelik daha sonra devam ettirilebilecekmiş de. Bu çocuğu başka bir zaman dünyaya getirmek. Her iki çocuğunu da kaybetmişti. Hem doğmayan çocuğunu hem de doğan. Saçmalık.

Düşünülmesi bile olası değildi. Diktikleri ağaçlar çoktan sökülüp sürülmüştü.

Belki o heykelin elini öptüğü için. İspanya. Costa Brava. İlk yurtdışı gezisi. Dağda bir manastır. Siyah Meryem'i kutsama. Sağlık ve doğurganlık. Böyle bir şeye inandığından değil. Anne sevgisi, bir hormon. Bir mitos. Açlık zamanının şişman Tanrıçası, tarımdan daha eski zamandan kalma. Willendorf Venüsü. Kumtaşından tıknaz vücut, kocaman ana-karnı üzerinde kocaman sarkık memeler, devasa popo. Yüzü yerine küçücük bukleler. Safi doğurganlık.

Müdür odasının kapısı açıktı. Sekreter kadın yarım gün çalışıyordu. Aslında kimse görmezdi sekreteri. Şimdi onun yerinde Kattner oturuyordu.

"Lohmark? Bu saate ne yapıyorsun burada?"

"Bir şey unutmuştum da." Yine. Sanki gizleyecek bir şeyi varmış gibi.

"Ne unuttun?"

Onun kendi taktiğini uygula. Cevap vereceğin yere karşı soru sor. "Peki sen?"

"Bulmaca." Gazeteyi kaldırmıştı.

"Eski Mısır'da ölüler Tanrısı."

Bu bir soru muydu?

Avusturyalı bir aktris, on üç harf.

Bilmem.

"Neyse. Başka ne vardı? Bir saniye. Ha, bu kolay. İlk insan."

"Maymun." Otomatik olarak çıkmıştı ağzından. Refleks gibi.

Kattner hayretle kabararak. "Maymun! Akıl alası değil." Sandalyeyle geriye doğru çekilip başını arkaya atmıştı.

Doğru yanıt Inge Lohmark'ın aklına şimdi gelmişti. "Maymun. Maymun. Maymun." Kattner sakinleşeceğe benzemiyordu.

"Lohmark, bu cevaba benden bir arı damgası." Gel der gibi bir el hareketi yapmıştı. "Hele bir otur bakalım."

Sandalye rahat değildi.

Kattner sandalyesini yeniden masaya doğru itmişti.

"Zaten sana söylemek istediğim bir şey var."

Hep bu suni aralar.

"Şaşırmayasın, yakında kimya kursları senin sınıfta yapılacak."

"Niye?"

"Yaratıcılık kurslarının mutlaka lavabo olan bir sınıfta yapılması gerek. Renklerle ilişkili olması şart. Tahmin edebileceğin gibi, Schwanneke arkadaş sınıfını vermiyor. Esasen: Biyo ve kimya, biri olmadan diğeri zaten olmaz."

Kimya dilsizdir. Biyoloji konuşur. Inge Lohmark kimya derslerinde zaten hiç iyi değildi. Sitrik asit dönüşümü. Elektronlar zinciri. Kimyanın eksikliğini belki hissedebilirdi. Ama kendi sınıfında asla. Okul bahçesine yayılan koku yetip de artıyordu.

"Şimdiye kadar hiçbir atom mikroskop altına alınmamıştır." Bunu ona staj müdürü söylemişti.

"Tabii, tabii. Bilmiyor muydun?" Tümden şaşırmış gibi yapıyordu. "Artık moleküller elektron mikroskoplarıyla görülebiliyor."

Tabii ya. Bir yerlerde bunu o da okumuştu.

"Önemli değil. Kimyada ben pek iyi değildim. Model mi yoksa gerçek mi olduğunu hiç anlamadım." Dostça sırıtma. "Ben hep üç alıyordum. Ne anlama geliyordu üç tam olarak? Yeterli. Yeterli olmaktan daha güzel ne var ki?" Neredeyse şarkı söyler gibi konuşuyordu. "Öyle değil mi?"

"Çoktan beri meslek içi eğitim seminerlerine katılmadım." En son kesin en az on yıl önceydi.

"Inge, anla artık. Artık değmez."

"Bugün kimdi peki öyle atıp tutan, insan ömür boyu okula gitmeli falan diye?"

"Evet, gitmelisin. Branşındaki yeteneğinden şüphe duyacak en son kişi benim. Ama bizim eyaletteki öğretmenlerin yüzde doksanı kırk yaşın üstünde. Düşünebiliyor musun bunun ne anlama geldiğini?"

"Tamamen ihtiyarlamış. Belli ki gelecek yaşlılarındı. Sadece ekonomik olarak bile onların. Tek büyüyen pazar. Günümüzde altmış yaşındaki insanlar yirmi yıl öncesindeki kırk yaşındaki insanlardan daha genç."

Rüzgârda küçücük bir bayrak.

"Ama sen de biliyorsun: Yaşam mücadelesi. Bu konunun uzmanısın. Biraz tazelik bize iyi gelir. En diri ve en güçlüler yaşayabiliyor!" Karnını sıvazlamıştı.

"Sen de biliyorsun, kimse emin değil ne olacağımızdan, benim ne... yani sizi bekleyen nedir. Bu nedenle insan zamanında faaliyet gösterebileceği bir alan aramaya başlasa iyi olur."

Amacı neydi, bu adam lafı nereye getirmek istiyordu?

"Örneğin, Neubrandenburg Eyaleti."

Bu adam neden bahsediyor?

"Branşın tabii ki kalacak."

"Branş? Niye? Neden bahsediyor?"

"Veya..." Derin bir nefes almıştı. "... veya burada bu şehirde kalırsın."

"Bölge okulu?" Dünyada gitmem. Düpedüz şantaj bu.

"Hayır, hayır." Onlarda zaten öğretmen fazlalığı var. Daha iyi bir şey: Köküne geri dönmek. Anlamaya çalış lütfen. Bir kez daha baştan başlayabilirsin." Bir anlam vermek mümkün değildi.

"İlkokul!"

Kafayı yedi galiba. Çabucak anlaşılır. Onun korkacağı bir durum yok. Akıllı hayvan beklemesini bilir.

"İlkokulda ben ne dersi verebilirim söyler misin lütfen?" Onun vereceği karar değildi bu. Personelle ilgili karar vermek ona düşmezdi.

"Ne olacak? Hayat bilgisi. Tam sana göre. Orman, ev, insan. Sıcaklık ölçmek. Bulutları gözlemlemek. Mantar toplamak. Burada hasretini çektiğin temel bilgiler. Sen bunun için öğretmen olmadın mı? Çocuklara bir şeyler öğretmek için?"

Kesinlikle bunun için öğretmen olmamıştı.

"Sen de biliyorsun, işsizlik parası sadece iki yıl ödeniyor. Öğretmenliğe yakın başka görevler de var hiç de hoş olmayan: Örneğin, davranış bozukluğu olan zor eğitilir çocuklarla çalışmak. Tımarhanede gece nöbeti. Çocuk yurdunda vardiyalı çalışmak."

Kattner ona hiçbir şey yapamazdı. Sosyalist kişilik öncelikle çalışma sürecinde belirlenir. Kurala göre çalışma. İşten çıkarıldıkları için gökdelenlerden atlayan Çinli işçiler. İşini kaybettiği için bütün aile fertlerini öldüren baba. Ebedi ödenemeyen borçlar. Çocuk yurtları var mı hâlâ? En büyük yararlı hayvan insandır. İş olmadan yaşam olmaz. Niye öğretmen olmuştu?

"Ama bunlar daha geleceğe dönük düşünceler. Şimdilik tabii ki burada kalacaksın. Sadece bir düşünceydi benim söylediklerim."

Ama atları ürkütmekti. Annesi ve babası sana uygun bir meslek dedikleri için. Genişletilmiş politeknik yüksekokula gidebilmek için bir mesleğin olması zorunlu olduğundandı. Çocuklar doğduğundan ve öğretmene gereksinim olduğundandı. Her zaman. En azından eskiden.

"Ama sen niye hâlâ? Arabanın çoktan tamir olmuş olması gerek. Niye hâlâ otobüsle gelip gidiyorsun?"

"Ekoloji."

Alnını kırıştırmıştı. Tek kelime inanmıyordu.

"İyi görünmüyorsun Lohmark. Merak ediyorum. Stresli gibi görünüyorsun. Yorgun görünüyorsun. Biraz rahatla, kendine gel. Bir kursa git. Saat on beşte eski Rusça sınıfında yanılmıyorsam takı yapım kursu var. Bir saniye, hemen bakayım." Destenin arasından yazılı sarı bir kâğıt bulup çıkarmıştı.

Hemen gitmesi gerekirdi. Burada bir dakika daha kalmanın ve bu sirk direktörü tarafından aşağılanmanın bir anlamı yoktu. Bir sonraki otobüs saat altıda. Yarından itibaren yine otobüsle gelirim. Burada hâlâ niye bekliyorum ben?

Kattner beklentili bir bakış fırlatmıştı.

Vücudu güçsüz. Başı ağır. Beyin korkunç bir enerji tüketici. Ascidiacea omurgasız tulumlu hayvan, büyüyüp yerleşince ayrılıyor. Denizanalarının da beyni yok. Bir sinir sistemiyle yetiniyorlar. Bu baş. Doğum için bile devasa bir şey. İnsan kolay buzağılayıcı değil. Kocaman bir beyin, bilgi deposu, buzul çağı geyiklerinin boynuzları gibi gereğinden büyük, mamut dişleri, kılıç dişli kedilerin uzun yan dişleri.

Kötü yazgı. Çıkmaz sokak. Günün birinde. Ne faydası olacak? Bu bilgi birikimi. Eskiden bilmediklerimiz, henüz bilmediklerimiz, ileride öğreneceklerimiz. Ot. Meslek içi seminerin de bir faydası yok. Yetişmek mümkün değil. Her şey daha bir karmaşık, daha bir anlaşılmaz hâl alıyor. Henüz araştırılmamış o kadar çok şey var. Biyolojide yanıtlanmamış daha bir sürü soru var. Türler arasında anlaşılmayan örgüye benzer iç içe girmiş grift ilişkiler. İlerideki deneyler yanlış olduğunu kanıtlayacak bile olsa bazı varsayımlar günümüzde gerçek kabul ediliyor. Alfabesi dört harften oluştuğundan yaşamın sırrının bir roman olduğu düşünülmüştü. Romanlar neydi ki? Dünya görüşlerinin resmedilmesi. Yapı planlarının sırrı çözülmüştü ama hiçbir şey anlaşılmamıştı. Gizli bir yazı. Arada bir sözcük oluşturan üniteler, kromozom ipliği, DNA zinciri. Tarlaya para ekmek. Organizma gerçekten genlerinin kölesiyse efendisini anlamak mümkün değil. Bilinmeyen o kadar çok şey var. DNA hakkında. Bilhassa RNA hakkında. Bilinmeyen işlevler transkripti, geçici olarak durdurulmuş sözde genler. Ekler ve ana mekânlar. İşlenmemiş, gereksiz bilgiler. Zekâ, tek yumurta ikizlerinde bile eşit dağılmamış. Genetik anlamda insan hayatında kendisinin bile aynısı değil. Her gün yeni bilgiler ortaya çıktığından okul kitapları yeniden yazılmak zorunda. Hem de gittikçe daha kapsamlı. Yeni araştırmalar. İdrak edilemeyen. Aklımız bizi daha zeki kılmıyor. Nedensellik-zinciri-gömleğine sıkıştırılmış nöronal hayal "*Ben*", gerçekten pahalı bir multimedya şovu. Hayvan olmak varmış. Gerçek bir hayvan. İradeyi dizginleyen bilinci olmayan hayvan. Hayvanlar ne yaptıklarını her zaman bilirler veya daha doğrusu, bilmesine gerek olmayan hayvan olmak. Tehlike anında kertenkele kuyruğunu atıverir. Gereksiz yükten kurtuluverir. İnsanın her an bir sonra ne yapacağını, nasıl davranması gerektiğini düşünmesi yok mu. Hayvanlar gereksinimlerini bilirler, güdüleri vardır. Aç veya tok, yorgun veya değil, korkak veya çiftleşmeye hazır. Öylesine yaparlar. Sürünün peşinden giderler, kaynağa doğru yüzerler, esneyerek, duruma göre, güneşe

veya gölgeye yatarlar. Yağ tabakası oluncaya kadar beslenirler. Kış uykusuna yatarlar.

Kattner çalışma masası lambasını yakmıştı. Karanlık bastığından. Işık ağzına vuruyordu. Gözleri gölgede. Inge Lohmark'ın güdüsü neredeydi? Buraya nasıl gelmişti? Şu anda atması gereken kuyruğu neredeydi?

Evrim Bilimi

Ağaçların arkasından yüzünü gösteren güneş ormanın üzerindeydi. Her şey pussuz sissiz net görünüyordu: Çiçeğe durmuş tırtılımsı söğüt tomurcuğu ve beyaz benekli ateş dikeni, göz alıcı sarılıkta altın çanak ve yeşil yapraklı incecik huş ağacı. Günlerden beri yağmur yağıyordu. Bugün sabahtan itibaren gökyüzü masmavi ve hemen hemen hiç bulut yok. Bataklık otlakta su birikintilerinde yansımalar. Kocaman su birikintileri, göl gibi büyük. Yakında Paskalya. Öbür hafta tatil başlıyor. On gün. Zamanı da gelmişti. Ne kadar sakin, huzurlu. Hemen hiç araba yok. Yol kenarında öğrenci yok. Otobüs çoktan geçti. Durak yalnız ve mahzun. Sanki yıllardır kullanılmamış.

Pencere camını açmak oldukça zor. Er geç yeni bir araba almak zorunda. Ama Wolfgang daha yeni bir tane kuluçka makinesi aldı. Kırk yumurta sığıyor. Kuluçka zamanı başlamıştı. Biraz serin olmasına rağmen güneş yine de yakıcıydı.

Hava ısınacak, sıcak olacak. Yumuşak batı esintisi. İlkbahar. Sanki yaz. Ihlamurların dahi uçları parlamaya başlamış. Anemon çiçeklerinden zemin benek benek beyaz. Arpa yemyeşil, neredeyse mavimsi. Işığa karşı bir karaltı. Tarlada biri geziniyor, ellerini arkasına kavuşturmuş. Öne eğilmiş, rüzgâra karşı direniyormuşçasına kısa adımlarla yürüyor. Inge Lohmark ayağını gaz pedalından çekti. Karaltının yanında oradan oraya koşuşturan bir leke, küçük kırmızıya yakın kahverengi bir hayvan. Sıçramalarında dengeye yardım eden ucu kıvrık kuyruğu dimdik. Olsa olsa bir kedi olabilir. Hans. Şimdi tanıyabilmişti. Hans'tı, Elisabeth'le. Otlar arasında oraya buraya sürtünen, geride kalmamak, Hans'a yetişebilmek için arada bir sıçrayan Elisabeth. Tencere yuvarlanmış kapağını bulmuştu.

Çok doğru yapıyordu. İnsan tatilden tatile güç bela yetişebiliyor. On gün olsun o yorgun güruh olmadan hayat. On gün, insanın sadece ve sadece kendisine ait on gün. Sadece: Bahçe. Ev ve Hans tabii ki. Bahçe çiti önünde günlük konuşmalar. Aslında yerini bulabilen bir tek Hans var. Kendi evinde, ininde, onu kontrol altına alan iki dış mekân termometresi ve hava raporu. Emekli yaşamı. Aslında korkunç bir şey. Gitmesi gerek. Ivenack'taki meşelere. En az Kaliforniya'daki mamut ağaçları kadar yaşlı. Belki daha da yaşlılar. Rügen kireçtaşı kayalıklarına veya çakmaktaşı taşlıklarına. Plajda gezinti. Hiçbiri uzak değil. Alageyiklerin serbest dolaştıkları ağıllar. Beyaz benekli derileri.

Otobüs niye orada ön tarafta? Yolun ortasında. Mavibeyaz çizgili, koyu camlı. Gerçekten okul otobüsü. Bozulmuş olsa gerek. Çocuklar dışarıdaydı. Renkli anoraklar şarampolde. Kevin ve çömezleri tarlada. Neşeli görünüyorlardı. Nihayet bir şamata. Birkaç kız yolda lastik atlıyordu. İtişip kakışma ve gürültü. Tam ortalarında Marie Schlichter'in otobüs durağı suratı. Şoför otobüsün etrafında dolanıyordu, kulağında cep telefonu. Dirseği karnına dayalı. Şimdi bir kapak açtı ve başını içeri doğru uzattı. Jennifer da orada, yaklaşıyordu ve eliyle Inge Lohmark'a gel işareti yapıyordu,

bir şey söylemek istiyordu. Nihayet karşı şerit açılmıştı. Gazla ve solla.

Bugün ölmüştü. Okula yarısı geç gelirdi. Ama konuyu yine de işleyebilirdi. Hamsin Yortusuna kadar evrim. Daha sonra tekrar ve yılı bitiriş. Merkezi ders planı olmayışı ne acı? Günümüzde her eyaletin kendi kitapları ve kendi lise bitirme, Abitur, diploması var. Yanlış yorumlanan esneklik. Sanki Bavyera'da başka doğa yasaları geçerliydi. Sinir sistemi merkezi. Bu özgürlük değil. Herkes kendi bildiğini yapıyor. Eskiden ders planında en fazla iki haftalık geriden gelinebilirdi. Yetişmek mümkündü. Günümüzde artık başka bir yere taşınan yandı. İnsan zaten yanmıştı ya. Şansından arabayla gidiyordu. Eskiden ta Riesengebirge'ye otostop yaparak gitmişti. Artık otostop yapan yok. Bir o eksikti. O güruhla yolculuk. İstemeden günübirlik geziye gittiği bir gün. Bir defasında arzu ettiği hâlde. Bir kaza. Olağanüstü durum. Sabit yanal konum. Ölüm kalım meselesi. Ama yaralı yoktu. Ambulans yok, tütatütata yok. Bir şey olmamış. Olmuşsa bile önemli değil. Dizi çizilmişti. Düğüne kadar geçerdi. O kadar kolay ölünmez. Babasının sözüydü. Bak görürsün. Babası kendisi yuvarlanıvermişti durduk yerde. Şansı varmış, tüm bunları görmedi. Değişim denilen şeyi. Işıktan çekil. Ambulans geldiğinde her şey bitmişti. Ama annesi? Yıllarca erime. Hemen onunla birlikte ölmüştü. İki katı doz. Bu dedikodu. Ben ölürsem. Şantajdı bu. Numara, itiraz edilme provokasyonu. Yaşlanınca hepsinin de yumuşaması. Ölüm korkusunun yan etkisi. Yıllarca sorgulanan şeylere duyulan pişmanlık. Son metrelerde teslim olma, kabul etme. Vücut fonksiyonları yavaş yavaş durmaya başladığından. Pörsümüş eller. Pergament gibi deri.

İşte bir sonraki durak. Saskia ortaokuldan birkaç oğlanla beraber. Kulaklıkları takılı. Elleri pantolon cebinde. Sipariş verilmiş de alınmamış gibi. Sap gibi. Çok beklerler. Arkalarında büyükçe bir köpek kulübesine benzer tahta baraka. Tasmalı ipe bağlı hayvanlar. Aynen öyleler. Zincirin yetiştiği yere kadar. Yarıçap belirlenmiş. Mekânsal ve zamansal. Gün be gün beklerken çiğnenmekten sertleşmiş kumlu zemin. Bir iki kazılmış yer. Gömülmüş kemikler.

Yol ayrımına gelmişti. Ormanın içlerini gösteren sarı ok. Sinyal ver. Fren yap. Sapmıştı. Yol tamamen gölge. Soğuk hava. Pencereyi yine kapat. Ladin ağaçları. Orman zemininde dikensi yapraklar. Siyah zeminde ağaç gövdeleri. Elini gözlerinin önüne siper et. Karşıdan gelen araç yok. Kaçış. İleri doğru kaçış. Birkaç ev. Kırık dökük asfalt. Çukurlarda hâlâ yağmur suyu birikintisi. Bir çiftlik evi daha. Satılık. Parke taş yol. Son köy. Alçak çitler, çekilmiş perdeler. Hiç kimse yok. Orada dikiliyordu. Gerçekten oradaydı, dikiliyordu. Yüzü camdaydı.

Kapı açıldı.

"Binin. Otobüs bozulmuş, yolda kalmış."

Oturdu, sırt çantasını bacaklarının arasına sıkıştırdı, kapıyı çekti, elini kemere attı, kemeri bağladı. Motor inledi. Fazla gaz. Hiç bu tarafa bakmıyordu. Tek kelime yok. Yakasında mavi rüzgârlık ceketin dışa devrilmiş astarı. Çıplak boynunda kızarmış lekeler. Kahverengi saçların altından parlayan solgun deri. Sadece motorun gürültüsü.

Bütün ıvır zıvır torpido gözünde, koltuklar arasındaki kutuda. Sanki orada onu ele verecek bir şey varmış. Sanki onunla bilmem ne yapmak niyetindeymiş. Sadece Wolfgang'ın kartviziti, kendi anahtarları, yalancı iğde aromalı öksürüğe karşı birkaç bonbon. Çocuk yaşta birisini baştan çıkarmak. Radyoyu açmak? Yo, hayır, olmaz. Aklını başka yere çeler. Temiz hava. Pencereyi yeniden azıcık açmak. Nefes almak için hava. Şimdi daha iyi. Tarlalarda birkaç ağaç.

"Bu çukurlar buzul çağından kalma."

Şimdi, nihayet başını çevirmişti. Onu duyuyordu.

"Tarlalardaki ağaç grupları, bataklık çukurlar buzul çağından. Buzlar çekilince kalan buzullar erimiş, çukurları oluşturmuşlar, bazen yeraltında boşluklar bile oluşmuş. LPG denilen tarım kredi kooperatifleri bazı çukurlara kum doldururdu. Traktörlerle tarlalarda dümdüz gidilebilsin diye yaparlardı. Ama çukurlara hep yeniden su dolardı. Öylesine derin, ta buzul çağından kalma. Kurutulmaları mümkün değil. Ayrıca hem çok önemli biyotoplardır."

Erika güya kaval kemiğini kaşır gibi yapmıştı; oralı olmadan, çocuk gibi, utanmadan. Dişi pedofil var mı acaba?

"Karaca yavrusu gördünüz mü hiç? Doğada yani."

Şimdi açıktan açığa pencereden dışarı bakıyordu.

"Yoo, niye?" Nihayet bir sözcük.

"Çocukken böyle bir ağaç grubu içinde bir karaca yavrusu görmüştüm. Yüksek evsinin altında çalıların arasındaydı. Bakışmıştık, karaca yavrusu ve ben direkt göz göze gelmiştik. Öyle güzeldi, elimi uzatsam tutacağım, öyle yakın, belki yarım metre ötemdeydi. Elimi uzatsam okşayacaktım. Kırmızı-kahverengi, beyaz benekli tüyleri vardı. Tabii ki elimi sürmedim. Biliyorsunuz, annesi reddederdi. Yabancı koku nedeniyle."

Oturakta bir o tarafa bir bu tarafa kayıp duruyordu. Dizlerini sıkıca birbirine yapıştırmıştı. Belki korkuyordu. Çünkü onunla istediğini yapabilirdi. İstediği ne olabilirdi ki? Ondan ne istiyordu? Wolfgang'ın kartvizitinde devekuşu silueti. Anahtar, bonbonlar. Henüz hiçbir şey olmamıştı. Şimdiye kadar gören birileri olmamıştı. Onunla ne yapmak isteyebilirdi ki? Ormana, yüksek evsine, sulak araziye. El ele. O ister istesin ister istemesin. Kapatmak. Bırakmak. Herhangi bir yerde. Öylesine. Çocuk kaçırmak. Hâlâ çocuk muydu? Her halü kârda ama reşit değil. Çok güzel de değil. Onun elindeydi. Kim kime bir tuzak kurmuştu? Niye bir kız öğrenciyi arabasına almıştı? Ondan sonra? Onu burada arabadan atamazdı ya. Herhâlde yanılmıştı. Yalan söylemek. Derse katılım yetersiz. Hiçbir şeye ilgi duymuyor. Bütün öbürlerinden daha iyi birisi değil. Gözlerini önüne dikip duruyordu. Ruhsuz. Ne istenirse yapanlardan. Yaparsa yapsın! Onu bir ağaca bağlamak. İyice bakması için zorlamak. Bir yanıt vermeye mecbur etmek. Olur ya belki bir karaca yavrusu geçebilirdi yakınlarından. İşte bu. Bir daha hiçbir şey söylememesi için ağzını tıkamak. Nasıl da lakayt oturuyordu. Nefes alıyordu. Sanki hiçbir şey olmamış gibiydi. Olmamıştı da. Söylenecek söz de yoktu.

İlerde biteviye dönen bembeyaz rüzgârgülleri kanatları. Sulanmış bir tarlada yolunu şaşırmış birkaç kuğu. Şimşirlerde göz kamaştırıcı renklerde çöp, çalılıklarda plastik torbalar. Bahçelerde ateş rengi yabani laleler çiçek açmıştı. Araba

galerisi önünde dalgalanan bayraklar. Binaların cephelerinde dalların incecik narin gölgeleri.

Öğretmenlere ayrılmış park yerinde her zaman olduğu gibi onun yeri boştu. El frenini çekti. Erika kemeri çözdü, elini sırt çantasına attı, arabadan indi, kapıyı kapadı. Hızlı çarptı.

"Günaydın!" Bir bu eksikti. Kırmızı bisikletiyle gelen Schwanneke.

"Selam, Inge." Sırıtıyordu. Bilerek. Her şeyi görmüştü. Arabada. Küçük bir zafiyet. Yeter artık. Nokta.

"Günaydın." Bugün demek minimum sayıda öğrenci. Diğerleri henüz görünürlerde yoktu. Kelimenin tam anlamıyla yolda kalmışlardı. Normal ders değildi. Zayıf öğrencilere destek dersi. Geçen bütün yıllarda bunu enflüanza virüsü filosu bile bir kez olsun başaramamıştı. Sabah güneşi gözünü alan birkaç hacıyatmaz. Refleksler çalıştığı müddetçe biyoloji dersi iki kişiyle bile mümkündür.

"Oturun."

Talimata göre görev. İstisna olmamalı artık. Seyirci sayısı oyuncu sayısından çok olduğunda tiyatro oynanıyor. Şu anda da öyle bir durum var, öğrenci sayısı öğretmen sayısından daha çok: Altıya bir. Erika ve şehirden beş salak. Sahnede yine bizzat kendisi: Bayan Lohmark. Tamam: Perde açılabilir.

"Kitapları açın, sayfa yüz seksen iki." Önlerinde tek bir sayfada geride bıraktıkları ne varsa duruyordu: Dünyanın devirlerinde yaşamın gelişmesi. Salyangoz kabuğunun sarmalımsı kıvrımlarında şekillendirilmiş, arkeyan devirden kuaterner devre, hiçlikten günümüze, farklı farklı evreler ve zuhur edişler: Süngerler, algler, trilobitler, dallı bacaklılar, omurgasızlar, derisi dikenli ekinodermler, midyeler, yosun hayvancıkları, kafadan bacaklılar, eklem bacaklılar, zırhlı balıklar, ağaç boyunda eğrelti otları, deniz iguanası, devasa yusufçuklar, kömür ormanları, uçan dracolar, uzun boyunlu devasa kertenkeleler, tüysüz devekuşları, atların atası yabani atlar, kılıç dişli kediler, mamutlar ve ilk insan.

Sarmalın merkezini siyah bir boğaz oluşturuyor, geçmişe uzanan inanılmaz bir girdap, her şeyin başlangıcı, okyanusun derinliklerine doğru bir anafor, başlangıçla ilgili bütün teoriler gibi sisli ve karanlık: Haeckel'in sümüğümsüsü, Oparin'in ilkel çorbası, Miller'in gaz dolu cam şişelerinde ilkel atmosferi. Yaşam nasıl oluşmuştur? Kokuşmuş balçıkta kurtlar. İnanılmaz bir patlama. Elektrik deşarjı, organik moleküller, milyarlarca tekhücreliler, yaşamın yapıtaşları, zamana sıçrayış, mekâna sıçrayış, bütün oluşumların başlangıcı ve tam ortasında bir sayı.

"Üç virgül yedi milyar yıl."

Korkunç! Üç virgül yedi milyar yıl. Bunu söylemiş miydim yoksa söylememiş miydim? Önemli değil. Ne kadar düşünülürse düşünülsün her türlü düşüncenin ötesi.

Müfredat programında zamansal mekân duygularının geliştirilmesine çaba gösterilmesi deniliyor. Sanki insan, her yaş gününü dört gözle bekleyen biri gibi, sanki dünyanın kaç yaşında olduğunu merak ediyor. Yaşamlarının ne denli kısa bir an olduğunun, varoluşlarının ne kadar önemsiz olduğunun, her anın saçmalık derecesinde önemsizliğini idrak edecek deneyimden henüz yoksunlar. Hiçbir şey bilmiyorlar.

İlkel zaman denildiğinde tıslayan dinozorlar ve parlak uzun dişli, uzun tüylü filler, ölümüne mücadele eden binalar boyunda iguanalar, rakibinin ensesinden ısıran, karada yaşayan sürüngenlerin oluşturduğu Gordion düğümünü düşünüyorlar. Kışın mamut avına çıkan kavgacı mağara insanları. Ateşin etrafında oturmuş ağaç dalı yontan hayvan postuna bürünmüş Neandertaler. Milyonlarca yıl boyutunda düşünmeyi hiç mi hiç öğrenemeyecekler. Çevrelerinde yaşayan ne varsa hepsinin inanılmaz uzun yıllar süren küçücük adımların sonucu olduğunu. Evrim sürecinin gözlemlenemeyen, deneyimlenemeyen, küçücük mozaik taşlarına benzer ipuçlarının büyük bir çabayla ve hassasiyetle bir araya getirilmesiyle varılan bir sonuç olduğunu. Ne bir sayının ne de akıl almayacak derecede çok rakamdan oluşan bir sayının faydası yok. Orası artık son durak. Beynin pes ettiği yer. Hayal etmekle de bir yere varılamıyor. Bilhassa hayal etmekle.

"Çok hücreli yaratıklar yaklaşık olarak beş yüz milyon yıl önce oluşmuşlardır. Daha önce yaşam tekhücreliler yaşamıdır. Dünyamız üç milyar yıl ilkel, bakteriye benzer yaratıklarla doluydu." En başarılı hayatta kalabilme biçimi, asalaklık bazında yaşam, süreklilik hâlinde, dünyaya gerçekten hâkim olan yaratıklardı. Bakteriler ve virüsler tüm bu süreç içinde gelişme, evrilme gereği duymamışlardı. Beyinleri ve sinir sistemleri olmadan ölümsüz ve mükemmeldiler. Gelişme mükemmel olmayana mahsustur. Yumurtanın döllenmesinden itibaren önüne geçilemez bir sürü aşamadan ölüme kadar olan düzen değiştirilemez. İnsanın okula gitme zorunluluğu bile insan yapısının ne denli yetersiz olduğunun kanıtıdır. Diğer tüm hayvanlar doğdukları anda tamamdırlar. Yaşam için tamamdırlar. Yaşamla başa çıkabilirler. Hemen birkaç saat sonra kendi ayakları üzerinde durabilirler. Buna karşılık insan ömür boyu tamam değildir. Eksikli yaratıktır. Çelimsiz. Fizyolojik anlamda zamanından önce doğup cinsel ilişki ergenliğine erişendir. Doğaları gereği hazır olmayan ancak son geldiğinde yaşamları tükenen. İnanılmaz derecede öğreneceği çok şey olduğundan o kadar uzun yaşar insan.

"Ödeviniz, hayvanların ve bitkilerin devirlere göre tasnif edilmesiydi. Ferdinand, söyle bakalım ordovisyen zamanında nasıldı?."

Boğazını temizledi "Önce omurgalılar, çenesizler..."

"Tam cümleler hâlinde, lütfen."

"Em ... ilk defa omurgalılar, çenesiz balıklar, midyeler, mercanlar, denizkestanesi ve algler..."

"Ama bu bir cümle değil."

"... yosunlar, geliştiler."

"Denizanalarını unuttunuz. Onlar da geliştiler. Onları unutamazsınız. Ordovisyen döneminde deniz rengârenk denizanalarıyla doluydu, ta kambriyen döneminde bile. Koridorda gördükleriniz gibi."

"Mmm." Öğrenmeye hazır midilli atı gibi sallamıştı başını.

"Karbon devrini nasıl tarif edebilirsin Annika?" Huzursuzlanmasına fırsat bırakmamıştı. Çokbilmiş.

"O zaman çok büyük kömür ormanları oluşmuştu. Ormanlarda eğrelti otları, kırk metre yüksekliğinde ağaçlar, on metre yükseklikte atkuyrukları ve devasa yusufçuklar. İlkel sürüngenler gelişmeye başladılar. İlkel amfibyum ihtiyostega bunlara dahildir ve karaya çıkabilen ilk omurgalıdır: Öyle..."

"Teşekkür ederim. Yeter."

Veba gibi bir şey. Her şeyi doğru yaptığına inanan insanlara tahammül etmek gerçekten mümkün değil.

"Kretase devri?"

Sınıfa bir göz gezdirme, fazla yok ki zaten.

"Jakob."

Bugün süveter giymiş, kendisinin kopyası.

"Her zaman yeşil..." Koridorda bir gürültü. Kapının pat diye açılması ve devlet yolundan gelen güruhun sınıfa doluşu. Ceketlerin önü açık, ellerinde çantalar, kızarmış yüzler, rüzgâr tıraşlılar, sanki bir dağa tırmanmışlar.

"Herkes yerine otursun ve lütfen gürültü etmeyin. Konuşmak istediklerinizi teneffüste konuşabilirsiniz."

"Evet Jakob!"

Hafiften öksürük. Gözleri aldığı notlara dikili. "Geniş yapraklı her zaman yeşil ormanların, kuşların, dinozorların oluşumu."

"Peki, sonra ne olmuş onlar?"

"Yok olup gitmişler." Ses tonu nötr olmakla beraber taziye yüklü. Ölü defnedici gibi.

"Doğru." O zaman yaşayan türlerin yüzde doksan dokuzundan daha fazlası yok olup gitmişti. Ama hepsinin de düşündüğü ve bildiği tek varlık, tenis topu büyüklüğünde beyinli, vücut ısısını düzenlemekten aciz kırk tonluklar.

"Evet. Kütlesel ölüm! Tüm canlıların ve bitkilerin dörtte üçü ölmüştü! Ama bildiğiniz gibi, birinin ölümü bir diğerinin doğumu demektir. Canlıların ölümü, türün tarihsel evriminin en önemli özelliğidir." Yaşamın öyküsü bir yerde ölümün öyküsüdür. Her savaş ve her felaket yeni bir şeyin başlangıcı demektir.

Etrafı bir turlama. Kestanelerin tacımsı tepeleri. Tomurcuklar açıldı açılacak. Bazı dallarda küçücük, parlak yaprakçıklar görünüyordu, doğum yorgunluğundan bitkin dallarda asılı duruyorlardı.

Dinozorların yok olmasıyla kürklü omurgalıların dünyaya hâkimiyeti başlamıştı. Memelilerin zafer başlangıcı. Vücudu ısıtan kürklü deriye sahip olmak, sıcakkanlı olmak, yavruları canlı olarak dünyaya getirmek ve süt emzirmek avantaj sağlıyordu. Yumurtanın kabuğu ne kadar kalın olursa olsun anne karnında yavrular yumurtada olduklarından daha emindiler. Yuva talanı mümkün değildi ama anne doğal olarak her hayvan türünden daha tehlikeli bir hayat sürüyordu." Anne ölümü. Hayati tehlike arz eden doğumlar. Annelerin hamilelik ve lohusalık döneminde ölümleri. Her hamilelik rizikoydu. Vücudu yoran temelden bir değişim. Ortak kan dolaşımı. Aşırı alınan zevksel zehirler embriyoyu tehlikeye sokuyordu. Doğum bir yaralanma. Kan kaybı. Doğumla kıyaslandığında yumurtlama çocuk oyuncağı. Martha halam ölmüştü. Beşinci çocuğunun doğumundaydı. O zamanlar üç çocuktan biri bebekken ölüyordu. Erken doğal seçilim.

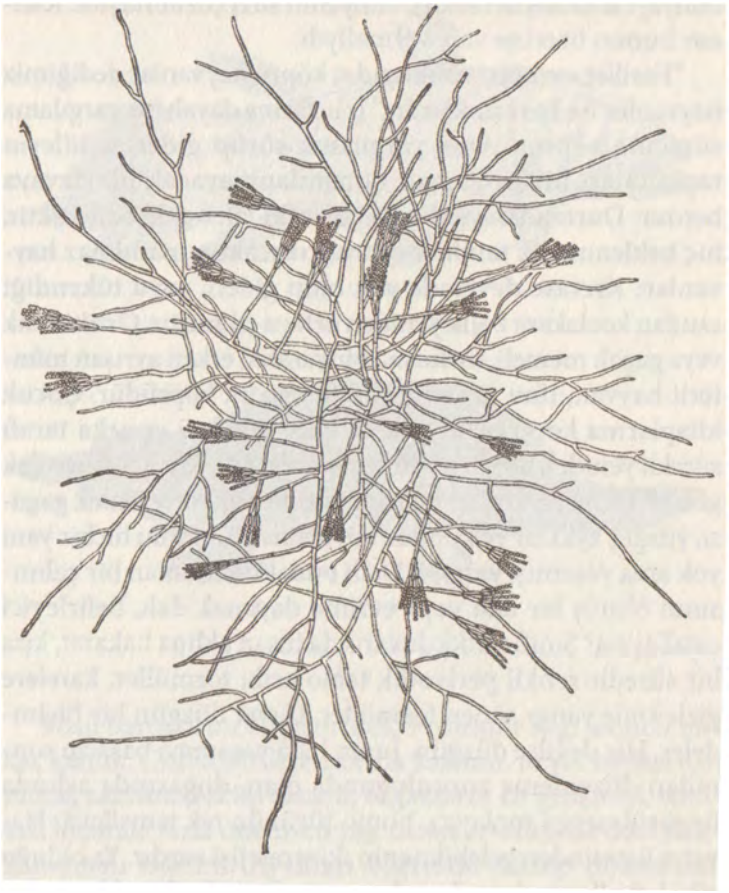
"Yaşam mücadelesinde başarı sağlayan her varlık için aynı şekilde başarılı olan yüzlerce rakip organizma ortaya çıkıyor. Biz bugün burada başkaları yarı yolda kaldıklarından varız." Birkaç hafta önce şehir içi otobüsünde bir adam felce uğramış. Bütün gün bir son duraktan diğer son durağa otobüste gidip gelmiş. Otobüsün şoförü adamın farkına otobüs akşam depoya çekilirken varmış. Artık yapılacak bir şey yokmuş. Yarı ölü adamı otobüsle on iki saat oradan oraya taşımış. Herkes kendini düşünürse diğerlerinin sorunu yok demektir.

"Bir canlı öldükten sonra normalde çürüme başlar. Akarlar, tespih böcekleri ve bir sürü mikroorganizma cesedi yerler. Ama en önemli görev mantarlarındır! Mantarlar ne hayvan ne de bitkidirler. Çok erken bir aşamada kendilerini diğerlerinden ayırmışlar, ayrışmışlardır. Kendilerine özgü bir imparatorlukları vardır. Üçüncü bir yaşam türüdürler!"

Bizim gibi tekhücrelilerin devamı. Eski anakaranın öncü sakinleri.

"Sözünü ettiğim, akşamları tavada pişirip yediğiniz yumurta mantarı veya özel yetiştirilmiş kültür mantarı değil. Sözünü ettiğim, gün be gün biriken bütün çöpleri, kuruyanları, ölüleri tüketen ve yok eden mantarlar. Herhangi bir mantar tarafından tüketilemeyen bir şey yoktur." Hazım ve duyu organları olmadığı hâlde tüm diğerlerinin artıklarından, fazlalıklarından ve atıklarından beslenme, atıkları ve artıkları değerlendirme konusunda uzmanlaşmışlardır. Önemlerini hiçbir zaman küçümsememek gerekir. Yaşamın temel prensiplerini en iyi biçimde temsil eden destruentlerdir. Diğerlerinin ölümünde yaşam bulmak aslında tüm yaratıkların yaptığı şeydir. Ne denli gelişmiş olurlarsa olsunlar, yaşayan tüm varlıklarda temel prensiptir. Ama tabudur. Kimse kabullenmek istemez.

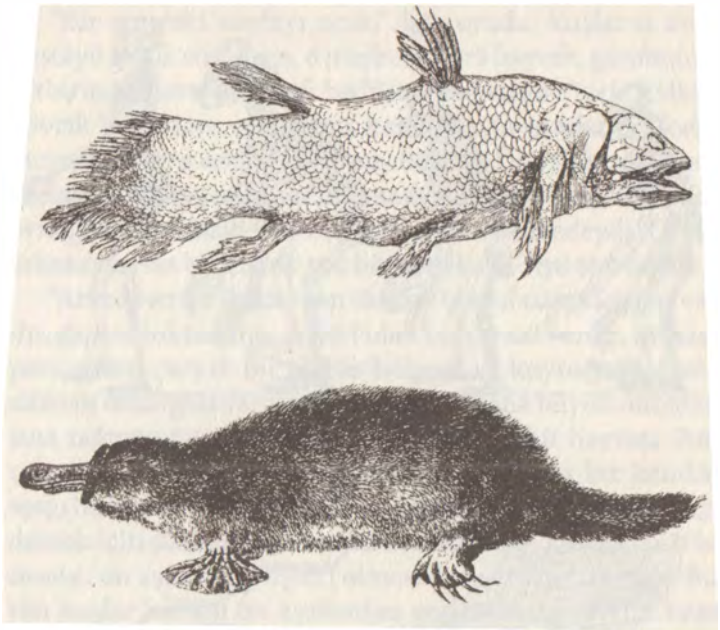
"Bazı organizmalar ayrışıp yok olmamışlardır. Kalıntıları tortu katmanında günümüze kadar gelmiştir ve bir zamanlar neyin nasıl olduğunu bize söylerler." Türlerinin rastlantısal temsilcileridir. Kurşuni parlayan arduvaz içinde ilkel zamanın on bacaklıları, balçıkta siyah kozalaklılar, sırlı seramik gibi kalın pullu ilkel balıklar. Kurutulmuş çiçek gibi kil ve kireç tabakaları arasında yamyassı. Zamanın ağırlığında kalıp gibi basılmış, kendi gölgesi görünümünde. Solgun gövdeler. Kurumuş cesetler. Sıkışıp resimlere dönüşmüşlerdir. Gerçek bir sanat eseri. Çocukların hazinesi. Annemin Yugoslavya'dan getirdiği taşlaşmış denizkestanesi. Cam gibi kehribar içinde sivrisinek bacağı. Kolaj çerçevede bir sürü taştan yontma kamalar, takozlar, türü tükenmiş mürekkep balığı kalıntıları. Tersiyer zamandan kalma meyveler, küçücük ve tavşan boku gibi yusyuvarlak. Sibirya'da Buz Denizi kıyılarında hemen hiç bozulmamış mamutlar. Donmuş, taş gibi, ölü. Bir keresinde Claudia ile buzun altında donup kalan ve onlarca yıl sonra bulunan adamla ilgili filmi izlememiş miydi? Sonra her şeyi adamın yaşadığı zamandaki gibi yapmışlardı, incecik bıyıklar, halka etekler ve parklarda faytonlar. Televizyon antik bir dolapta gizliydi.

"Fosiller sayesinde geçmişteki yaşamla ilgili bilgiye sahip olabiliyoruz. Değişim biliminin, ortak ataların, minnacık adımların atılmasında harcanan o inanılmaz enerjinin, yani evrimin en önemli kanıtları fosillerdir; akıl almaz uzun bir zamanda ve mekânlar ötesi! Bütün canlıların birbirleriyle akraba oldukları, hiçbir şeyin diğerinden ayrı olmadığı, öyle görünmediği hâlde birbirlerine bağlı oldukları gerçeği." Sayılara ve formüllere gerek görmeyen bir bilim. Onu anlayan

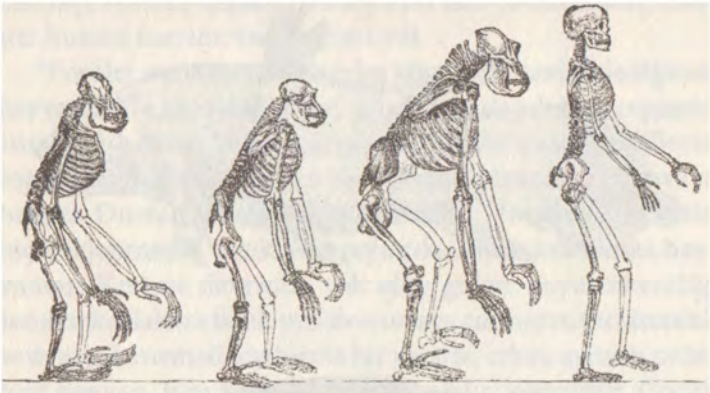
dünyayı anlamış demektir, dünyanın sırrı çözülmüştür. Kattner bunun üzerine vaiz vermeliydi.

"Fosiller evrimin tanıklarıdır, köprü hayvanlar dediğimiz hayvanlar ise baş tanıklardır." İpuçlarına dayalı bir yargılama sürecine benzer. Ama yargılama sürüp gider, delillerin toplanması hiçbir zaman tamamlanmayacak bir davaya benzer. Durmadan yeni ama çok eski izler elde edilecektir, hiç beklenmedik tanıklar ortaya çıkacaktır, inanılmaz hayvanlar: Kretase devrinde yok olup giden, soyu tükendiği sanılan koelakant balık yeniden ortaya çıkmıştır. Ornitorenk veya gagalı memeli, uydurma bir yaratık, erken ayrışan münferit hayvan, tüm türler arasında bağdır, köprüdür. Çocuk kitaplarına konu olan yaratık, başı, gövdesi ve arka tarafı sürekli yeniden kombine edilebilen yaratık: Küçücük boncuk gözler, incecik yarıklar hâlinde işitme organı ve ördek gagası, yüzgeç ayaklar ve kunduz kuyrukları. Uyumlu hiçbir yanı yok ama yaşamış, yaşıyor. Dallı budaklı kocaman bir çalımsının ölmüş bir dalı veya evrime dayanak dalı, belirleyici çatallaşma? Sınıfın arka duvarında insan aklına hakaret, kısa bir süredir renkli periyodik tablo asılı; formüller, karelere gizlenmiş yanıp sönen formüller. Gayet düzgün bir biçimdeler. Hiç değilse düzgün. İnsan hâlâ yaşamayı başarıp sonradan düzenleme zorunluğunda olan, doğasında aslında öngörülmeyen toplayıcı, homo türünün tek temsilcisi. Hayatın üstesinden gelebilmenin iki stratejisi vardır. Ya olduğu gibi kabullenmek ya da anlamaya çalışmak. Genel bir bakış atmak. Karanlığa ışık getirmek. Çalılıkta bir yol bulmak. Bulunan fosiller zincirinde birbirine bağlanması gereken o kadar çok boşluklar var. Ayrılan iki tür arasında köprü kurup ilintinin sağlanması gereken o kadar çok aralık var. Kocaman bir fundalık. Nereden geldiğimizin öyküsünü yeniden yazma umudu. İki türün kaybolmuş ortak atasının, zincirin eksik halkalarının, kara hayvanı olduğu hâlde denize geri dönen balinanın bir türlü bulanamayan atasının izini sürmek. Ne de olsa insan ne aradığını biliyor. Her şey biliniyor ama keşfedilmemiş.

Fosil parçalarını birleştirmek. Projektör ışığı altında birkaç kemik. Gittikçe irileşen sırıtık kafatası. Beyin kütlesi için birkaç santimetreküp alan; iç organların en gelişmişi, tehlikeli biçimde fazla önemsenmiş. İnsana evrilmede dört farklı memeli iskeleti. Ayakları üzerinde dikilip postundan sıyrılan maymuna benzer ata. Tırmanma yeteneğini iki ayak üzerinde durmaya yeğleme. Bir çift düztaban. Buna karşılık eller boş. İşe başlanabilir. Kaşlar üzerinde kabarıklık. Geniş çene. Bütün vücudu jiletle tıraş edilmiş bir maymunun görüntüsü. Yaşayan tek akrabamız yaşlı bir adam gibi görünüyor. Ayna önünde şempanzeler, sis içinde goriller.

Belki de maymunların atası biziz? Bir avuç kemik üzerine eğilmiş araştırmacılar. Karanlığa doğru bir adım daha. Kız adlı iskeletler. Yarım iskelet Lucy, fosil Ida: Lemura benzer ilkel memeli, çömelmiş, ıslak burunlu, kocaman kuyruklu, vampir eline benzer gelişmemiş iki elli küçük primat.

"Bir sonraki sayfayı açın." İşte orada, kuşların atası, kuştüyü giysili sürüngen, o meşhur köprü hayvan, günümüzde birbirinden ayrı iki sınıfı birbirine bağlayan zincir halkası. Kıvrık bacakları ve açılmış kanatlarıyla orada. İki kanat vuruşu, arkaya doğru kıvrılmış boyun. Üzerinden kamyon geçmiş gibi yamyassı. Inge Lohmark görmüştü onu, Berlin'deki örneğini, tüm fosillerin en meşhurunu. Müzedeydi. Camın arkasında. Bu bir çocuk mu bir melek mi diye sormuştu.

"Arkeopteriks iki hayvan türünü temsil eder: Tüyleri vardır, gagası yoktur ama dişleri olan bir çenesi vardır, ayakları pençelidir, çarpık bir göğüs bölgesi ve kuyruğuna kadar uzanan omurgası vardır. Güvercinden daha büyük olmamasına rağmen tavuktan daha iyi uçamayan bir hayvan. Pençeleriyle ağaçların gövdesine tutunur, arada bir kendini aşağı bırakır veya daldan dala uçar gibi sıçrarmış. Uçuyormuş demek için şahit gerek." Kuşların atasından çok kuşların bir öncesi, ön aşaması. Tüyleri olması fazla anlam taşımaz. Bütün kuşlar kanatlı ön aşamadan geçmişlerdir. Evrim bakımından ele alındığında arkeopteriks kuşların uçmasından önceki hâli ve devekuşu ise hemen ondan sonra gelen kuştur. Uçma refleksleri olmakla beraber, uçarken havayı yarmaya yarayan sert kanat tüyleri henüz yoktur.

"İnsanın atasına işaret eden bazı izler insan vücudunda da vardır. Kendilerini küçük, görünüşte önemsiz ayrıntılar olarak gösterirler. Apandisit. Kuyruksokumu. Yirmilik dişler." Körelmiş organlar, işe yaramaz şeyler, fazla zarar vermediklerinden günümüze kadar taşıyıp getirdiğimiz, hayvansal geçmişimizin armağanlarıdırlar. Fosiller vücudumuzda gömülü. İçimizde yaşayan ilkel insan.

"Bazen geri tepmeler olur. İnsanı geçmişi yakalar. Ender de olsa bazı insanlarda çoktan geride bıraktığımız özellikler ortaya çıkıverir. Örneğin, memelerin altında süt bezleri. Kedi ve köpek kulağını andırır sivri kulak. Poponun üstüne taşan uzun kuyruksokumu."

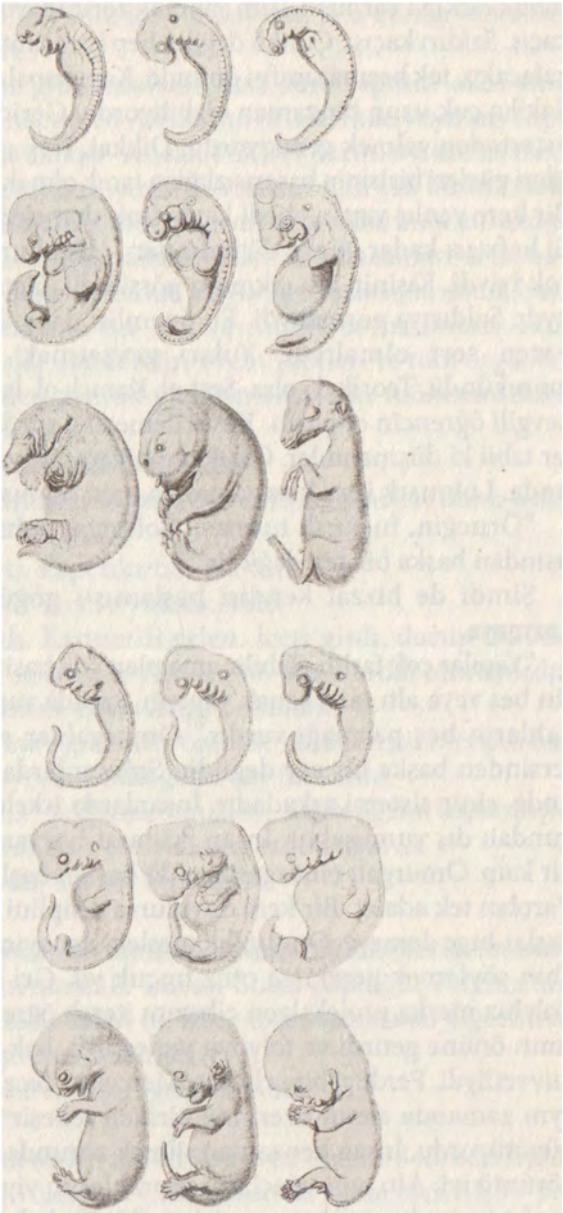
Şaşkın bakışlar. Galiba masal anlatıyor zannetmişlerdi. Masal değil gerçekti. Hepimiz geçmek zorundayız bu yoldan. Üç virgül yedi milyon yıl süren, zorlu insan olma sürecini

hepimiz de daha doğmadan, ana rahminde geçirmek zorundayız. Bütün bu içimize işleyen ve omuzlarımızda taşıdığımız yükü. Biz geçmişin tüm parçalarının toplamıyız; yamalıklardan oluşmuş, şöyle böyle işlev gören, muvakkat, gereksiz bir sürü özellikleri bulunan bir ürünüz. Geçmişi içimizde ve sırtımızda taşıyoruz. Bizi biz yapan geçmişimiz ve bütün mesele geçmişimizi tanımak ve anlamaktır. Yaşam bir mücadele değil, bir yüktür. Taşımak zorunda olduğumuz bir yük. Taşıyabildiğimiz kadar taşımak zorunda olduğumuz. İlk anda, ilk nefesimizle başlayan bir görevdir. İnsan olarak her an iş başındayız, görevdeyiz. İnsan hiçbir zaman herhangi bir hastalıktan ölmez, geçmişinden ölür. İçinde bulunduğumuz zamana bizi hiç hazırlamayan bir geçmişimiz var.

"Anatomik anlamda hâlâ avcı ve toplayıcıyız." Küçük gruplar hâlinde savanada aylak aylak dolaşan İlkel-İnsanlar. Henüz hiçbir şekilde günümüze uymamışlardı. Hâlâ eski taş devrinde yaşıyorlardı. Arkadan geliyorlardı. Ancak bizden sonraki nesiller anlayacak çağımızı. Ama onlar da bambaşka bir dünyada yaşayacak, bize, bizim taş devri insanının mağara yaşamına yabancılığımız kadar yabancı olacaklardır. Dışarıda rüzgârda dallar sallanıyordu. Bir traktör geçiyor, asfaltta topraksı iz bırakıyordu. Tıpkı çocukken diğerlerine yetişebileceğini düşündüğü gibi. Hele sen iki yıl bekle, o zaman ben de senin yaşında olacağım.

Çaresiz stajyerler, gözyaşlarına boğulurcasına sınıftan kaçıp kendilerini tuvalete kilitleyen stajyerler. Hıçkırık nöbetli yıkılımlar. Bernburg'un tükenmişlik sendromu. Haftalardır hasta. Zafer gibi bir tanı. Gösterişçilik. Hepsi de tükenmişti. Bu iş böyle. En önde görev yapmak. Güçlü olmayanın uzun süre dayanamadığı iş. O zaman, ilk başlarda, çok zordu. Dört yıl üniversiteden sonra okulda staj yapmıştı. Bilinmeyen, karanlık ve buz gibi suya atlamak gibiydi. Yeniler avdılar. Güruh korkunun kokusunu almıştı. Her hafta yeni bir şey uyduruyorlardı. Güç onlardaydı. Hem her zaman daha çoktular. İnsan tahtanın başında tek başınaydı.

İlk başlarda onlarla birlikte gülme arzusu vardı. Taraf değiştirmek. Onlara dahil, onlardan biri olmak arzusu. Ama

çabuk farkına varmıştı, isim yapmak zorundaydı. İleri doğru kaçış. Saldırı kaçışı. Çünkü değilse hep kara tahtanın önünde kalacaktı, tek başına sınıfın önünde. Kapı kapalıydı. Kırk beş dakika çok uzun bir zaman olabiliyordu. Geride bırakmak, üstesinden gelmek gerekiyordu. Dikkat. Hep pusudaydılar, işleri güçleri birisinin başarısızlığına tanık olmak, olabilmekti. Bir kere yanlış yapan ebedi kaybetmiş demekti. Bu konuda fil hafızası kadar güçlüydü hafızaları. Güruhun iletişim ağı çok iyiydi. Kişinin adı çıkmaya görsündü. Hata yapmamalıydı. Saldırıya geçmeliydi. En önemlisi daha ilk andan itibaren sert olmalıydı. Yuları gevşetmek her zaman mümkündü. Teorik de olsa. Sert ol. Kararlı ol. İstisna yapma. Sevgili öğrencin olmasın. Kestirilemezliği sürdür. Öğrenciler tabii ki düşmandılar. Okuldaki hiyerarşik yapının en altında. Lohmark ismi kısa zamanda nam salmıştı.

"Örneğin, hıçkırık tutması. Solungaç solunum kalıntısından başka bir şey değildir."

Şimdi de bizzat kendisi başlamıştı göğüs tahtasına vurmaya.

"Yapılar çok farklı olabilir ama plan çok basittir. Çiçeklerin beş veya altı tane çanak yaprağı, karada yaşayan omurgalıların beş parmağı vardır." Omurgalılar solucanların tersinden başka bir şey değildir. Solucanlarda bağırsaklar önde, sinir sistemi arkadadır. İnsanlarda iskelet içte olduğundan dış yumuşaktır. İnsan iki-taraf-hayvandır. İki göz, bir kalp. Omurgalı omurgasızlar. Ta baştan başlamak gerek. Varolan tek adalet. Bir kere duyulursa disiplini unut. Hepsi başlar Inge demeye. Otuz yıllık mesleki deneyim boşa gider. Tam söylemek gerekirse otuz buçuk yıl. Gri DDR yapısı Polylux marka projeksiyon cihazını iterek öğretmen masasının önüne getirdi ve folyoyu yerleştirdi. Işık zayıf, güneş kuvvetliydi. Perdeyi biraz kapat. Mercek sadece çizimi değil aynı zamanda aletin üzerinde biriken tebeşir tozlarını da büyütüyordu. İnsan her zaman silmek zorunda. Şimdi artık görüntü iyi: Altı tane ağaçların yapraklarını yiyen siyah beyaz karacaya benzer hayvan çizimi. Büyük, kahverengi lekeler, uzun boyun. Her çizimde uzayan boyun. Savana otları

arasında kısa boyunlu iki ölü hayvan, tam zürafa olmadan öldürülmüşler.

"Bildiğiniz gibi zürafalar, kısa süre yağmur alan ama uzun süre kurak geçen Afrika'nın ortalarında yaşarlar. Toprak kurur, çoraklaşır. Ancak kökleri derinlere kadar inen ağaçların yaprakları vardır. Zürafalar için tek besin maddesi bu yapraklardır. Boyunlarını uzattıklarında zürafalar altı metre yüksekliğe ulaşabilirler. Ön bacakları arka bacaklarından daha uzundur. Boyunları fazlasıyla uzun, başları uzunlamasına bir baş ve dilleri de uzundur. Tam uzmanlaşmışlar denilebilir; vücut yapıları ve tüm organları yükseklerden yaprak yiyebilmeleri için mükemmeldir. Ama zürafaların..."

Bir tıkırtı. Olasılıkla dışarıda.

"... ama zürafaların uzun boyunlu gelişmeleri farklı farklı olmuştur..."

Yine tıkırtı. Kapı tıkırtısı. Ne var?

"Buyurun!" Sert ve yüksek sesle.

Kapı açıldı. Kattner'di gelen. İçeri girdi, durup dikildi, başıyla sınıfı selamladı. Aniden herkes dimdik oturuyordu.

"Özür dilerim, Bayan Inge Lohmark."

Hiç olmazsa öğrenciler önünde siz demişti. Meraklı bakışlar. Ne istiyordu? Bildiği bir şey mi vardı?

"İstemem..." Boğazını temizledi. Eliyle ağzını kapatmıştı. "... dersinizi rahatsız etmek istemezdim ama ..."

Artık sondu, her şey bitmişti.

"Evet?"

Ondan önce davranmalı. Sınıfta öğrencilerin önünde olmaz. Çaktırmamalı. Burası onun çöplüğü. Polylux'tan gelen zırıltı sesi. Sakin ol. Eller masa kenarına. Öğretmen masasının aşınmış kenarları.

"... lütfen biraz dışarı gelir misiniz?"

"Tabii ki."

Ama çanta da beraber. Hiç güven olmaz. Sonradan. Dik yürüyüş. Baş yukarıda. Çaktırmamalı. Emin olan hiçbir şey yok. Kattner'in bekleyişi. Başı önde. Galiba ona yol vermek istiyordu. Sanki onu götürüyormuş gibiydi. Öyleydi ya zaten.

O ne bilecekti ki? Çantasının kilidi çıt diye kapanmıştı. Zürafa çizimli folyoyu bir kez daha düzeltmek. Kapıya.

Bir mırıltı. Kim fısıldarsa yalan söylüyordur.

"Sessiz çalışma. Hemen geliyorum."

Uzun sürmez herhâlde. Belki sürebilir de. Her şey bitti. Nokta. Tekrar görüşemeyiz. Kapıyı kapat.

"Ne var?"

"Hele bir bekle."

Duvarda denizanaları ve nilüferler. Peşinden merdivenlerden iniyordu. Hızlı iniyordu, sanki bekleyemezmiş gibi. Ona kapıyı yüzüne bakmadan açmıştı. Hava sıcak değil. Keşke mantosunu alsaymış. Hava temiz ve soğuk. Boynu üşüyordu. Kattner önde. Konuşma yapması yasaklandığından beri az çalışmış, yorgun değil. Veli toplantısında şikâyet ve daha sonra da eğitim müdürünün yasaklama talimatı. Teneffüsleri izinsiz kısaltmak. Bir şeyler olmuş olmalı. Bölge okulunda geçen ders yılında bir öğretmene işten el çektirilmişti. Müzik dersinde Neonazi rock grubu Landser şarkıları. Neşeli, coşkulu eğlenmek. Reşit olmayanlara kesinlikle yasak. Başındaki saçsız yer. Ensesinde kıvrışan saçları. Belki birisi telefon etmiştir? Denizaşırı bir yerden. Orada şimdi gece yarısı. Fidye. Ormanda izler.

Kattner'in eli kapı kolunda. Bakışları ciddi. Hâlâ ciddi bir yüz. Kapıyı açmıştı. Ellen orada oturuyordu. Yazı masasının önünde sandalyede. Kolları sarkık. Saçları dağınık. Köşeli yüzü. Şişmiş gözler. Onu unutmuştu. Acınacak hâldeydi zavallı.

Kattner ceketini çıkarıp gardıroba asmıştı. Elleri yanlarda. Konuşma duruşu.

"Denetim yükümlülüğü diye bir şey duydun mu?"

Kattner çömelmiş, Ellen'e doğru eğilmişti.

"Ellen, anlat bakalım sana ne yaptılar."

Komut almış gibi başlamıştı ağlamaya.

Kattner ayağa kalkmıştı. Derin bir iç geçirme.

"Tamam, ağlama. Dışarıda bekle. Bugün sınıfa gitmene gerek yok."

Sürüklenir gibi dışarı çıkmıştı. Parkasında yeşil çizgiler.

Kattner arkasından kapıyı kapatmıştı ve başını sallıyordu.

"Kızcağız tamamen perişan." Perdeyi kenara çekip pencereyi yarım açtı. Döndü. Derin nefes aldı.

"Senin sınıfta neler olup bittiğinin farkında mısın? Bu kızcağıza haftalardan beri belki de aylardan beri eziyet etmiş, kötü muamelede bulunmuşlar."

Oturmuştu. Gerçekten üzgün ve öfkeliydi. "Onu erkekler tuvaletinde buldum. Çok berbat bir durumdaydı, tahmin edemezsin." Taze yaprakların arkasında şehir bendi. Çevre yolundaki binaların cepheleri güneşten tamamen sararmıştı. Galiba yıkılacaklar.

Kattner tekrar ayağa kalkmıştı. Yaklaştı.

"Sen ise?" Kollarını kavuşturmuştu. "Söyleyecek hiçbir sözün yok mu?"

Hiç olmazsa birisinin yıkılmaması için yaşlı kadınları bir binaya taşınmaları için ikna etmeye çalışıyorlardı. Zoraki kamulaştırma. Olasılıkla huzurevinden daha iyidir.

"Ne zamandan beri sürüyor bu böyle?"

"Ne?"

Şimdi iyice sinirlenmişti.

"Sınıfından bir kız öğrenciye haftalardan beri, belki de aylardan beri eziyet ediliyor ve tartaklanıyor, sen benim haberim yok diyorsun öyle mi?"

Doğuda olduğumuz belliydi, açıkça görülüyordu. Elli yıl sonra görürlerdi. Bir ilişkiyle yüzleşebilmek, ilişki sürecinin iki katı kadar sürüyor.

"Beni dinliyor musun?"

Evet, dinliyordu. Her kelimeyi duyuyordu. Felaket değil, küçük bir meteor düşmesi bile değil. Sadece çöküş. Birisini mutlaka bulurdu. Grup dinamiği. Her kelimeyi duyuyordu.

"Senin sınıfta atmosfer felaket. Benim bilmem gerekirdi senin üstesinden gelemeyeceğini. Raporda her şey yazılıydı aslında. Tebeşir ağırlıklı ders. Yetersiz sosyal yetenek. Kemikleşmiş kişilik. Ben de zannetmiştim ki eski demir sert olur. Hatta burada kalman için sonuna kadar mücadele bile vermiştim. Ama bu böyle yürümez. Bedeli olacaktır."

Duvarda havadan çekilmiş fotoğraf. Yeşil alanda evlerden iki harf. Eğri büğrü su yolu, göbek bağı. Durgun su. Denize dökülüşü yok. Durgun su kokar. Wolfgang'dan ayrılmak için vakit geçti.

"Gidebilirsin."

Dışarıda koridor hâlâ boş. Bitmek bilmeyen her ders saati. Bu sonsuz elli dakika. Gelecek haftanın yedek ders planı. Bernburg yok. Güya intihar düşünceleri varmış. Hâlâ hasta yazılmış, ne zamana kadar belli değil. Yine. Bir sürü kareler. Sonucu. Hepsi dört dörtlük, eksiksiz. Bizde bu iş böyle yürür. Bizde demek şimdi burada demek. Her şey yerli yerinde. Gayet sakin. Fırtına öncesi sakinliği. Daha çok fırtına sonrası sakinliği. Kendi ayak sesleri. Çok ses çıkarıyordu. Talimat ne yapıyordu acaba? Son durak. Onun sorunu değil. Ne ilişkisi vardı onunla? Hiç. Herkes kendinden sorumlu. Bir yerlerde çocuk sesleri. Tabii ki onun suçu. Şimdi nereye? Sınıfa. Devam. Talimata göre iş. Başka ne kalıyordu yapacak? Hiç. Her şey yok olup gidecek. Er veya geç. Çoğunluk aniden. Şimdi olduğu gibi.

Dışarıda duvarda roket. Yüksekler. Gökyüzü hâlâ çekilmez mavilikte. Kocaman beyaz bulutlar. Caddeden tarafta yakında çiçeğe duracak leylaklar. İnci çalılar, kurumuş patlangaçlar. Ellen bir banka oturmuş. Kaldırım taşları aralıklarında izmaritler. Branş derslikleri. Resim dershanesinin resimli pencereleri.

Üç merdiven çıkınca nefes nefese. Kondisyonuna ne olmuştu? Denizanaları pırıl pırıl ve her zaman olduğu gibi bu dünyadan değillermişçesine güzel. Tuvalet rezervuarının çağıltısı. Kevin'in sesi. Yüksek sesle gülüşmeler. Biyoloji dershanesine girer girmez yine ani bir sessizlik.

Yine oradalardı. Tahtanın kenarında. Birbirleriyle karşı karşıya iki zürafa sürüsü. Uzun boyunlular kısa boyunlulara karşı. Kim kazanacak? Zürafa olmak, mucize hayvan. Baş kalpten iki metre yükseklikte. Bu uzun boyundan beyne litrelerce kan pompalayan kalp güçlü bir kalp olsa gerek. Sadece yedi kemik ama çok uzun, metrelerce. Karada yaşayan memelilerin en yükseği. Doğru strateji. Her şeyin bir

etkisi, bir sonucu var. Teneffüse daha beş dakika var. O zaman.

"Gördüğünüz gibi, ağaçların yapraklarına ulaşıp yiyebilmek için zürafanın atasının boynunun uzun olması gerek. Atası mutlaka antilop veya geyiğe benzerdir. O çorak ve kurak arazide bu hayvanların akasyaların altında boyunlarını uzatmalarını gözünüzün önüne getirin. Belki arka ayaklarının üstüne kalkmışlar, açlıklarından sıçramaya çalışmışlardır. Doğal olarak boyunları daha uzun olanların hayatta kalabilme şansları daha yüksektir. Onların ulaşabildiği yiyeceklere başkalarının ulaşamamasından. Çok basit: Boynu uzun olan daha uzun yaşar. Ne kadar çok yaşarsa neslini idame ettirme şansı da o denli yüksektir. Doğal olarak boynu o kadar uzun olmayan diğerleri de yapraklara ulaşabilmek için çaba sarf edeceklerdir. Her gün her gün yeniden deneyeceklerdir. Burunlarının dibindeki yiyeceklere ulaşabilmek için büyük gayret sarf eden bir sürü hayvan. Her gün deneyeceklerdir, yapraklara ulaşabilmek için durmadan denemek onlar için alışkanlık hâline gelecektir. Alışkanlık yaşam biçimine dönüşecektir. Gün gelecek semeresini göreceklerdir. Yavruları, yavrularının yavruları. Boyun uzayacaktır. Yavaş ama sürekli. Azar azar. Bu aralıksız ve nesilden nesle sürüp giden gayreti doğal olarak kendilerinden sonrakilere miras bırakacak, onlar da aynı şekilde gayret edeceklerdir. Bu böyle sürüp gider. Zürafaların boynu uzar. Tüm diğerleri, yeteri kadar çaba sarf etmeyen diğerleri, kısa boyunlu kalacak ve zavallılar yok olup gideceklerdir. Çevremiz, yani doğa, bizi sürekli zorlar çaba sarf etmeye. Ulaşılması zor yapraklara, yükseklerde asılı meyvelere ulaşabilmek için gayret ederiz, hepimiz gayret ederiz. İnsanın bir hedefi olmalıdır. Hedefe ulaşabilmenin tek yolu çaba ve antrenmandır. Zürafa durmadan daha yükseklerdeki yapraklara uzandığı için uzun bir boyna sahiptir. Sürekli ve inatla sürdürülen gayret ve şaşmaz alışkanlık sonucunda boynu uzamıştır spor yaptığımızda kaslarımızın gelişmesi gibi. Yaşam uzanmak ve gerilmektir. İstisnasız hepimiz için. Hedef bazen elimizi uzatsak yakala-

yacakmışız gibi yakındadır ama gerçekten ulaşabilmek için yine de uzanmak zorundayızdır. İçimizde saklıdır yükselmek, daha yüksek, daha ileri olmak. İnsan, vücudunun belli bir bölümünü, öncelikle belli bir organını kullanırsa o organ, bu sürekli kullanım ve sabırlı kullanım sonucu daha güçlü, daha verimli olur. Gelişmeniz belli bir tarafa yönlendirilecektir. Doğal olarak istenilen tarafa. Öğrenim her şeyden önce gelir ve her şeyin başıdır! Dış etkenler mutlaka iz bırakacaktır. Karakteri, eğilimleri, davranışları, vücut yapısını ve her şeyi oluşturan bunlardır. Her şey bir sonuca gider. Her şey peşinden bir şeyler sürükler. Her şey mutlaka bir şeyler için iyidir. Her şeyin bir anlamı vardır. İster yaşam ister ölüm olsun. Tüm bu çaba boşuna olmaz. Enerji kaybolmaz! Çevremizin bizi etkilemesi doğaldır. Mesele uyumdur, her şeyin başıdır. İnsanı yaratan alışkanlıktır. Çevremiz değişirse o çevrede yaşayan organizmalar da değişime uğrar. Organizma olmadan çevre yoktur."

Zil çalmıştı.

Ama o dersini henüz bitirmemişti.

"Zürafanın atalarının bıkmadan usanmadan akasya yapraklarına uzanmaları doğal olarak etkisini göstermiştir. Zürafaların boynunun inanılmaz derecede uzaması nesiller boyunca sürmüş, akıl almaz uzun bir zamanda olmuştur. İnsanların ataları da görünürde düşman olup olmadığını ve avlanacak bir şey görebilmek için bıkmadan usanmadan, iki ayak üzerinde dikilinceye kadar steplerdeki otlar üzerinden uzanarak bakınmışlardır. Her nesil önceki nesillerin meyvesinden beslenir, semeresini görür. Her şey birbiri üzerine kurulmuştur ve kurulur. Ancak çaba gösterirsek bir yerlere ulaşabiliriz. Ama tembellik edersek daha önce edinilen yetenekler kaybolur. O zaman o güne kadar öğrendiğimiz ve edindiğimiz her şeyi kaybederiz. Her şey boşuna olmuş olur. Kaslar gevşer, düşünme yeteneği azalır. Bu nedenle sürekli antrenman yapmak, çalışmak zorundayız; sürekli öğrenmek, bildiklerimizi tekrar etmek için çaba harcamayı, gayret etmeyi bir an bile olsa bırakamayız. Her yerde her zaman destek görecek olursak kendi geçimi için kimse artık gayret

gösterme gereği duymaz, duymayacaktır. İstisnasız her birimiz uzanmak zorundayız. Gerçekten çaba gösterecek olursak başaramayacağımız hiçbir şey yoktur."

Ne anlatıyordu bu durmadan? Oturması gerekiyordu. Çok yorulmuştu.

"Ödev yok. Gidebilirsiniz."

Dayak yemiş gibiydi.

"Sport frei!" Kızlar tek sıra. Gözler ileri. Gözlerini nasıl kırpıştırıyorlar. Güneş.

"Bugün yakan top oynuyoruz. Kondisyonunuzu geliştirmek için. Lütfen iki takım kurun."

Baş dönmesi. Yine oturmak zorundaydı. Görünürde bir bank. Bacakları uzatmak. Şimdi daha iyiydi. Kızlar takımlarını seçiyordu. Sevilirlik sportiflikten önce geliyordu. Yazı tura. Oyun başlayabilir.

Yaşam hedefsiz ve tesadüfi ama zorunlu. Teorik olarak her şey mümkün. Ama pratikte değil. İnsan bir şeyler hayal ediyor. Ama sonuçta her gün aynı şey. Şartlar elverdiği kadar. Bir şeyin değişebilmesinin o kadar uzun sürmesi. Üstelik gerçekten bir değişim olduğunda o da yanlış oluyor. Yanlış çabucak olup bitiveriyor. Bir sistemin diğerinden daha kötü olup olmadığını dönüp geriye bakınca anlamak mümkün değil. Ama bir gerçek vardı kendini uygun olarak gösteren.

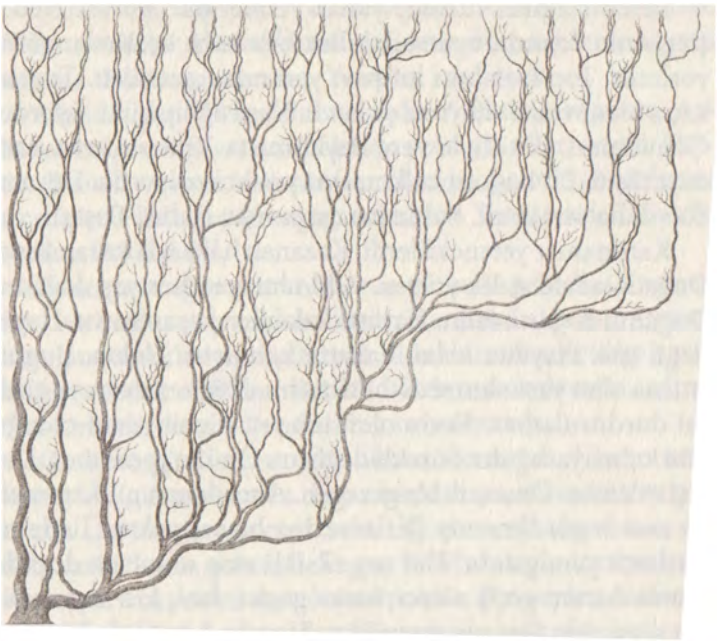
Doğada sıçramalar olmuyor. Tarihte oluyor. İnsan uzun süre aynı lekeye gözlerini dikerse başı dönüyor. Her olay bir öykü olarak anlatılabiliyor. Bir sürü tek tek ama toplanabilen adımlar. Doğada olan olaylar süreci ancak bir dizi, peş peşe, birbiri ardına, birinden diğerine olarak anlatılabiliyor. Primatlar görsel odaklı memeliler. Göz-insanlar. Amiplerden maymunlara. Sivrisinekten file. Varlık zinciri, insanın gelişip yükselmesi, olaylar silsilesi, bir sürü ara aşamalar, tekâmül etmemiş yaşam, henüz-değil yaşam. Nedir ki evrimde başarılı olan? Kâğıtlar hep yeniden karıştırılıp yeniden dağıtılıyordu. Eline iyi kâğıt gelen kazanıyordu.

Kızlar yerlerini almışlardı. Top fırlatılmıştı. Yumuşak. Kimsenin yanmamasına şaşmamak gerek. Nasıl kaçıyorlar-

dı. Oyun alanının kenarına sıkışıyorlardı. Atabilmek tekniktir, teknik gerektirir. İyi nişan almak gerek. En iyisi karın bölgesine. Önce şişmanlar. Hedef daha büyük. Tek atışta halledilebilirler. İsabet. Dışarı.

Her seferinde yeniden karar vermek gerek: Saldırmak, kaçmak veya sabırla beklemek. Başarı tamamen güdüye bağlı. Doğal güdülerin yeniden edinilmesi gerek. Üç milyon yıl önceki gibi koku alabilmek. Tekrar dört ayak üzerinde yürümeli, dört ayaklılar yürüyüşü. Yüksek seviye gelişmişlikte avantaj olabilecek bir yürüyüş. Tüm kaybedilenleri telafi eden sonraki kazanımlar. İlerleyebilmek için küçük bir geri adım. Yere çakılı bir şey gibi. Esas olan hareket. Geriye giderek geleceğe yürümek. Yaban öküzünü yeniden yetiştirmek için denemeler olmuştu. Ona benzer bir sığır. Hörgücü güçlü ve kocaman boynuzlu. Görünüş özelliklerine karakterler eklenmişti. Doğadaki duruşuyla. Yaşamlarını ağıllarda geçiren tüm hayvanları doğaya bırakmalı. Özgür. Alageyikleri, yabani koyunları, Avrupa bizonlarını, yabani atları, boz ayıları, kurtları. Peki insan? Kendi kendini evcilleştiren hayvan. Biyolojik zorunluluğu olmadan, tesadüfen. Evrimin iyi bir şey olduğunu kim söyleyebilir ki? Evrim evrimdir. O kadar. Ama sıralamadan söylenen, değerlendirmeden düşünülen hiçbir şey yoktur. İyi, daha iyi, en iyi. En mükemmel gözler bile dumura uğrayabilir. Dejenerasyon da bir uyum stratejisi. Islak kum üzerinde yapışkan kestane tomurcukları. Okul bahçesinde rüzgârda uçan bir poşet. Bazıları oyun kenarına toplanıp takımlarına destek vermeye başlamışlardı. Oyunu kimin kazanacağı henüz belli değildi. Her şey ortadaydı.

Her son, sonu açık bir sondu. Gelişim çözülmeden gelir. Gizli bir şeyin yumak gibi çözülmesidir. Basitten komplekse. Tıpkı çekirdek ders programı gibi. Gelmekte ve gelişmekte olanı mükemmelleştirmek, sürüp gidenin uyumunu sağlamak. Bütün organizmalar tek bir hedefe yönelmişler gibi: her ilkel balık, her ilkel kelebek, her ilkel sürüngen aslında memeli olmak istemiştir. Her homo sapiens geleceğin eksiksiz bir yaratığıdır. Bizi ileri taşıyan rakiplerden başka bir şey

değildir. Genlerimizde varolan ilerleme temayülü. Yol yukarı doğru gidiyordu. Daha yukarı, daha hızlı, daha ileri. Zürafanın boynu. Boğazımıza kadar su. En üst dallarda kirazlar, Grönland buzulları. Bize gereksinimleri yoktu.

Her türlü kurallık tanınmıştı, biliniyordu, ormanlar seyrekleştirilmiş, bitkiler yetiştirilmiş, hayvanlar evcilleştirilmişti. Açık müze alanı. Ne kadar da düzenli her şey. Her şey yerli yerinde. Organik ve anorganik maddeler farklı farklı madde hâllerinde. Tesadüfi neydi ki? Tesadüfü düşünmek bile mümkün değil. Hedefmiş. Hedefe yönelik hiçbir şey yok. Ama ölüm yine de son. Geçici olarak her tarafta anlam çarpıtılması. Daha önce ne olduysa sonrakinin önkoşuludur. İnsan sonradan akıllanıyor. Öyle düşünülüyordu. İnsandan sonra gelecek olan ne? Geri dönüş yok. Eğer şu andaki durum olması gereken değilse peki, nedir?

Kenar çizgide, vurulup yanan yeniler duruyordu. Hedef çizgisinin dışında, oyuna dahiller. Üçe karşı üç. Kızlar gülüyorlardı. Top birisinin kıl payı yanından geçmişti. Toptan kaçış manevraları hayrete şayandı. Nasıl eğilip bükülüyordu. Çömelmesi. Bir eliyle yere dayanmıştı. Yine de arka üstü düşmüştü. Bir başkası kalkmasına yardım ediyordu. Devam. Top daha sert artık. Baldırına çarpmıştı. İsabet. Dışarı.

Kazananlar yeteneklilerdi. Kazanan hakkıyla kazanmıştı. Doğada adaletsizlik yoktur. Adil olmayan her şey doğadır. Doğanın doğasındadır. Hayatta kalabilen kazanmıştır. Hayır, değil işte. Hayatta kalan hayatta kalmıştır. Nokta. Bugün istisna olan yarın kural olabilir. Sarmal bir kez devreye girdi mi durdurulamaz. Kesin olan tek şey, hiçbir şeyin olduğu gibi kalmayacağıdır. Sürekli değişim. Önüne geçilemez. Değiştirilemez. Dinamik bir gezegen. Amaçlanan mükemmellik ama öngörülmemiş. İlerleme diye bir şey yoktur. İlerleme düşünce yanılgısıdır. Her şey eksikli ama umutsuz değildi. Şimdi durum geçiş süreci, insan geçici, fani. Her sonuç bir ara sonuçtur. Her şey muvakkat. Hans'ın hep söylediği gibi: Sonuçta hava raporu değil hava haklıdır. Kompleks türler hiçbir zaman uzun süre yaşamamışlar.

Heyecanlı gidiyordu. Oyun sahasında atletik bir sıçrama. Yabani bir hayvan gibi. Dişleri bembeyaz. Temiz hava. Ne güzel kokuyordu. Banyo yaparkenki an, bu soruyu kendisine ilk sorduğu zaman. Mutfak masasının üzerinde oval çinko leğende. Ocağın üzerindeki büyük tencereden kaynar su, kuzineden ılık su, musluktan soğuk su. Annesi tarafından yıkanması. Kulak arkasında sert banyo bezi, ayak parmakları arasında. Bir iş gezisinden babasının getirdiği yeşil banyo suyunda ağaç kayık, Kızılderili kanosu. Şu anda buradan başka ne var ki? Kaç yaşında olmuş olabilirdi? Henüz kreşte. Ama çinko leğen için büyük. Bacakları sarkardı, ayakları suyun dışında. Hep bu soru. Gözler tavana dikili, ışığa. Uzun bir sopanın ucuna takılı lamba, buzlu camdan göz alıcı bir küre. Yanıt yok. Niyet bile yok. Hiç. Düşüncelerin rölantisi. Bir türlü düşünemezlerdi. O düşünürdü: Bunu mutlaka okulda öğrenirim.

Şimdi saha değişimi. Geriye ve başla. Kızarmış yanaklar. Nefes nefeseler. Hatta bazıları terlemiş. Hepsi yeniden oyun alanına. Bölünmüş sevinç. Yeniden başlamak.

Claudia genellikle yalnız olurdu. Arkadaşları yoktu. Arkadaş bulmaya gayret ettiği hâlde yoktu. Notları iyiydi. Karne. Birinci veya ikinci sınıfta: Claudia pozitif görüşlerini sınıf içinde kabul ettirmekte zorlanıyor. Tercümesi: Calaudia sevilen birisi değil.

Bazen eve ağlamaktan şişmiş gözlerle gelirdi. O zaman ona bir şeyler yapmış olurlardı. Kurşun kalemini kırmış, kazağına delikler açmış, büyük olduklarından örülüp tamir edilemeyecek delikler. Renkli tükenmez kalemini çalmış olabilirlerdi. Ama o kendini hiç savunmazdı.

O cuma günü de sondan ikinci dersteydi. Kimse artık konuyla ilgilenmiyordu. Ders başlamıştı. Claudia'nın yeri boştu. Üçüncü sırada otururdu. Öğretmen masasından, ondan uzak. Sonra gelmişti. Kapıyı hafif aralayıp içeriye kayıvermişti. Hırpalanmış görünüyordu. Bir şeyler olmuştu. Ağlamış yüzünü örten saçlar. Gözlerini bakışlardan kaçırmış, yerine gitmişti. Bir şey olmuştu. Kendisinin sırtı sınıfa dönüktü, Claudia aniden bağırdığında tahtaya bir şeyler yazıyordu. Yürek parçalarcasına. Çok kuvvetli. Yüzünü sınıfa döndü. Claudia'nın masası itilmişti. Biyoloji kitabı yerde duruyordu. Claudia ayağa kalktı, ön tarafa doğru geliyordu, direkt ona doğru. Omuzlarını kaldırmış, başı eğikti. Sızlanıyordu: Anne. Kolları açılmıştı ve o? Benden ne istiyorsun? Kendi sözleriydi bunlar. Bir itiş. Kendinden geriye itiş. Ondan ne istiyordu? Claudia yere düşmüştü. Uzanıp kalmıştı. Hâlâ ağlıyordu. Nasıl da yerde yatıyordu. Kıvranıyordu. Masalarla sandalyelerin arasında. Sınıfın ortasında. Vücudu nasıl da titriyordu. Nefes alamıyordu. Gözyaşları boğazını alıyordu. Gözlerini kapamış, dudaklarını sıkıca birbirine bastırmıştı. Sızlanması bir türlü durmuyordu. Anne. Tekrar tekrar: Anne. Küçücük bir çocuk. Claudia onu çağırıyordu. Bütün sınıfın önünde. Tabii ki Claudia'nın annesiydi. Ama her şeyden önce öğretmeniydi. O orada yatıyordu ve o onu yatıştırmıyordu. Kimse yanına gitmiyordu. Kimse teselli

etmiyordu. Kendisi de. Olmazdı. Sınıfın önünde mümkün değildi. Okuldaydılar. Derste. O Inge Lohmark'tı.

Hafif bir esinti. Dalların sallanması. Bacakları hissizleşmişti. Yine saha değişimi. Bazıları şort giymişti. Çocuk dizleri. Yaralanmamış, sapasağlam. Derinin altında kabaran disk. Çıplak baldırlar. Spor ayakkabılarında ayaklar. Kumda izler. Gergin kaslar. Uzanmış kollar. Top yukarı fırlamıştı, çok yükseğe, çok uzağa. Uzağa. Kısa bir sprint. Tekrar oyunda. Yorulmuyorlardı. Çok sert bir top. Vurulan üzgün, sahadan çıkıyordu. Çizginin dışında bir kız boynuna sarılmıştı. Acı paylaşımı. Topu takip eden gözler.

Şehir bendi tarafından gelen bir grup insan, ayaklarını sürüyerek okul bahçesine giriyordu. Eğilmiş yürüyüşler. İki sıra hâlinde. Ana bina tarafına doğru geçit resmi. Emekliler kurslarına gidiyorlardı. Cuma günleri öğleyin başlıyordu kurslar.

Ellerini vurmuştu.

"Çok güzel. Bugünlük bu kadar."

Dizlerinin üstüne çökmüşlerdi. Derin nefes alıyorlardı. Bir kez daha takım hâlinde dizilmişlerdi.

"Haftaya." Bilinmeyen bir zamana.

Wolfgang görünürlerde yoktu. Muhtemelen genç hayvanların kümesindeydi veya öbür tarafta kuluçka makinesinin yanında. Güneş bir bulutun arkasında kaybolmuştu. Sol tarafta damızlık üçlüsünün ağılı. Erkek bir devekuşu kümesten çıkmış çayırda yürümeye başlamıştı. Gri-kahverengi dişi peşinden, gereken mesafeyi bozmadan yürüyordu. İkisi de yavaş yavaş, biraz yalpalayarak, sanki yüksek ökçeli ayakkabı giymişlerdi. Yürüyen iki lamba şemsiyesi. Yürürken boyunlarını ileri geri uzatıyorlardı, sürekli hareket hâlinde, denge sağlamaya çalışarak. Görülmez iplere asılı kuklalar gibiydiler. Vücudun her hareketine, boyun öncülük ediyordu.

Her şeyi ilgiyle inceleyip uzaklara düşüncesiz bakan iki çöl hayvanı. Step hayvanları. Uygundu. Burası da stepten başka bir şey değil ya. Afrika'dan gelen sadece zürafa ve

devekuşları değildi, insan da Afrika'dan gelmişti. Ama bu devekuşları burada doğmuşlardı, vatanlarını hiç görmemişlerdi. Inge Lohmark da hiç Afrika'ya gitmemişti.

Demmin'de havyar elde etmek için mersin balığı çiftliği. Rusya pazarı için. En az yirmi kişiye işyeri. Küçükbaş hayvanlar da gübre verir. Brandenburg'da bir yerlerde bir bataklık arazide küçük bir manda sürüsü yayılıyordu. Hepsi de misafir işçiler. Patates de ithal.

Devekuşları verimsiz arazilerde bile karınlarını doyurabilirler. Yalnız kışları biraz zor oluyordu. Hayvanları dışarı bırakmak için fazla soğuk oluyor. Kendilerini de kapattırmıyorlar. Bir veya iki gün belki. Üçüncü gün firar etti edecekler. Tahammül edemiyorlar. Koşu kuşları.

Diğer dişi, bacaklarını kıvırıp ahşap çardağın altına sürüngen ayaklarının üzerine çömelmişti. Göğsünün üzerine yatmış kumda yıkanıyordu. Boynunu kumda yılan gibi uzatıyor, kısa kanatlarıyla kum tanelerini vücuduna serpiştiriyordu. Diğer ikisi Wolfgang'ın köşelerini eğdiği tel örgü boyunca yürüyorlardı. Erkek yaklaştı. Başını tel örgünün gözüne soktu. Tel örgünün gözleri küçücük kafatasları sığacak büyüklükteydi. Bütün kuşlar saklanacak bir yer ararlar. İlkel hayvanlar bile güçlerini ve vücutlarının büyüklüğünü tahmin edebilirler. Ama devekuşları tahmin edemezler. Bütün güçleriyle başlarını tel örgünün gözlerine veya tahta aralıklarına sokmaya çalışıyorlardı. Gizlenme güdüsü. Devekuşlarına tevazu ile yaklaşmak gerek. Kahverengi çamurda kıkırdaklaşmış ayak parmakları. Baldırları uzun, beyaz fırça tüylerine benzer tüylerle kaplı, yağlı gözenekler, kaz derisi gibi ürpermiş tüyler. Siyah yumuşak tüyler altında havlı beyaz iç etek. Kısa, işe yaramaz kanatlar. Bir çayır kümesinden diğer çayır kümesine hareketleri ani ve becerikli, hep kararsız, hep merakla kuşku arası. Kıllı burun delikleri. Başlarında ayva tüyleri. Gözleri gerçekten güzel. Küçücük başta yusyuvarlak iki elma. Büyük, siyah, parlak. Uzun siyah kirpikler. Bakışlar dikkatli ve ruhsuz.

Bir yerlerden el arabası gıcırtısı geliyordu. Devekuşu hemen başını geri çekmişti. Boynunu uzattı. Beyaz kuyruk

tüyleri alarm durumunda, tehdit giysisi. Fırlayarak bir kaçış, aptal-korkak yalpalayarak çamurlu otlakta.

Karşı taraftaki ağıldan bir patırtı. Kapı açılmış, itiş kakış, dörtnala, büyük adımlarla sürü hâlinde genç devekuşları dışarı fırlamıştı. At kadar hızlı. Boyunlar pandül gibi. Bir tanesi kanatlarını açmıştı, diğerleri onu taklit ediyordu. Bütün sürü kanatlarını açmıştı. Sürekli daralan daireler çizerek oradan oraya uçmak istermiş gibi körelmiş kanatlarıyla koşuşuyorlardı. Fır döndü dansı.

Güçlü gak gaklama. Sanki gökten bir karga sürüsü düşüyordu. Bir ışık, filmlerde olduğu gibi, spot lambaları gibi, her şey ışığa boğulmuştu. Bulutlar, konturları net. Tahammül edilmez ama güzel. Toprağın kokusu. Devekuşları otlakta dans ediyorlardı. Inge Lohmark çitin kenarında dikilmiş onları izliyordu.

Inge Lohmark "Oturun" demiş, öğrenciler oturmuştu. "Kitapta yedinci sayfayı açın" demişti, öğrenciler sayfa yediyi açmışlardı. Sonra başlamışlardı ekosistemleri, doğanın düzenini, türler arası bağımlılıkları, etkileşimleri, canlılar ve çevreleri, toplum ve mekân arası etkileşim örgüsünü işlemeye...

***

Eski Doğu Almanya'da, küçük bir kasabada öğrenci kıtlığından sonu gelmek üzere olan Darwin Lisesi'nde Darwin'in teorisini içselleştirmiş küskün bir biyoloji öğretmeni *Zürafanın Boynu*'ndaki esas karakterdir. Standartlara sarılan, uygar ve kültürlü olmayı zafiyet olarak gören Lohmark'ın derslerinde ve özel yaşamında geçerli olan tek şey acımasız doğa yasalarıdır. Her şeyin başlangıcı, doğada olduğu gibi, tanımlamak ve uyumdur. Ders yılı başında öğrencileri isimlerine göre belli bir kategoride görür Lohmark. İtina ile bir isim listesi hazırlar, öğrencileri tanımlar...

Erika, sınıfın merkezinde ikinci sırada ve ortada oturmaktadır. Sınıfın merkezidir. Farklıdır, tüm diğer öğrencilerden farklıdır. Süpürge çalısı Erika Tom'dan, Laura'dan, Ellen'den farklı tanımlanır. Erika eğik oturur, eğiklik iticidir, belki doğaya terstir. Lohmark kendi kendine konuşur, konuşmalarında alaycıdır, öğrenciler içsel konuşmalarının farkına varmazlar. Doğu Almanya'yı, sportif yarışmaları özler, özlemini açığa vurmaz...